

บทที่ 4

สภาพพื้นฐานทางพาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว

ปัจจุบัน โครงสร้างทางเศรษฐกิจของเมืองหาดใหญ่ ขึ้นอยู่กับการผลิตในสาขา-
พาณิชย์กรรม และการบริการเป็นหลัก ซึ่งจะเห็นได้จากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชน
ประกอบอาชีพในการผลิตสาขาดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนมีบทบาทเป็นเมือง
หลักศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจของจังหวัด และของภาค กล่าวคือ เป็นศูนย์กลางการ-
พาณิชย์กรรมและบริการ การเงินการธนาคาร การท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง ตลอดจน
อุตสาหกรรมการผลิต รวมทั้งยังเป็นเมืองผ่านสู่ประเทศมาเลเซีย และ สิงคโปร์ จึงมีอิทธิพล
ทำให้สภาพเศรษฐกิจของเมือง เน้นหนักไปในด้านการพาณิชย์กรรมและบริการ ซึ่งเอื้ออำนวย
และสอดคล้องกับการเป็นเมืองท่องเที่ยวของหาดใหญ่

การศึกษาเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเมืองหาดใหญ่ในบทนี้ จะพิจารณา
เน้นหนักเฉพาะในด้านของการเป็นเมืองท่องเที่ยว และการเป็นเมืองธุรกิจการค้าที่สำคัญของ-
ภาคเป็นหลัก

4.1 สภาพทั่วไปของธุรกิจการค้าพาณิชย์ในเมืองหาดใหญ่

หาดใหญ่ นับได้ว่าเป็นศูนย์กลางการค้าที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัดสงขลา และของภาคใต้
ประกอบการค้าโดยทั่วไป มีทั้งการค้าส่ง และการค้าปลีก สินค้าด้านการเกษตรที่นับว่าเป็นสินค้า
หลัก และมีความสำคัญอย่างมากประเภทหนึ่งของเมืองหาดใหญ่ ได้แก่ ยางพารา ซึ่งปัจจุบัน
บริษัทหรือสำนักงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับการค้าและส่งออกยาง ส่วนมากจะตั้งอยู่ในเมือง
หาดใหญ่ รวมตัวเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่พาณิชย์กรรมภายในเมือง ในปัจจุบันตลาดยางพาราที่
หาดใหญ่ถือเป็นศูนย์กลางการค้าที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ มีการส่งออกไปจำหน่ายยังต่าง-
ประเทศปีหนึ่ง ๆ จำนวนไม่น้อยกว่า 133 ล้านกิโลกรัม หรือ 133, 000 เมตริกตัน¹ โดย
ส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา และประเทศอื่น ๆ

ปัจจุบัน หาดใหญ่มีปริมาณเงินหมุนเวียนทางธุรกิจ จากการค้ายางพารา ซึ่งเป็นธุรกิจ
หลักทางด้านการเกษตร ปีละประมาณ 40,000 ล้านบาท และมีรายได้จากธุรกิจการท่องเที่ยว
อีกปีละประมาณ 5,000 ล้านบาท ซึ่งเมื่อรวมรายได้จากทั้ง 2 สาขาแล้ว ปริมาณเงินหมุนเวียน

¹ สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย, รายงานวิจัยประกอบผังเมืองรวมเมืองหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา, หน้า 29

ทางธุรกิจในแต่ละปีที่เมืองหาดใหญ่จะมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 45,000 ล้านบาทต่อปี ซึ่งนับได้ว่าเป็นปริมาณเงินหมุนเวียนทางธุรกิจจำนวนไม่น้อย²

การพาณิชย์กรรมและการบริการของเมืองหาดใหญ่ในปัจจุบัน มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัด และของภาค ทั้งนี้ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 และฉบับที่ 6 ได้วางนโยบายการพัฒนาหาดใหญ่ และสงขลาให้เป็นเมืองหลักของภาคใต้ โดยมุ่งพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางของจังหวัดและของภาค เนื่องจากมีความพร้อมทางการคมนาคมขนส่ง ทั้งทางรถยนต์ ทางรถไฟ และทางอากาศ ซึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่ง หาดใหญ่ยังเป็นที่ตั้งของท่าอากาศยานนานาชาติที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้อีกด้วย ด้วยเหตุนี้ เมืองหาดใหญ่จึงมีประชาชนและนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และจากประเทศเพื่อนบ้านผ่านเข้า-ออก อย่างหนาแน่น ประกอบกับเมืองหาดใหญ่ตั้งอยู่ใกล้กับชายแดน ดังนั้นจึงมีการติดต่อซื้อขายสินค้ากับประเทศเพื่อนบ้านปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมาก ด้วยปัจจัยดังกล่าว หาดใหญ่จึงกลายเป็นศูนย์กลางการค้าที่เจริญรุ่งเรืองและใหญ่ที่สุดในภาคใต้

สำหรับลักษณะโดยสังเขปของการดำเนินธุรกิจทางพาณิชย์กรรม และบริการในหาดใหญ่ มีดังต่อไปนี้

1. การค้าส่งและค้าปลีก

1) การค้าส่ง

แม้ว่าหาดใหญ่ จะเป็นแหล่งการค้าที่เจริญอย่างมากก็ตาม แต่กิจกรรมการค้าทั่วไปมีลักษณะกระจาย ไม่มีการจัดตั้งเป็นตลาดกลางขายส่งโดยตรง ร้านค้าส่งส่วนใหญ่จะกระจายอยู่ในท้องที่อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอเมืองสงขลา ประเภทสินค้าขายส่ง ได้แก่ ข้าวสาร น้ำตาลทราย ปูนซีเมนต์ และเครื่องอุปโภคบริโภคเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ซึ่งมีร้านจำหน่ายส่งที่จดทะเบียน ดังนี้³

- ข้าวสาร จังหวัดสงขลา มีร้านขายส่งข้าวสารที่จดทะเบียน จำนวน 34 ราย อยู่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ จำนวน 25 ราย นอกจากนั้นกระจายอยู่ในอำเภอเมืองและอำเภออื่น ๆ
- น้ำตาลทราย มีร้านค้าจำหน่ายส่งอยู่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ 10 ราย และอยู่ในอำเภอเมืองสงขลาอีก 6 ราย
- ปูนซีเมนต์ มีสำนักงานสาขาของบริษัทปูนซีเมนต์ไทย ตั้งอยู่ที่อำเภอ

²ผู้จัดการ (19-25 กันยายน 2531) : 21

³สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลา, ข้อมูลการตลาด ปี พ.ศ.2530 (สงขลา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลา, 2531), หน้า 10-11

หาดใหญ่ มีหน้าที่รับผิดชอบในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ ให้กับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้

- สินค้าเครื่องอุปโภค-บริโภค สินค้าเหล่านี้ได้แก่ ประเภทเครื่องใช้ประจำวัน เช่น ผงซักฟอก น้ำมันพืช สบู่ และของใช้เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ เป็นต้น มีตัวแทนจำหน่ายส่ง ตั้งอยู่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ จำนวนมาก สินค้าเหล่านี้ส่วนใหญ่เข้ามาจากกรุงเทพฯ

2) การค้าปลีก

สินค้าที่จำหน่ายในหาดใหญ่มีทั้งสินค้าที่ผลิตได้เองในจังหวัด และนำเข้าจากจังหวัดอื่น ๆ ประกอบด้วยสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ และสินค้าทั่ว ๆ ไป ประเภทของสินค้ามีทุกหมวด ได้แก่ หมวดอาหาร ยารักษาโรค เสื้อผ้า วัสดุก่อสร้าง รถจักรยานยนต์ วัสดุเชื้อเพลิง เครื่องใช้ไฟฟ้า และหมวดสินค้าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ

สำหรับรายละเอียดของการค้าส่งและค้าปลีก จะได้กล่าวโดยละเอียดต่อไปในหัวข้อที่ 4.1.3

2. การบริการ

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า หาดใหญ่เป็นศูนย์กลางของการคมนาคมและการท่องเที่ยว จึงทำให้มีประชาชนทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เดินทางเข้ามาเที่ยวกันเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดสถานบริการต่าง ๆ ขึ้นรองรับนักท่องเที่ยวมากมาย เช่น โรงแรมชั้น 1 และชั้น 2 มากกว่า 70 แห่ง โรงภาพยนตร์ สถานบริการ สถานเริงรมย์ประเภทต่าง ๆ กว่า 40 แห่ง รวมถึงภัตตาคารและร้านอาหารอีกมากมาย ทำรายได้ให้กับจังหวัดและประเทศเป็นจำนวนมาก (รายละเอียดของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จะได้กล่าวโดยละเอียดต่อไปในหัวข้อ 4.2.2 (ข))

4.1.1 การใช้ที่ดินเพื่อพาณิชย์กรรมในเมืองหาดใหญ่

ในปี พ.ศ.2531 หาดใหญ่มีพื้นที่พาณิชย์กรรม จำนวนทั้งสิ้น 1,186,015 ตารางเมตร หรือประมาณ 741.3 ไร่ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2525 คิดเป็นร้อยละ 63.3 และเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2510 หรือประมาณ 20 ปีก่อนมากกว่า 4 เท่า (ตารางที่ 11) จะเห็นได้ว่าการใช้ที่ดินเพื่อพาณิชย์กรรมในเมืองหาดใหญ่ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะความเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้า และการท่องเที่ยวของหาดใหญ่ จึงทำให้สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชากรในเมืองเป็นไปในด้านการประกอบกิจการค้า และบริการเป็นหลัก เพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักของเมือง คือ การค้า และการท่องเที่ยว ดังกล่าว

Stuart. F. Chapin ได้กล่าวถึงมาตรฐานการใช้ที่ดินเพื่อพาณิชย์กรรมว่า สัดส่วนการใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรมเมืองโดยทั่วไป ควรอยู่ระหว่าง ร้อยละ 2.0-5.0

ตารางที่ 11 แสดงการใช้ที่ดินเพื่อพาณิชยกรรม ในเมืองหาดใหญ่ ปี พ.ศ.2510-2531

หน่วย : ไร่

ปี พ.ศ. ¹	พื้นที่	อัตราการเปลี่ยนแปลง
2510	180.8	-
2519	197.7	+9.3
2525	453.9	+129.6
2531 ²	741.3	+63.3

ที่มา : ¹กองวิจัย สำนักผังเมือง

²กองช่าง สำนักงานเทศบาลเมืองหาดใหญ่

หรือไม่เกินร้อยละ 5.0 ของพื้นที่เมืองทั้งหมด⁴ ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนการใช้ที่ดินเพื่อพาณิชยกรรมของเมืองหาดใหญ่แล้วจะพบว่า หาดใหญ่มีสัดส่วนของการใช้ที่ดินประเภทดังกล่าว สูงเกินกว่ามาตรฐานการใช้ที่ดินของเมืองโดยทั่วไป กล่าวคือ หาดใหญ่มีสัดส่วนการใช้ที่ดินเพื่อการค้าสูงถึงร้อยละ 9.0 ของพื้นที่เมืองทั้งหมด (ในปี พ.ศ.2525) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงลักษณะของความเป็นเมืองที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจเน้นหนักไปในด้านของธุรกิจการค้าและบริการเป็นหลัก สำหรับย่านพาณิชยกรรมของเมืองหาดใหญ่ อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ

คือ

1. ย่านจำหน่ายสินค้าของเมือง

ในที่นี้ ได้แก่ บริเวณที่เป็นตลาดสด และอาคารพาณิชย์ที่เกาะกลุ่มกระจายอยู่ตามสองฟากถนนสายสำคัญต่าง ๆ ของเมือง เช่น ถนนเพชรเกษม ถนนศรีภูวนารถ และถนนราษฎร์อุทิศ เป็นต้น ซึ่งประกอบด้วย ร้านค้าปลีก และค้าส่ง สินค้าประเภทต่าง ๆ ทั่วไปของเมือง สำหรับตลาดสดซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานเทศบาลเมืองหาดใหญ่นั้น มีอยู่ 4 แห่ง ด้วยกันคือ

1) ตลาดสดอาคาร 3 ชั้น ตั้งอยู่บนถนนเพชรเกษม ระหว่างถนนมนตรี 1 และถนนมนตรี 2 มีเนื้อที่บริเวณ 4 ไร่ 50 ตารางวา มีจำนวนผู้ขายในอาคาร 682 แผง นอกอาคาร 415 แผง

⁴Stuart. F.Chapin, Urban Land Use Planning, p.280

- 2) ตลาดปลา ตั้งอยู่บนถนนรักการ มีเนื้อที่บริเวณ 2 งาน 64 ตารางวา มีจำนวนผู้ขายในอาคาร 120 แผง นอกอาคาร 30 แผง
- 3) ตลาดโรงยิมตลาดสด ตั้งอยู่บนถนนรักการ มีเนื้อที่บริเวณ 3 งาน จำนวนผู้ขายนอกอาคาร 400 แผง
- 4) ตลาดหาดใหญ่ใน ตั้งอยู่บนถนนเพชรเกษม มีเนื้อที่บริเวณ 3 งาน มีจำนวนผู้ขายในอาคาร 100 แผง นอกอาคาร 20 แผง

สำหรับตลาด 3 แห่งแรกนั้น รวมกันเรียกว่า ตลาดสดเทศบาล มีจำนวนผู้ขาย รวมทั้งสิ้น 1,647 ราย และเนื่องจากเมืองหาดใหญ่ เป็นเมืองที่อยู่ใกล้กับชายแดน เขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย เชีย ดังนั้นจึงมีสินค้าหลายประเภทจากประเทศมาเลเซีย เชีย และประเทศสิงคโปร์ เข้ามาวางจำหน่ายอยู่ทั่วไปในบริเวณเมืองหาดใหญ่ หรือเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปว่าเป็นสินค้าหนีภาษี ซึ่งมีตลาดจำหน่ายสินค้าเหล่านี้ โดยเฉพาะ ได้แก่

- 1) ตลาดสันติสุข ตั้งอยู่บริเวณถนนนิพัทธ์อุทิศ สาย 3 จำหน่ายสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าประเภทต่าง ๆ มีจำนวนผู้ขายประมาณ 200 ราย
- 2) ตลาดกิมหยง ตั้งอยู่บริเวณถนนศุภสารรังสรรค์ จำหน่ายสินค้าเบ็ดเตล็ด ตั้งแต่ผลไม้อาหารแห้งประเภทต่าง ๆ เครื่องใช้เบ็ดเตล็ด ไปจนถึง เครื่องใช้ไฟฟ้า ตลาดกิมหยงดำเนินการโดยเอกชน มีเนื้อที่ 1 ไร่ 3 งาน 80 ตารางวา มีจำนวนผู้ขาย 577 ราย

สำหรับตลาดจำหน่ายสินค้าทั้ง 2 แห่งดังกล่าว จะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไปในหัวข้อ 4.1.4

2. ย่านธุรกิจการท่องเที่ยว

ตั้งอยู่ในย่านใจกลางเมือง บริเวณถนนนิพัทธ์อุทิศ 1, 2 และ 3 รวมทั้งถนนเส้นหามุสรณ์ ตัดกับถนนศุภสารรังสรรค์ ถนนดวงจันทร์ และถนนธรรมานุวิสิครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 0.2 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย โรงแรมขนาดใหญ่ และขนาดกลางมากมาย ร้านอาหาร ภัตตาคาร ไนต์คลับ คอฟฟี่ชอป และอาคารพาณิชย์ที่ประกอบการค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจการท่องเที่ยว ได้แก่ ศูนย์การค้า (ห้างสรรพสินค้า) ธนาคาร ร้านขายสินค้าพื้นเมือง ร้านจำหน่ายสินค้าเพื่อนักท่องเที่ยวประเภทเสื้อผ้าสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์เครื่องหนังและรองเท้า เป็นต้น ซึ่งบริเวณดังกล่าว นอกจากจะเป็นย่านธุรกิจการค้าที่สำคัญของเมืองแล้ว ยังเป็นแหล่งจับจ่ายซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาหาดใหญ่อีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 และถนนเส้นหามุสรณ์ ในเวลากลางคืน จะมีความคึกคักมากกว่าถนนสายอื่น ๆ เป็นพิเศษ หรือกล่าวได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวในยามราตรีโดยเฉพาะ เนื่องจากมีศูนย์การค้า และร้านอาหารได้รุ่งอยู่เป็นจำนวนมาก รวมทั้งยังเป็นแหล่งรวมของสถานเริงรมย์ของเมืองอีกด้วย อันได้แก่ ไนต์คลับ คอฟฟี่ชอป อาบอบนวด และดิสโก้เทค

เป็นต้น ซึ่งบริเวณดังกล่าวเป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาหาดใหญ่นิยมไปกันมาก (สำหรับรายละเอียดของย่านธุรกิจการท่องเที่ยว จะได้กล่าวต่อไปใน หัวข้อ 4.3)

4.1.2 การขยายตัวของพื้นที่พาณิชย์กรรม ระหว่างปี พ.ศ.2527-2531

จากลักษณะความเป็นเมืองพาณิชย์กรรมของหาดใหญ่ ทำให้เมืองหาดใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงและขยายตัวอยู่ตลอดเวลา จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ทำให้สภาพความต้องการในด้านสิ่งปลูกสร้าง โดยเฉพาะด้านธุรกิจการค้า และที่อยู่อาศัยมีมากขึ้น การขยายตัวของพื้นที่พาณิชย์กรรมจึงมีมากขึ้น

ในช่วง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ.2529-2531 เทศบาลเมืองหาดใหญ่ มีจำนวนผู้ขออนุญาตก่อสร้างอาคารพาณิชย์ จำนวน 228 ราย คิดเป็นพื้นที่รวมทั้งหมด 202,417 ตารางเมตร โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นมากที่สุดในปี พ.ศ.2531 ซึ่งมีพื้นที่พาณิชย์กรรมเท่ากับ 96,701 ตารางเมตร เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2530 ร้อยละ 51.2 (ตารางที่ 12) จะเห็นได้ว่า ในช่วง 3 ปีดังกล่าว หาดใหญ่มีการขยายตัวของพื้นที่การค้าเพิ่มขึ้นถึงเกือบ 5 เท่า (แม้ว่าในชุมชนแห่งนี้จะมีอาคารพาณิชย์มากอยู่แล้วก็ตาม) ทั้งนี้เพราะได้มีความพยายามที่จะขยายพื้นที่ก่อสร้างให้มากขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่ทางด้านพาณิชย์กรรมและการบริการ เพื่อให้รับกับการขยายตัวของการท่องเที่ยว ที่มีอัตราการเพิ่มสูงขึ้น และเมื่อพิจารณาถึงจำนวนพื้นที่พาณิชย์กรรมที่ได้รับอนุญาตให้ก่อสร้างในเมืองหาดใหญ่ ในคาบ 5 ปี ที่ผ่านมา (พ.ศ.2527-2531) พบว่า หาดใหญ่มีจำนวนพื้นที่ดังกล่าวขยายตัวมากที่สุดในบรรดาเมืองที่สำคัญ ๆ ของภาคใต้ กล่าวคือ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2527 - พ.ศ.2531 ภายในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ มีพื้นที่พาณิชย์กรรมเพิ่มขึ้นทั้งสิ้น 374,369 ตารางเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 35.4 ของพื้นที่พาณิชย์กรรมทั้งหมดในภาคใต้ ซึ่งมากกว่าเทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี หรือเทศบาลเมืองภูเก็ต ประมาณ 2 เท่า (วิเคราะห์เพิ่มเติมจากตารางที่ 20 ในภาคผนวก)

จากสถิติพื้นที่ก่อสร้างเพื่อการพาณิชย์ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง และอัตราการขยายตัวของพื้นที่พาณิชย์กรรมในเมืองหาดใหญ่ ซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้าของภาคใต้ได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 12 แสดงพื้นที่ใช้สอยอาคารพาณิชย์ ในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ ปี พ.ศ.2529-2531

ประเภท	จำนวนราย				พื้นที่ (ตารางเมตร)			
	2529	2530	2531	รวม	2529	2530	2531	รวม
ที่อยู่อาศัย	306	617	714	1,717	89,961	156,924	260,713	507,618
พาณิชย์กรรม	60	84	75	229	41,753	63,968	96,701	202,417
อุตสาหกรรม	-	-	-	-	-	-	-	-
บริการและขนส่ง	1	-	4	5	449	-	13,638	14,087
อื่น ๆ	2	18	-	20	185	379	-	564
รวม	450	711	793	1,954	131,968	223,263	371,044	726,275
อัตราการเปลี่ยนแปลง	-	+55.2	+11.5	+23.4	-	+69.2	+66.2	+67.7

4.1.3 ลักษณะทั่วไปของธุรกิจการค้าและบริการในเมืองหาดใหญ่

ก. จำนวนของสถานประกอบการ

จากการสำรวจพื้นที่พาณิชย์กรรมในเขตผังเมืองรวมเมืองหาดใหญ่ (ปรับปรุงครั้งที่ 1) ของกองวิจัย สำนักผังเมือง^๕ พบว่าในปี พ.ศ.2531 ภายในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ มีสถานประกอบการค้าทั้งหมด จำนวน 4,510 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 92.0 ของจำนวนสถานประกอบการทั้งหมดในเขตผังเมืองรวม ซึ่งมีจำนวนเท่ากับ 4,900 แห่ง

ข. ประเภทของกิจการ

จากจำนวนสถานประกอบการค้าทั้งหมด 4,510 แห่ง เมื่อพิจารณาถึงประเภทของกิจการการค้าและบริการ พบว่า สถานประกอบการค้าภายในเมืองหาดใหญ่ ส่วนมากเป็นร้านจำหน่ายของใช้เบ็ดเตล็ดมากที่สุด ซึ่งมีอยู่จำนวนถึง 777 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 17.2 ของจำนวนสถานประกอบการทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ร้านขายอาหาร-เครื่องดื่ม ร้านซ่อมจักรยานยนต์-อุปกรณ์ไฟฟ้า และร้านเสริมสวยชาย-หญิง ซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 15.7 13.7 และ 9.7 ของจำนวนสถานประกอบการทั้งหมด ตามลำดับ สำหรับธุรกิจการค้าประเภทอื่น ๆ นอกจากนั้น มีจำนวนรวมกันคิดเป็นร้อยละ 43.7 จำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ 29 ประเภท ดังแสดงไว้ในตารางที่ 13

ค. รูปแบบของการประกอบกิจการ

เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบ หรือลักษณะของการประกอบกิจการการค้าและบริการ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นประเภทการค้าบริการมากที่สุด ซึ่งมีอยู่จำนวนทั้งสิ้น 2,131 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 47.3 ของจำนวนสถานประกอบการค้าทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ประเภทการค้าปลีก มีจำนวน 1,958 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 43.4 ส่วนสถานประกอบการที่ประกอบกิจการทั้งด้านการค้าปลีกและค้าบริการนั้น มีจำนวน 199 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 4.4 สำหรับสถานประกอบการประเภทค้าส่งนั้นมีอยู่เพียง 101 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 2.2 ของสถานประกอบการทั้งหมดเท่านั้น จำนวนที่เหลือนอกจากนั้นเป็นการค้าในหลาย ๆ รูปแบบปะปนกัน ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก

จากลักษณะดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ลักษณะหรือรูปแบบของกิจการค้าภายในเมืองหาดใหญ่นั้น สถานประกอบการส่วนมากจะประกอบธุรกิจประเภทการค้าบริการมากที่สุด รองลงมา คือ การค้าปลีก ซึ่งถ้ารวมจำนวนสถานประกอบการทั้ง 2 ประเภทนี้เข้าด้วยกันแล้วจะพบว่า ในเมืองหาดใหญ่มีสถานประกอบการค้าประเภททั้ง 2 ดังกล่าว รวมกันอยู่เป็นจำนวนถึงร้อยละ 95.1 ของจำนวนสถานประกอบการค้าทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงรูปแบบ

^๕ กองวิจัย สำนักผังเมือง, รายงานวิจัยเพื่อการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวม-เมืองหาดใหญ่, หน้า 83

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนของสถานประกอบการค้าในเมืองพาดใหญ่ จำแนกตามประเภทกิจการค้าและบริการ
ปี พ.ศ.2531

ประเภท	สถานประกอบการ		แรงงาน	
	จำนวน(แห่ง)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ของใช้เบ็ดเตล็ด	777	17.2	2,288	9.2
2. อาหารและเครื่องดื่ม	707	15.7	3,848	15.4
3. ซ่อมจักรยานยนต์และอุปกรณ์ไฟฟ้า	619	13.7	2,123	8.5
4. เสริมสวยชาย-หญิง	439	9.7	1,013	4.1
5. ร้านตัดเสื้อผ้าชาย-หญิง	184	4.1	476	1.9
6. จำหน่ายรถยนต์, รถจักรยานยนต์ และอะไหล่	179	4.0	1,175	4.7
7. ขายยา และรับรักษาโรค	174	3.9	676	2.7
8. เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์กีฬา	153	3.4	473	1.9
9. จำหน่ายเสื้อผ้าสำเร็จรูป	169	3.7	468	1.9
10. จำหน่ายวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้าง	147	3.2	977	3.9
11. ขายของชำ	78	1.7	263	1.0
12. ขายเฟอร์นิเจอร์และรับซ่อม	70	1.6	289	1.2
13. จำหน่ายเครื่องประดับ ทอง นาก เงิน	47	1.0	47	0.2
14. หนังสือ และอุปกรณ์เครื่องเขียน	47	1.0	171	0.7
15. ร้านถ่ายรูป และอุปกรณ์ถ่ายรูป	47	1.0	188	0.8
16. จำหน่ายผลิตภัณฑ์ และอุปกรณ์การเกษตร	60	1.3	1,282	5.1
17. สถานีบริการน้ำมัน และแก๊ส	52	1.2	536	2.2
18. สถานบริการบันเทิงต่าง ๆ	86	1.9	1,809	7.3
19. จำหน่ายของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง	25	0.6	50	0.2
20. โรงแรม หอพัก บังกาโล	90	2.0	3,174	12.7
21. โรงภาพยนตร์	9	0.2	165	0.7
22. ธนาคาร	39	0.9	941	3.8
23. บริการขนส่งและท่องเที่ยว	90	2.0	1,205	4.8
24. ทนายความ นายหน้า ประกันภัย	54	1.2	366	1.5
25. ร้ายขาย/ซ่อมเครื่องหนัง นาฬิกา แว่นตา	51	1.1	131	0.5
26. เครื่องสังฆภัณฑ์	31	0.7	87	0.3
27. บริการซักอบรีดเสื้อผ้า	37	0.8	141	0.6
28. ให้เช่าภาพยนตร์, วีดีโอ	19	0.4	72	0.3
29. รับซื้อขาย	19	0.4	312	1.2
30. ขายพลาสติก	4	0.1	26	0.1
31. เจาะน้ำบาดาล, ประปา	2	0.1	8	(0.03)
32. รับซื้อของเก่า	23	0.5	93	0.4
33. โรงเรียนสอนภาษา	4	0.1	13	0.1
รวม	4,510	100.0	24,909	100.0

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง

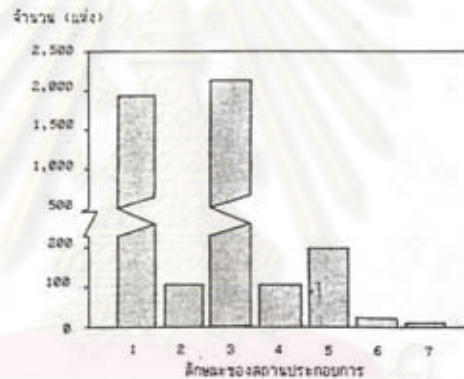
ของการประกอบกิจการค้าภายในเมืองหาดใหญ่ได้ว่า โดยส่วนใหญ่เป็นประเภทการค้าบริการ และการค้าปลีกมากที่สุด (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 แสดงลักษณะของการประกอบกิจการค้าและบริการ ในเมืองหาดใหญ่ ปี พ.ศ.2531

ลักษณะของกิจการค้าและบริการ	จำนวน(แห่ง)	ร้อยละ
1. การค้าปลีก	1,958	43.4
2. การค้าส่ง	181	2.2
3. การค้าบริการ	2,131	47.3
4. การค้าปลีกและค้าส่ง	181	2.2
5. การค้าปลีกและค้าบริการ	199	4.4
6. การค้าส่งและค้าบริการ	17	0.4
7. การค้าปลีก ค้าส่ง และค้าบริการ	3	0.1
รวม	4,510	100.0

ที่มา : กองวิจัย สำนักวิจัยเมือง

แผนภูมิที่ 6 แสดงลักษณะของการประกอบกิจการค้าและบริการในเมืองหาดใหญ่ ปี พ.ศ.2531

ที่มา : ตารางที่ 14

ง. ขนาดของสถานประกอบการ

สำหรับขนาดของสถานประกอบการค้าในเมืองหาดใหญ่ เมื่อพิจารณาจากจำนวนคนงาน (จำนวนแรงงาน) ในแต่ละสถานประกอบการแล้ว พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 83.9 เป็นสถานประกอบการค้าขนาดเล็กที่มีคนทำงาน 1-5 คน (จำนวน 3,783 แห่ง) รองลงมาได้แก่ สถานประกอบการที่มีคนทำงาน 6-20 คน 21-50 คน 51-100 คนขึ้นไป ซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 12.1 2.8 0.7 และร้อยละ 0.5 ของจำนวนสถานประกอบการทั้งหมด ตามลำดับ (ตารางที่ 15)

ในด้านของจำนวนแรงงานนั้น ปี พ.ศ.2531 เมืองหาดใหญ่มีแรงงานในสถานประกอบการประเภทต่าง ๆ ทั้งหมด จำนวน 24,909 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายเพียงเล็กน้อย (เพศหญิงมีจำนวนร้อยละ 52.5 เพศชายร้อยละ 47.5) ประเภทของกิจการค้าและบริการ ที่มีจำนวนแรงงานมากที่สุด คือ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม มีจำนวนแรงงานเท่ากับ 3,848 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 15.4 ของจำนวนแรงงานทั้งหมด โดยทั่วไป แรงงานในแต่ละสถานประกอบการ มีจำนวนโดยเฉลี่ยประมาณ 5 คน ต่อ 1 แห่ง จากแรงงานทั้งหมดนี้

ส่วนใหญ่ ร้อยละ 75.9 เป็นแรงงานของลูกจ้าง จำนวนที่เหลืออีกร้อยละ 24.5 เป็น
แรงงานของสมาชิกในครอบครัว

ตารางที่ 15 แสดงขนาดของสถานประกอบการค้าและบริการ ในเมืองหาดใหญ่ ปี พ.ศ.2531

ขนาดของสถานประกอบการค้าและบริการ	จำนวน(แห่ง)	ร้อยละ
1. สถานประกอบการที่มีคนทำงานตั้งแต่ 1-5 คน	3,783	83.9
2. สถานประกอบการที่มีคนทำงานตั้งแต่ 6-20 คน	544	12.1
3. สถานประกอบการที่มีคนทำงานตั้งแต่ 21-50 คน	128	2.8
4. สถานประกอบการที่มีคนทำงานตั้งแต่ 51-100 คน	32	0.7
5. สถานประกอบการที่มีคนทำงานตั้งแต่ 101 คนขึ้นไป	23	0.5
รวม	4,510	100.0

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง

จ. ระยะเวลาของการดำเนินกิจการ

เมื่อพิจารณาถึงระยะเวลาในการดำเนินกิจการของสถานประกอบการ
ในเมืองหาดใหญ่ พบว่าส่วนใหญ่ดำเนินกิจการมาแล้ว เป็นระยะเวลาประมาณ 5-9 ปี มากที่สุด
คิดเป็นร้อยละ 33.9 รองลงมาได้แก่ระยะเวลา 10-15 ปี มากกว่า 15 ปีขึ้นไป 3-4 ปี
และน้อยกว่า 2 ปี ซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 22.6 18.9 13.2 และ 11.3 ตามลำดับ
แสดงให้เห็นว่า สถานประกอบการค้าภายในเมืองหาดใหญ่ ส่วนมากเปิดดำเนินกิจการค้ามา
เป็นระยะเวลาดำเนินช้านาน (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 แสดงระยะเวลาในการดำเนินกิจการของสถานประกอบการในเมืองหาดใหญ่
ปี พ.ศ.2532

ระยะเวลาที่เปิดดำเนินกิจการ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 ปี	-	-
1 - 2 ปี	6	11.3
3 - 4 ปี	7	13.2
5 - 9 ปี	18	33.9
10 - 15 ปี	12	22.6
มากกว่า 15 ปีขึ้นไป	10	18.9
รวม	53	100.0

ที่มา : แบบสอบถาม (เดือนสิงหาคม 2532)

ฉ. ประเภทของลูกค้า

ประเภทของลูกค้าในที่นี้ หมายถึง สัดส่วนของลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยว
ชาวต่างประเทศต่อชาวไทย ซึ่งมาใช้บริการของร้านเป็นส่วนใหญ่ จากการสอบถามผู้ประกอบ-

การค้า พบว่า สถานประกอบการในเมืองหาดใหญ่ ส่วนมากจะมีลูกค้าเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ อยู่ระหว่าง 51-70% มากที่สุด มีอยู่จำนวนร้อยละ 28.3 รองลงมาคือ มีจำนวนระหว่าง 31-50% 71-90% ซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 24.5 และร้อยละ 15.1 ตามลำดับ ส่วนสถานประกอบการที่มีจำนวนลูกค้าชาวต่างประเทศน้อยกว่า 30% มีอยู่จำนวนร้อยละ 20.7 และสำหรับสถานประกอบการที่มีลูกค้าชาวต่างประเทศมากกว่า 90% ขึ้นไปนั้น มีอยู่จำนวนร้อยละ 11.3 (ตารางที่ 17)

จากลักษณะดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สถานประกอบการค้าในเมืองหาดใหญ่ โดยส่วนใหญ่จะมีลูกค้าที่เป็นชาวต่างประเทศ ทั้งนี้ถ้าหากพิจารณาจำนวนของสถานประกอบการที่มีสัดส่วนของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมากกว่า 50% ขึ้นไปแล้ว จะมีอยู่เป็นจำนวนถึงร้อยละ 54.7 แสดงให้เห็นว่าสถานประกอบการค้าในเมืองหาดใหญ่ส่วนมากจะอาศัยลูกค้า ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ดังนั้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้น เช่น การเกิดอุทกภัย ซึ่งเป็นผลทำให้ภาวะการท่องเที่ยวในหาดใหญ่ซบเซาลง ธุรกิจการค้าของสถานประกอบการประเภทต่าง ๆ ในเมืองหาดใหญ่จึงพลอยซบเซาลงตามไปด้วย แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของธุรกิจการท่องเที่ยวที่มีผลต่อเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของเมืองหาดใหญ่ได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 17 แสดงประเภทของลูกค้า ของสถานประกอบการในเมืองหาดใหญ่

สัดส่วนของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อชาวไทย	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า ร้อยละ 10	6	11.3
ร้อยละ 10-30	5	9.4
ร้อยละ 31-50	13	24.5
ร้อยละ 51-70	15	28.3
ร้อยละ 71-90	8	15.1
มากกว่า ร้อยละ 90 ขึ้นไป	6	11.3
รวม	53	100.0

ที่มา : แบบสอบถาม (เดือนสิงหาคม 2532)

ข. การกระจายตัวของสถานประกอบการ

สำหรับในเรื่องของการกระจายตัวของสถานประกอบการค้านั้น

สถานที่ประกอบพาณิชยกรรมของเมืองหาดใหญ่ ส่วนมากจะจับกลุ่มหนาแน่นอยู่ในบริเวณพื้นที่ 2 แห่งของเมือง คือ

กลุ่มที่ 1 ย่านพาณิชยกรรมเก่า เป็นกลุ่มที่อยู่ในย่านใจกลางเมือง บริเวณถนนนิพัทธ์อุทิศ 1, 2 และ 3 ติดกับถนนธรรมานุวัติ ถนนประชาธิปไตย และถนนศุภสารรังสรรค์ บริเวณนี้เป็นย่านธุรกิจเก่าแก่ เป็นบริเวณที่มีอาคารพาณิชย์ ธนาคาร คลินิก และสถาน

บริการต่าง ๆ รวมทั้งโรงแรมที่ทันสมัยอยู่มาก ปัจจุบันก็ยังคงเป็นย่านธุรกิจที่สำคัญ และเจริญที่สุดของเมืองหาดใหญ่

กลุ่มที่ 2 ย่านพาณิชย์กรรมใหม่ เป็นย่านที่ขยายออกไปตามแนวสองฟากถนนเพชรเกษมและระหว่างถนนมนตรี 1 และถนนมนตรี 2 เป็นย่านที่เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว มีทั้งตลาดสดและห้างสรรพสินค้า

ในปัจจุบันย่านธุรกิจพาณิชย์กรรมทั้ง 2 กลุ่มนี้ มีประชาชนเข้ามาใช้บริการอย่างมากมาย แบ่งออกได้ 3 ประเภทคือ

1. ประชาชนในท้องถิ่น ได้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองเอง ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้บริการด้านอาหาร สินค้าอุปโภคและบริโภค
2. ประชาชนในอำเภอ จังหวัดสงขลา รวมทั้งจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งเข้ามาทำงานหรือติดต่อธุรกิจ รวมทั้งมาใช้บริการในด้านของอาหารและสินค้าอุปโภคบริโภค
3. นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งเดินทางมาจากภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ และเดินทางมาจากประเทศใกล้เคียง คือ มาเลเซีย และสิงคโปร์

สำหรับย่านพาณิชย์กรรมบริเวณอื่น ๆ นั้น ก็มีอยู่ตามริมถนนสายสำคัญ ๆ ของเมืองปะปนไปกับที่พักอาศัยและอาคารประเภทอื่น เช่นเดียวกับชุมชนใหญ่ ๆ ทั่วไป

4.1.4 ลักษณะเด่นทางธุรกิจการค้าของเมืองหาดใหญ่

ในเมืองหาดใหญ่มีลักษณะเด่นทางการค้าเฉพาะตัว ซึ่งเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป นั่นคือ สินค้าหนีภาษี การค้าขายสินค้าหนีภาษีที่หาดใหญ่นับเป็นธุรกิจการค้าประเภทหนึ่ง ที่ช่วยทำให้หาดใหญ่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว และทำให้หาดใหญ่กลายเป็นแหล่งจับจ่ายซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยวที่มาเยือน (Shopping Town) ซึ่งแม้ว่าธุรกิจการค้าจำหน่ายสินค้าหนีภาษี จะเป็นการจำหน่ายสินค้าที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ก็มีการค้าขายอยู่ในหาดใหญ่มาเป็นเวลานาน ปัจจุบันสินค้าหนีภาษีเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวไทย จากภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศให้เดินทางไปเยือนหาดใหญ่ได้อย่างมาก นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาหาดใหญ่ประสงค์ที่จะซื้อสินค้าหนีภาษีกลับไปด้วยเสมอ ทั้งนี้เพราะมีราคาถูกและมีประเภทของสินค้าให้เลือกซื้อมากมาย ซึ่งทั้งนี้หน่วยงานบริหารของท้องถิ่นเองก็ไม่ได้ขัดขวางแนวความคิดในการดำเนินธุรกิจดังกล่าว โดยเฉพาะผู้ประกอบการค้ารายย่อยทั่วไป แม้กระทั่งกองทัพภาคที่ 4 ในสมัยที่พลเอกหาญ ลีลาพันธ์ เป็นแม่ทัพ ก็ได้เคยขอร้องไปยังกรมศุลกากร มิให้มีการจับกุมในเขตพื้นที่กองทัพภาคที่ 4 ยกเว้นการจับกุมบริเวณชายแดนไทย-มาเลเซีย และเลยเขตจังหวัดชุมพรขึ้นไป ทั้งนี้เพื่อให้การค้าขายสินค้าหนีภาษีจำกัดอยู่ในพื้นที่ อีกทั้งยังเป็นการช่วยฐานะเศรษฐกิจ โดยเฉพาะที่หาดใหญ่ด้วย การจับกุมสินค้าหนีภาษีบริเวณชายแดนไทย-มาเลเซีย และเหนือจังหวัดชุมพรขึ้นไปนั้น เพราะแสดงว่ามีเจตนาลักลอบหนีภาษี และส่วนใหญ่มักจับกุมผู้ซื้อที่ซื้อหรือ

ลักลอบในปริมาณมากเพื่อส่งขายภายในภาคใหญ่ หรือ กรุงเทพฯ^๖ ดังนั้นนโยบายต่อสินค้าหนีภาษีในอดีต จึงมิได้เน้นการจับกุมผู้ซื้อขายรายย่อยแต่อย่างใด แม้ในปัจจุบันนโยบายของกรมศุลกากรก็ไม่ได้เข้มงวดต่อการจับกุมผู้ซื้อขายรายย่อยมากนัก เพราะอาจก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาได้ ทั้งนี้เพราะถ้าหากมีการจับกุมผู้ที่ทำการลักลอบสินค้าหนีภาษีอย่างเข้มงวดแล้วอาจทำให้เกิดปัญหาโจรกรรม หรือจี้ชิงทรัพย์นักท่องเที่ยว รวมทั้งปัญหาอาชญากรรมอื่น ๆ ขึ้นได้^๗

ธุรกิจการจำหน่ายสินค้าหนีภาษี มีผลต่อเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของภาคใหญ่อย่างมาก ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสีย ดังนี้คือ^๘

ผลดี

1. สินค้าหนีภาษีสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเที่ยวที่ภาคใหญ่ได้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทย
2. ส่งผลทางอ้อมต่อธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว ซึ่งช่วยทำให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในภาคใหญ่ มีการขยายตัว เช่น กิจการโรงแรม สถานบันเทิง เรืองรมย์ ธุรกิจจันทนาการ เป็นต้น
3. ช่วยทำให้ประชาชนมีรายได้ ลดปัญหาการว่างงาน และปัญหาอาชญากรรมอันเนื่องมาจากความยากจน

ผลเสีย

1. เป็นการทำลายระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากทำให้รัฐบาลขาดรายได้จากการเก็บภาษี
2. ทำให้สินค้าภายในประเทศบางชนิดชบเซา เนื่องจากไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าหนีภาษีซึ่งมีราคาถูก
3. เป็นการสร้างนิสัยฟุ่มเฟือย และใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็นจากของหนีภาษี เช่น การบริโภคผลไม้ และเครื่องกระเบื้องจากต่างประเทศ เป็นต้น
4. ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เพราะประชาชนชาวภาคใหญ่ และพื้นที่ใกล้เคียง สามารถซื้อสินค้าได้ในราคาถูก (เนื่องจากหนีภาษี) ในขณะที่พื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไม่มีการค้าดังกล่าว

^๖สุรพงษ์ โสธนเสถียร, เมืองใหญ่และรูปแบบที่ควรเป็น : การบริหารงานภาคใหญ่, หน้า 69.

^๗สัมภาษณ์ นายบุญเลิศ อติการบดี, นายด่านศุลกากรปาดังเบซาร์, 8 กุมภาพันธ์

^๘สุรพงษ์ โสธนเสถียร, เมืองใหญ่และรูปแบบที่ควรเป็น : การบริหารงานภาคใหญ่, หน้า 70

จากผลเสียทั้ง 4 ประการ โดยเฉพาะประการที่ 4 เป็นแนวคิดที่ทำให้ผู้บริหารของรัฐ และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรง มีนโยบายปราบปรามการค้าของหนีภาษี ซึ่งส่งผลให้มีการจับกุมผู้ประกอบการค้าของหนีภาษีอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะตั้งแต่เดือน มิถุนายน ปี พ.ศ.2528 เป็นต้นมา เป็นผลทำให้ภาวะการท้องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่ ในช่วงระยะดังกล่าวซบเซา และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท้องเที่ยวของหาดใหญ่โดยทั่วไป

ก. ลักษณะของการค้าขายสินค้าหนีภาษี

การค้าขายของหนีภาษีในหาดใหญ่ มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ การสั่งซื้อสินค้าจากพ่อค้าส่งโดยตกลงราคาและสถานที่รับส่งสินค้า ส่วนใหญ่การซื้อขายแบบนี้ เป็นการซื้อขายสินค้าจำนวนมาก ๆ จากพ่อค้าชายแดนโดยตรง อีกวิธีหนึ่งเป็นการซื้อขายโดยเปิดเผยตามท้องตลาด ซึ่งมีย่านจำหน่ายสินค้าดังกล่าวสำหรับนักท่องเที่ยวอยู่ทั่วไปในเมือง ที่สำคัญคือ บริเวณตลาดกิมหยง และตลาดสันติสุข

สำหรับวิธีการขนส่งสินค้าหนีภาษีจากชายแดนเข้าสู่เมืองหาดใหญ่นั้น มีการขนส่งกันหลายรูปแบบ เช่น

- การขนส่งด้วยรถจักรยานยนต์ โดยชาวบ้านตามบริเวณชายแดน จะรับจ้างจากนายทุน ขนสินค้าจากเขตแดนมาทางรถจักรยานยนต์ โดยขนมาคราวละจำนวนไม่มาก หรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า กองทัมด

- การขนส่งโดยรถไฟ ส่วนมากจะเป็นแม่ค้าอาชีพ ที่ขนของมาจาก มาเลเซีย โดยขบวนรถไฟสายป่าดงเบขาร์-หาดใหญ่ เพื่อนำสินค้าเข้ามาส่งขายที่หาดใหญ่ โดยเฉพาะ

- การขนส่งโดยรถยนต์ ส่วนมากจะทำเป็นขบวนการ โดยนายทุนรายใหญ่ ปัจจุบันเส้นทางลำเลียงสินค้าหนีภาษีจากประเทศมาเลเซีย ส่วนใหญ่ขบวนการลักลอบจะนำสินค้าผ่านเข้ามาทางเขตรับผิดชอบของด่านศุลกากรป่าดงเบขาร์ โดยขนขึ้นรถกระบะหรือรถบรรทุก 6 ล้อ 10 ล้อ ครั้งละจำนวนหลายคันรถ โดยมีการคุ้มกันอย่างดี และมีวิทยุติดต่อสื่อสารคอยสั่งการ รวมทั้งมีการดักฟังวิทยุจากเจ้าหน้าที่ด้วย ทำให้การทำงานปราบปรามของเจ้าหน้าที่ได้รับความลำบาก เพราะถูกขัดขวางจากขบวนคุ้มกันสินค้าลักลอบหนีภาษีดังกล่าว

สำหรับผู้ประกอบการลักลอบขนส่งสินค้าหนีภาษีนั้น อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ประกอบเป็นอาชีพ เป็นประเภทที่มีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย มีทุนในการดำเนินการจำนวนมาก ผู้ประกอบการประเภทนี้ ได้แก่ นายทุนรายใหญ่ ๆ ซึ่งมักทำการขนส่งสินค้าคราวละจำนวนมาก

2. ประกอบเพื่อยังชีพ เป็นผู้ลักลอบรายย่อย มีรายได้น้อย ซึ่งได้แก่ ชาวบ้านทั่วไปที่อาศัยอยู่ตามบริเวณชายแดน

ปัจจุบัน การลักลอบสินค้าหนีภาษี จะมีมากหรือน้อย จะสัมพันธ์กับ เทศกาลวันหยุดในขนาดใหญ่ โดยเฉพาะวันคริสต์มาสและปีใหม่ รวมทั้งเทศกาลตรุษจีน ซึ่งโดยปกติจะเป็นช่วงที่มีการลักลอบขนสินค้าหนีภาษีมาก เพราะเป็นช่วงที่ตลาดมีความต้องการสูง และจำหน่ายได้ดี เนื่องจากเป็นเทศกาลท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว สินค้าที่ถูกลักลอบหนีภาษีเข้ามา ส่วนใหญ่จะมารวมกันอยู่ที่หาดใหญ่ แล้วจึงมีการระบายสินค้าหรือขนส่งไปยังจังหวัดอื่นๆ ในภาคใต้ รวมทั้งกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางจำหน่ายสินค้าหนีภาษีที่ใหญ่ที่สุดของภาคใต้ ประกอบกับมีการค้าขายกันอย่างอิสระ เนื่องจากเป็นอาชีพที่มีรายได้ดี และนักท่องเที่ยวให้ความสนใจ จึงมีผู้ประกอบการค้าขายของหนีภาษีกันมาก สินค้าที่จำหน่ายอยู่ในตลาดหาดใหญ่ ส่วนมากจะนำเข้ามาจากด่านปาดังเบซาร์ นอกจากนั้นก็นำเข้าผ่านเส้นทางการอื่น ๆ เช่น ด่านสุโขทัย โกลก เบตง ตากใบ และสตูล เป็นต้น

ข. แหล่งจำหน่ายสินค้าหนีภาษี

สถานที่ SHOPPING ในหาดใหญ่ประเภทหนึ่งที่เป็นที่รู้จักของคนภายในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ก็คือ ย่านจำหน่ายสินค้าหนีภาษี ซึ่งมีอยู่หลายแห่งในตัวเมืองหาดใหญ่ แต่ย่านที่สำคัญ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปของนักท่องเที่ยว มีอยู่ 2 แห่ง คือ

1) บริเวณตลาดสันติสุข ตั้งอยู่บริเวณถนนนิพัทธ์อุทิศ 2 และ 3 ในย่านนี้ประกอบด้วยตลาดสันติสุข ซึ่งมีพื้นที่จำหน่ายสินค้าหนีภาษี 3 ชั้น มีจำนวนแผงจำหน่ายสินค้ามากกว่า 60 คูหาขึ้นไป นอกจากนี้ในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง ยังมีแหล่งจำหน่ายอีก คือ ยงดีการค้า เอเซีย และ เอเซีย'83 (นิวเอเซีย) ซึ่งในแต่ละแห่งจะมีแผงจำหน่ายสินค้าหนีภาษีประมาณ 40, 45 และ 65 คูหา ตามลำดับ บริเวณทั้ง 4 แห่ง ดังกล่าวเป็นย่านจำหน่ายสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้า ซึ่งมีจำหน่ายอยู่เกือบทุกชนิด เป็นสถานที่ SHOPPING ซื้อสินค้าที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวมาก

นอกจากนี้ บริเวณใกล้เคียงกับตลาดสันติสุข ในซอยพระเสน่หา 2 และ 3 ยังมีแผงลอยขายของอยู่อีกแห่งละ 30-40 แผง โดยในซอยพระเสน่หา 2 ซึ่งอยู่ใกล้กับนิวเอเซีย ส่วนใหญ่จะจำหน่ายสินค้าจำพวกอาหาร ประเภทอาหารแห้ง เครื่องกระป๋อง เป็นต้น ส่วนแผงลอยในซอยพระเสน่หา 3 นั้น ส่วนใหญ่จำหน่ายสินค้าประเภทเสื้อผ้า

สำหรับถนนนิพัทธ์อุทิศ 2 มีอาคาร 5 ชั้น สร้างขึ้นใหม่ และเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าหนีภาษีอีกแห่งหนึ่ง เริ่มเปิดจำหน่ายประมาณกลางปี 2532 คือ แผงทองจำหน่ายสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้า เช่นเดียวกับบริเวณตลาดสันติสุข การค้าขายของหนีภาษีบริเวณตลาดสันติสุขในปัจจุบัน สินค้าส่วนมากประมาณร้อยละ 70 สั่งมาจากทางปาดังเบซาร์ จำนวนที่เหลือสั่งมาจากกรุงเทพฯ สินค้าที่ได้รับความนิยมจากลูกค้า และนักท่องเที่ยวมากที่สุดคือ วิทยุ-เทป รองลงมาคือ โทรทัศน์ ฟิล์ม เตาไรต์ และเครื่องเสียงประเภทอื่น ๆ เช่น

เครื่องเสียงติดรถยนต์ เป็นต้น สินค้าที่วางจำหน่ายอยู่ในย่านดังกล่าว ส่วนใหญ่จะมีลูกค้าจากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้มารับซื้อ ทั้งปลีกและส่ง

2) บริเวณตลาดกิมหยง ตั้งอยู่บนถนนศุภสารรังสรรค์ เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าหัตถ์อาชีพประเภทอาหาร เสื้อผ้า และของเบ็ดเตล็ดทั่วไป โดยมีสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าอยู่บ้าง แต่มีเป็นส่วนน้อย

สำหรับบริเวณอื่น ๆ ที่มีสินค้าหัตถ์อาชีพจำหน่ายอยู่บ้าง เช่น ตลาดปลาซ่า แต่มีสินค้าไม่มากเท่ากับ 2 บริเวณดังกล่าวข้างต้น นอกจากนี้บริเวณย่านธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นแหล่งจับจ่ายซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยว ยังมีหาบเร่ที่พ่อค้า-แม่ค้านำสินค้ามาจำหน่ายอยู่ตามริมทางเดินเท้าอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าประเภทผลไม้สด อาหารแห้ง และเสื้อผ้า เป็นต้น

ในปัจจุบันการจำหน่ายสินค้าหัตถ์อาชีพดังกล่าว ได้มีการจัดตั้งเป็นชมรมผู้ค้าปลีกขนาดใหญ่ขึ้น โดยมีสมาชิกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สมาชิกสามัญและสมาชิกวิสามัญ เฉพาะจำนวนของสมาชิกสามัญ มีประมาณ 300 ราย ส่วนสมาชิกวิสามัญนั้นยังมีอีกเป็นจำนวนมาก¹⁰

ปัจจุบันแหล่งจำหน่ายสินค้าหัตถ์อาชีพในหาดใหญ่ เป็นย่านที่นักท่องเที่ยวภายในประเทศ ไม่ว่าจะประชาชนในท้องถิ่น จากจังหวัดใกล้เคียง หรือนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศ จะต้องไปเยือนทุกครั้งที่เดินทางไปหาดใหญ่ จนกล่าวได้ว่า ย่านจำหน่ายสินค้าดังกล่าว ได้กลายเป็นลักษณะเด่นเฉพาะตัวของการท่องเที่ยวในเมืองหาดใหญ่ประเภทหนึ่ง

ค. ปริมาณสินค้าหัตถ์อาชีพ

สำหรับปริมาณของสินค้าหัตถ์อาชีพนั้น อาจพิจารณาได้จากสถิติการจับกุมของเจ้าหน้าที่ ซึ่งพบว่าปีหนึ่ง ๆ มีการลักลอบขนสินค้าเข้ามาในปริมาณมาก และจำนวนที่จับกุมได้ดังกล่าว คาดว่ามีการจับกุมได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของปริมาณสินค้าที่ทำการลักลอบทั้งหมด¹¹ ซึ่งในจำนวน 10% ดังกล่าว อาจแสดงให้เห็นได้ ตามรายปี และประเภทของสินค้าที่ลักลอบนำเข้าทางด่านศุลกากรสงขลา ดังตารางที่ 18

¹⁰ สัมภาษณ์ นายอรุณ แก้วศรีนวล, ประธานชมรมผู้ค้าปลีกขนาดใหญ่, 22 กุมภาพันธ์

¹¹ จากการสัมภาษณ์ นายปรีชา ขวลิตร้ารง, นายด่านศุลกากรจังหวัดสงขลา, 15 มีนาคม 2528 โดย สุรพงษ์ โสธนเสถียร อ้างถึงใน สุรพงษ์ โสธนเสถียร, เมืองใหญ่และรูปแบบที่ควรเป็น : การบริหารงานหาดใหญ่, หน้า 72.

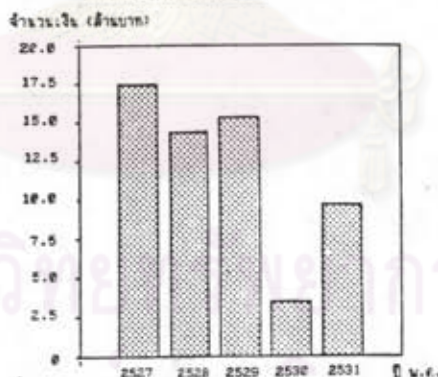
ตารางที่ 18 แสดงปริมาณสินค้าพาณิชย์ที่จับกุมได้ โดยด่านศุลกากรจังหวัดสงขลา ระหว่างปี พ.ศ.2527-พ.ศ.2531

หน่วย : บาท

ประเภท	2527	2528	2529	2530	2531	รวม	ร้อยละ
อาหาร	5,078,781	2,676,685	5,039,654	782,550	725,300	14,224,970	23.5
บุหรื	917,428	4,272	3,440	420	-	925,560	1.5
สุรา	1,340	9,746	1,470	2,280	45,437	60,273	0.1
เครื่องสำอางค์	160,207	26,281	17,884	11,184	81,194	296,750	0.5
ผ้า	-	143,240	32,468	322,950	321,269	819,919	1.4
โลหะมีค่า	-	3,200	254,368	-	361,868	619,428	1.0
วิทยุและ โทรทัศน์	6,116,165	4,624,799	3,227,888	308,422	1,383,663	15,660,937	25.9
รถยนต์*	1,345,753	2,135,000	2,315,300	8,000	120,000	5,924,053	9.8
รถจักรยานยนต์*	38,720	15,000	42,500	2,500	-	98,720	0.2
เงินตรา	-	-	90,000	-	-	90,000	0.1
นาฬิกา	102,940	98,520	264,505	81,480	18,180	565,625	0.9
อื่น ๆ	3,772,237	4,566,958	4,024,349	2,166,705	6,706,301	21,236,550	35.1
รวม	17,533,571	14,385,701	15,313,818	3,606,491	9,763,212	60,522,785	100.0

หมายเหตุ *ราคาเป็นค่าประมาณ เพราะบางเดือนไม่ได้ระบุราคาไว้
ที่มา : ด่านศุลกากรจังหวัดสงขลา

แผนภูมิ 7 แสดงปริมาณสินค้าพาณิชย์ที่จับกุมได้โดยด่านศุลกากรจังหวัดสงขลา ระหว่างปี พ.ศ. 2527-2531

ที่มา : ตารางที่ 18

จากตารางที่ 18 จะพบว่า สินค้าพาณิชย์ที่สำคัญ หรือมีการลักลอบนำเข้าเป็นจำนวนมากนั้น จะมีอยู่ไม่กี่ประเภท โดยจะมีปริมาณการลักลอบที่แตกต่างจากสินค้าประเภทอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด และมีจำนวนมากทุกปี สินค้าดังกล่าวที่มีการลักลอบนำเข้ามา มาก เช่น สินค้าในหมวดเครื่องใช้ไฟฟ้า ประเภทวิทยุ-โทรทัศน์ และสินค้าประเภทอาหาร ซึ่งในช่วง 5 ปี (ระหว่าง พ.ศ.2527-2531) มีจำนวนสินค้าลักลอบนำเข้า คิดเป็นมูลค่าถึง 15.6 และ 14.2 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 25.9 และ 23.5 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าสินค้าทั้ง 2 ประเภทดังกล่าว มีจำนวนมูลค่ารวมมากเกือบครึ่งหนึ่งของสินค้าพาณิชย์ทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากสินค้าทั้ง 2 ประเภท เป็นสินค้าที่ต้องการของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนหาดใหญ่ ดังนั้นจึงมีการลักลอบนำเข้ามา และสามารถพบเห็นสินค้าทั้ง 2 ประเภทได้ทั่วไป ในตลาดสินค้าพาณิชย์ของหาดใหญ่

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่า สินค้าที่ถูกลักลอบนำเข้ามาจำหน่ายที่ขนาดใหญ่มาก ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าประเภทฟุ่มเฟือย ซึ่งรัฐบาลกำหนดนิกัลดการเก็บภาษีไว้สูง จึงทำให้มีการลักลอบนำเข้ามามากขึ้น ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการเก็บภาษีจากรัฐดังกล่าว

การลักลอบสินค้านิภาษีที่นำเข้ามาจำหน่ายที่ตลาดขนาดใหญ่อีกทางหนึ่ง อาจพิจารณาได้จากสถิติการปราบปรามของด่านศุลกากรป่าดงเบงช่า ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการลักลอบนำสินค้าเข้ามามากที่สุด ซึ่งจะพบว่าในแต่ละปี จะมีการจับกุมการลักลอบนำเข้าได้จำนวนมาก คิดเป็นมูลค่ารวมต่อปี มากกว่า 10 ล้านบาทขึ้นไป และโดยเฉพาะในปี พ.ศ.2531 มีสถิติการจับกุมสินค้านิภาษีมากกว่าปี 2530 ประมาณ 2 เท่าตัว แสดงให้เห็นถึง แนวโน้มในการลักลอบสินค้านิภาษี ซึ่งมีเพิ่มสูงขึ้น (ตารางที่ 19)

ปัจจุบัน การปราบปรามสินค้านิภาษีโดยการจับกุมนั้น มักไม่ได้ผล และไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณ กำลังเจ้าหน้าที่ และสภาพภูมิประเทศ ดังนั้นจึงยังทำให้มีปริมาณสินค้านิภาษี จำหน่ายอยู่ในขนาดใหญ่จำนวนมาก ในการลดปัญหาการลักลอบสินค้านิภาษีดังกล่าว อาจกระทำได้ด้วยการลดอากรของสินค้าขาเข้าบางชนิด ทั้งนี้เพื่อลดแรงจูงใจในการลักลอบหนีศุลกากร สินค้าที่พึงปรับโครงสร้างภาษีศุลกากร เช่น สินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เนื่องจากภาษีนำเข้ามีอัตราที่ค่อนข้างสูง จึงเป็นเหตุจูงใจให้มีการลักลอบหนีภาษีมาก เป็นต้น

ตารางที่ 19 แสดงสถิติการปราบปรามการลักลอบหนีศุลกากร ด่านป่าดงเบงช่า ปี พ.ศ.2528-2531

ปีงบประมาณ	ปริมาณ (กิโลกรัม)	มูลค่ารวม (บาท)	อัตราการเปลี่ยนแปลง
2528	161,772	24,672,567	-
2529	92,610	14,743,533	-40.2
2530	121,331	9,741,875	-33.9
2531	134,553	20,359,453	+108.9
รวม	510,266	69,517,428	+11.6

ที่มา : ด่านศุลกากรป่าดงเบงช่า

4.1.5 สรุปสภาพพื้นฐานด้านพาณิชย์กรรม

จากข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปทางด้านพาณิชย์กรรมของเมืองขนาดใหญ่ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด อันประกอบด้วย ขนาดและสัดส่วนของการใช้ที่ดินเพื่อพาณิชย์กรรม การขยายตัวของพื้นที่พาณิชย์กรรม จำนวนและลักษณะทั่วไปของสถานประกอบการ รวมไปถึงอัตราการประกอบอาชีพของประชากร และภาวะการลงทุนในเมืองขนาดใหญ่ (กล่าวไว้ในบทที่ 3) ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าวทั้งหมด ล้วนแต่แสดงหรือชี้ให้เห็นว่าขนาดใหญ่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักของเมือง ที่เน้นหนักไปในด้านพาณิชย์กรรมเป็นสำคัญ หรือกล่าวได้ว่าขนาดใหญ่เป็นเมืองพาณิชย์กรรม (Commercial

Town) ที่เห็นได้อย่างเด่นชัด ทั้งนี้เพราะโครงสร้างทางเศรษฐกิจของเมืองส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับ การผลิตในสาขาทางการค้า และการบริการเป็นหลัก

ด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าว จึงทำให้หาดใหญ่เป็นชุมชนที่มีบทบาทสำคัญใน การเป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจของจังหวัดและของภาค ทั้งในด้านของความเป็น ศูนย์กลางทางการค้า-การบริการ การท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง การเงินและการธนาคาร ตลอดจนอุตสาหกรรมการผลิตทั่วไป

4.2 สภาพทั่วไปทางการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่

4.2.1 ลักษณะความเป็นเมืองท่องเที่ยวของหาดใหญ่

เมืองหาดใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ทั้งที่หาดใหญ่มีฐานะเป็นเพียง อำเภอ แต่กลับมีความสำคัญกว่าตัวจังหวัด ทั้งนี้เพราะหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางการคมนาคม ทั้ง ทางรถยนต์ รถไฟ และเครื่องบิน หาดใหญ่จึงเป็นจุดแวะของนักท่องเที่ยวไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ ก็ตาม ของชุมชนภายในประเทศ และระหว่างประเทศ เมื่อเมืองมีความเจริญมากขึ้น รวมทั้งมี ความพร้อมเพียงในเรื่องที่พักและสถานเริงรมย์ หาดใหญ่จึงกลายเป็นเป้าหมายของการท่องเที่ยว ที่มั่นคง¹²

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่ ยังมีลักษณะที่แตกต่างไปจาก แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เมื่อพิจารณาถึงแหล่งทัศนอาศรม เพื่อชมทิวทัศน์ วัฒนาอาราม หรือศิลป- วัฒนธรรมต่าง ๆ แล้ว ปัจจุบันหาดใหญ่มีสิ่งเหล่านี้ไม่มากนัก แต่โดยที่หาดใหญ่เป็นเมืองศูนย์กลาง ทางการค้า โดยเฉพาะเป็นแหล่งรวมของสินค้าจากต่างประเทศ (สินค้าหนีภาษี) ดังนั้นจึงมี นักท่องเที่ยวภายในประเทศเดินทางมาสู่เมืองหาดใหญ่เพื่อจับจ่ายซื้อสินค้านี้ดังกล่าว ตามบริเวณ ย่านการค้า ซึ่งมีราคาถูกกว่าท้องตลาดทั่วไป เช่น สินค้าประเภทเครื่องไฟฟ้า อาหารและของ ใช้เบ็ดเตล็ดต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้าน คือ มาเลเซียและสิงคโปร์ นิยมใช้เวลาว่างในช่วงสุดสัปดาห์มาพักผ่อนในเมืองหาดใหญ่ ด้วยเหตุนี้จึงก่อให้เกิดสถานบริการ ต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวอย่างมากมาย เช่น โรงแรม และสถานบันเทิงเริงรมย์ประเภท ต่าง ๆ เป็นต้น

¹² สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, เมืองหาดใหญ่และรูปแบบที่ควรเป็น : การบริหารงาน หาดใหญ่, หน้า 74

ปัจจุบัน หาดใหญ่มีความสำคัญด้านการท่องเที่ยวในฐานะที่เป็นเมืองท่องเที่ยวหลัก 1 ใน 7 แห่ง ของประเทศ* และด้วยปัจจัยหลักทั้ง 2 ประการ ดังกล่าวข้างต้น คือ ย่านการค้า (Shopping Area) และสถานบันเทิงเรีงรมย์ จึงยังผลให้หาดใหญ่มีลักษณะของการท่องเที่ยวเป็นแบบเมือง (Tourist City) ด้วยเหตุนี้ จึงปรากฏลักษณะของการท่องเที่ยวในยามราตรี (Night Life) ซึ่งเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนหาดใหญ่โดยทั่วไป และจัดเป็นลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่

4.2.2 อุปทานทางการท่องเที่ยว

ก. ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

นอกจากสถานที่ท่องเที่ยวที่มีอยู่ภายในตัวเมืองของเมืองหาดใหญ่แล้ว หาดใหญ่ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอื่นที่น่าสนใจ สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเยือนอีก ดังนี้คือ

1. สถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ

ในอำเภอหาดใหญ่มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติอยู่ 2 แห่ง คือ

1) น้ำตกโตนงาช้าง เป็นน้ำตกที่สวยงามแห่งหนึ่งในภาคใต้

อยู่ห่างจากอำเภอหาดใหญ่ 26 กิโลเมตร น้ำตกโตนงาช้างมีด้วยกันทั้งหมด 7 ชั้น ชั้นที่สวยงามและเรียกเป็นชื่อน้ำตก คือ ชั้นที่ 3 ซึ่งมีน้ำตกแยกออกมาในลักษณะงาช้าง "โตน" ภาษาพื้นเมือง แปลว่า น้ำตก น้ำตกโตนงาช้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปเที่ยวเป็นอันมาก

2) น้ำตกบริพัตร ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตภูมิ ห่างจาก

อำเภอหาดใหญ่ประมาณ 40 กิโลเมตร

2. โบราณสถาน

สำหรับโบราณสถานในเมืองหาดใหญ่ที่น่าสนใจ ได้แก่ วัดหาดใหญ่ใน ซึ่งตั้งอยู่ที่ถนนเพชรเกษม ใกล้สะพานคลองอู่ตะเภา ที่วัดนี้มีพระนอนขนาดใหญ่ประดิษฐานอยู่มีขนาดยาว 35 เมตร สูง 15 เมตร กว้าง 10 เมตร มีพระนามว่า พระนุทพรหัตถมงคล

3. สถานที่พักผ่อนหย่อนใจอื่น ๆ

สำหรับสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของเมืองหาดใหญ่ ที่เป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว มีดังต่อไปนี้

1) สวนสาธารณะเมืองหาดใหญ่ ตั้งอยู่ริมถนนกาญจนาภิเษย์ ห่างจากตัวเมืองหาดใหญ่ 6 กิโลเมตร เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนชาวหาดใหญ่ และนักท่องเที่ยวทั่วไป สถานที่ร่มรื่นประดับด้วยไม้ดอก ไม้ประดับนานาชนิด ภายในบริเวณสวน

*เมืองท่องเที่ยวหลักของประเทศ 7 แห่ง มีดังนี้ คือ กรุงเทพมหานคร ภูเก็ต เชียงใหม่ พัทยา หาดใหญ่ กาญจนบุรี และ สุโขทัย

สาธารณะ บริเวณเกาะลอยเป็นที่ตั้งของศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ ซึ่งมีการแสดงศิลปวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ทั้งของภาคใต้และภาคอื่น ๆ ของไทย เปิดการแสดงทุกวันพุธ-วันอาทิตย์ ระหว่างเวลา 16.30-17.30 น.

2) สวนน้ำภาสว่าง ตั้งอยู่ในศูนย์การค้าภาสว่าง ถนนเพชรเกษม มีเนื้อที่ประมาณ 100 ไร่ ภายในบริเวณสวนน้ำ มีกระดานลื่น (สไลด์เดอร์) จำนวน 5 ช่อง สำหรับผู้ใหญ่ 3 ช่อง สูง 20 เมตร และสำหรับเด็ก 2 ช่อง สูงประมาณ 10 เมตร เปิดให้บริการทุกวัน

3) ศูนย์วิจัยการยาง ตั้งอยู่ที่สามแยกคอหงส์ เป็นศูนย์ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับพันธุ์ยางภาคใต้ มีห้องแสดงเกี่ยวกับชนิดของยาง ขั้นตอนการผลิต อุปกรณ์ในการกรีดยาง และอื่น ๆ ศูนย์วิจัยการยางทำการตามเวลาราชการ เวลา 08.30-16.30 น. การเดินทาง สามารถใช้บริการรถโดยสารรับจ้างประจำทางเส้นทางตลาดสด-มหาวิทยาลัย-สงขลานครินทร์ ที่บริเวณหน้าตลาดสดเทศบาลเมืองหาดใหญ่

4) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นมหาวิทยาลัยที่สำคัญของภาคใต้ มีคณะต่าง ๆ 11 คณะ แบ่งออกเป็น 2 วิทยาเขต คือ วิทยาเขตหาดใหญ่ และ วิทยาเขตปัตตานี วิทยาเขตหาดใหญ่มี 9 คณะ ประกอบด้วย คณะแพทยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ วิทยาศาสตร์ วิทยาการจัดการ พยาบาลศาสตร์ เกษศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย ภายในมหาวิทยาลัยมีทิวทัศน์ที่สวยงาม และมีอ่างเก็บน้ำ ซึ่งเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่สวยงามอีกแห่งหนึ่งของเมืองหาดใหญ่

นอกจากนี้ยังมีประเพณีที่น่าสนใจต่าง ๆ ได้แก่ การชักพระ การทำบุญวันสารทเดือนสิบ การกีฬาที่มี กีฬาชนโค ซึ่งมีสนามประจำที่ถนนศุภสารรังสรรค์ โดยจะมีการชนโค เดือนละ 1 ครั้ง วันเสาร์หรือวันอาทิตย์ ส่วนมหรสพก็มีมหรสพพื้นบ้าน เช่น หนังตลุง และมโนราห์ ซึ่งหาชมได้จากการแสดงของศูนย์วัฒนธรรมไทยภาคใต้ในบริเวณสาธารณะเทศบาลเมืองหาดใหญ่ และนอกจากสถานที่ท่องเที่ยวภายในอำเภอหาดใหญ่แล้ว นักท่องเที่ยวโดยทั่วไปที่เดินทางไปเที่ยวหาดใหญ่มักจะเดินทางไปเที่ยวอำเภอเมืองสงขลา หรือจังหวัดใกล้เคียงอื่น ๆ ซึ่งมีสถานที่ท่องเที่ยวอีกมากมายหลายแห่ง เช่น ทะเลสาบสงขลา เกาะและชายหาดต่าง ๆ ที่สวยงาม เป็นต้น

ข. ธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นธุรกิจที่อำนวยความสะดวกและสนับสนุนต่อการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต้องมี เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เมื่อเดินทางมาถึงจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว ธุรกิจที่อำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) ประเภทสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยตรง ได้แก่ ถนนและเส้นทางคมนาคมอื่น ๆ สถานที่พักผ่อน และสถานที่รับประทานอาหาร

2) ประเภทสนับสนุนการท่องเที่ยวทางอ้อม ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร ข่าวสาร สถาบันเท็งเร็งรมย์ และตลาดสินค้า เป็นต้น

สำหรับในเมืองหาดใหญ่ นอกจากจะมีแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งแล้วยังมีธุรกิจที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวอีกหลายประการ ซึ่งจำแนกออกได้เป็น 5 ประเภท คือ

1. ธุรกิจสถานที่พักแรม
2. ธุรกิจภัตตาคาร และร้านอาหาร
3. ธุรกิจจัดนำเที่ยว
4. สถาบันเท็งเร็งรมย์
5. ร้านจำหน่ายสินค้าแก่นักท่องเที่ยว

ธุรกิจทั้ง 5 ประเภทดังกล่าว ส่วนใหญ่จะมีที่ตั้งของสถานประกอบการอยู่ในเมือง โดยเกาะกลุ่มรวมตัวกันเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่พาณิชย์กรรมที่สำคัญภายในตัวเมือง สำหรับจำนวนของสถานประกอบการและรายละเอียดของธุรกิจแต่ละประเภท มีดังต่อไปนี้

1. ธุรกิจสถานที่พักแรม

ธุรกิจที่พักแรม เป็นธุรกิจที่มีความสำคัญในการสนับสนุน และส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่สนับสนุนการท่องเที่ยวโดยตรงมากที่สุด เนื่องจากเป็นที่พักค้างแรมของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาสู่จุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว ธุรกิจที่พักแรม มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของการท่องเที่ยวโดยตรง นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากต่างประเทศ หรือนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ย่อมต้องการที่พักแรม ซึ่งอย่างน้อยที่สุดต้องอยู่ ณ สถานที่ที่ไม่ห่างจากจุดสนใจของการท่องเที่ยวมากนัก หากอยู่ในใจกลางของศูนย์กลางการท่องเที่ยว ย่อมเอื้ออำนวยความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยว โรงแรมที่อยู่ในระดับมาตรฐานสูง หรือระดับสากล มักมีอิทธิพลชักจูงให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมาก ดังนั้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริม ธุรกิจสถานที่พักแรม โดยเฉพาะธุรกิจโรงแรมไปพร้อม ๆ กันด้วย

สำหรับสถานที่พักแรมของนักท่องเที่ยวในเมืองหาดใหญ่ อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- 1) โรงแรม
- 2) เกสต์เฮาส์

1) โรงแรม ในปี 2531 หาดใหญ่มีโรงแรมจำนวนทั้งหมด 74 แห่ง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม* มีจำนวนห้องพัก เท่ากับ 5,799 ห้อง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 88.3 ของจำนวนห้องพักที่มีอยู่ทั้งหมดในจังหวัดสงขลา โดยแบ่งออกเป็นแต่ละกลุ่มได้ดังนี้

โรงแรมในกลุ่มที่ 3 มีจำนวน 24 แห่ง มีจำนวนห้องพัก 3,237 ห้อง

โรงแรมในกลุ่มที่ 4 มีจำนวน 12 แห่ง มีจำนวนห้องพัก 1,109 ห้อง

โรงแรมในกลุ่มที่ 5 มีจำนวน 38 แห่ง มีจำนวนห้องพัก 1,453 ห้อง

เมื่อพิจารณาถึง การขยายตัวของจำนวนห้องพักในเมืองหาดใหญ่ ระหว่างปี พ.ศ.2527-2531 พบว่า ในระยะ 5 ปี จำนวนห้องพักของหาดใหญ่มีเพิ่มขึ้นเท่ากับ 1,339 ห้อง คิดเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ย ร้อยละ 6.8 โดยมีจำนวนห้องเพิ่มขึ้นมากที่สุด ในโรงแรมกลุ่มที่ 3 (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 แสดงจำนวนห้องพักของโรงแรมในเมืองหาดใหญ่ ระหว่างปี พ.ศ.2527-2531 (ห้อง)

กลุ่มโรงแรม	2527	2528	2529	2530	2531
กลุ่มที่ 3	2,172	2,289	2,753	3,169	3,237
กลุ่มที่ 4	819	989	1,021	1,035	1,109
กลุ่มที่ 5	1,469	1,435	1,438	1,439	1,453
รวม	4,460	4,713	5,212	5,643	5,799

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

*การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แบ่งกลุ่มของโรงแรมออกเป็น 5 กลุ่ม ตามระดับราคา ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ราคาห้องเดี่ยว ตั้งแต่ 1,000 บาทขึ้นไป

กลุ่มที่ 2 ราคาห้องเดี่ยว ตั้งแต่ 701-1,000 บาท

กลุ่มที่ 3 ราคาห้องเดี่ยว ตั้งแต่ 401-700 บาท

กลุ่มที่ 4 ราคาห้องเดี่ยว ตั้งแต่ 201-400 บาท (รวมบังกาลีด้วย)

กลุ่มที่ 5 ราคาห้องเดี่ยว ตั้งแต่ 200 บาทลงมา (รวมบังกาลี โมเต็ล

และเกสต์เฮาส์)

สำหรับ ในปี พ.ศ. 2532 หาดใหญ่จะมีโรงแรมเพิ่มขึ้นอีก 2 แห่ง มีจำนวนห้องพักเพิ่มขึ้น เท่ากับ 227 ห้อง คือ โรงแรม แอล.เค. เซอรอตัน จำนวนห้องพัก 203 ห้อง และโรงแรม พี.ซี. มีจำนวนห้องพัก 24 ห้อง ซึ่งจะทำให้หาดใหญ่มีจำนวนโรงแรมเพิ่มขึ้นเป็น 76 แห่ง มีจำนวนห้องพักทั้งหมดเท่ากับ 6,026 ห้อง ในปี 2532

จากจำนวนห้องพัก ซึ่งมีรวมกันอยู่ที่หาดใหญ่เป็นจำนวนมากดังกล่าว ส่งผลให้จังหวัดสงขลา เป็นจังหวัดที่มีจำนวนห้องพักมากที่สุดในภาคใต้ ในปี 2530 จังหวัดสงขลา มีจำนวนห้องพักถึง 6,111 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 26.3 ของทั้งภาค รองลงมาคือ จังหวัดภูเก็ต มีจำนวน 5,224 ห้อง ด้วยเหตุนี้จึงเป็นผลทำให้ปริมาณรายได้จากการประกอบธุรกิจโรงแรมของจังหวัดสงขลา มีจำนวนสูงที่สุดของภาค คือ 344.2 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 44.6 ของรายรับทั้งภาค รองลงมาคือ จังหวัดภูเก็ต มีจำนวนเท่ากับ 210.3 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 27.2 ของรายรับในการประกอบกิจการโรงแรมทั้งภาค (ข้อมูลปี 2528)¹¹

ปัจจุบัน ลักษณะของโรงแรมในเมืองหาดใหญ่ มีรูปแบบคล้ายกับ โรงแรมสมัยใหม่ในกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่อื่น ๆ กล่าวคือ นอกจากจะมีบริการด้านที่พักแล้ว ในหลายแห่ง ยังมีบริการด้านห้องอาหาร ไนต์คลับ ดอกเทลเลาจน์ ห้องตัดผม ดิสโก้เทค ห้องวิดีโอ คอมพิวเตอร์ ตลอดจนถึงสถานที่เล่นโบว์ลิ่ง (ตารางที่ 21) นอกจากนี้ที่ตั้งของ โรงแรมส่วนใหญ่มักจะกระจุกตัวอยู่ในบริเวณพื้นที่ย่านธุรกิจการค้าของเมือง ซึ่งให้ความสะดวก ต่อนักท่องเที่ยวในการจับจ่ายซื้อของ และท่องเที่ยวในยามราตรี ส่วนโรงแรมใหญ่ ๆ ที่สร้างขึ้นในภายหลัง มักจะกระจายอยู่โดยรอบ จากข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จึงกล่าวได้ว่าธุรกิจ โรงแรมเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการท่องเที่ยวของหาดใหญ่ และสามารถทำรายได้ให้กับ ประเทศ ปีละเป็นจำนวนมาก

ตารางที่ 21 แสดงจำนวนห้องพักและสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงแรมบางแห่งใน เมืองหาดใหญ่

ลำดับที่	ชื่อโรงแรม	จำนวนห้อง	สิ่งอำนวยความสะดวก
1	โรงแรมอินเตอร์	210	ดิสโก้คลับ ห้องอาหาร
2	โรงแรมดุคเงา	205	ไนท์คลับ ห้องอาหาร บาร์เบอร์ โบว์ลิ่ง
3	โรงแรมดี.เจ	109	ห้องอาหาร ไนท์คลับ
4	โรงแรมโนรา	188	อาเนกเนต ดิสโก้คลับ บาร์
5	โรงแรมโมจิ	182	ไนท์คลับ บาร์เบอร์ ดิสโก้คลับ
6	โรงแรมสเคป	100	ดิสโก้คลับ ห้องอาหาร บาร์เบอร์
7	โรงแรมออบาสเตอร์	170	ห้องอาหาร ห้องเล่นเกมส์
8	โรงแรมหาดใหญ่โอเชี่ยน	169	ดิสโก้คลับ ห้องอาหาร
9	โรงแรมสีการ์เด็นท์	131	ไนท์คลับ ห้องอาหาร บาร์เบอร์
10	โรงแรมมาเฮาส์	105	ห้องอาหาร ดิสโก้คลับ

ที่มา : แผนพัฒนาเทศบาลเมืองหาดใหญ่ ระยะปานกลาง 5 ปี (พ.ศ. 2530-2534)
สำนักงานเทศบาลเมืองหาดใหญ่

¹¹สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานกัรัฐมนตรี, รายงานการสำรวจการประกอบกิจการโรงแรม ประจำปี 2528 (กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2530), หน้า 34

2) เกสต์เฮาส์ สถานที่พักแรมประเภทเกสต์เฮาส์ เพิ่งเกิดขึ้นไม่นาน ในเมืองหาดใหญ่ ซึ่งส่วนใหญ่จะให้บริการต่อนักท่องเที่ยว จากการสำรวจของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปี 2528¹⁴ พบว่า หาดใหญ่มีเกสต์เฮาส์อยู่จำนวน 26 แห่ง จำแนกตามสถานที่ตั้งได้ดังนี้

บริเวณถนนธรรมญูวิถี	จำนวน 3 แห่ง
บริเวณถนนศรีภูวนารถ	จำนวน 3 แห่ง
บริเวณถนนแสงศรี	จำนวน 3 แห่ง
บริเวณถนนนิพัทธ์อุทิศ 1	จำนวน 4 แห่ง
บริเวณถนนนิพัทธ์อุทิศ 2	จำนวน 3 แห่ง
บริเวณถนนสายอื่น ๆ	จำนวน 10 แห่ง

2. ธุรกิจร้านอาหารและภัตตาคาร

ร้านอาหารและภัตตาคารเป็นสถานที่ที่ให้บริการเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวที่สำคัญประการหนึ่ง และเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย หรือชาวต่างประเทศ สำหรับจำนวนของร้านอาหารและภัตตาคารในเมืองหาดใหญ่มี 131 แห่ง¹⁵ แบ่งออกเป็น ร้านอาหารภายในโรงแรม ซึ่งได้แก่ ห้องอาหารและคอฟฟี่ชอปปต่าง ๆ จำนวน 34 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 26.0 ร้านอาหารภายนอกโรงแรม จำนวน 96 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 74.0 ของจำนวนร้านอาหารทั้งหมด โดยมีจำนวนร้านอาหารและภัตตาคารประเภททั่วไปมากที่สุดเท่ากับ 76 แห่ง หรือร้อยละ 58.0 ของจำนวนร้านอาหารทั้งหมด ซึ่งกระจายตัวอยู่ตามบริเวณถนนสายต่าง ๆ ของเมืองดังนี้

บริเวณถนนนิพัทธ์อุทิศ 3	มีจำนวน 10 แห่ง
บริเวณถนนนิพัทธ์อุทิศ 2	มีจำนวน 6 แห่ง
บริเวณถนนนิพัทธ์อุทิศ 1	มีจำนวน 6 แห่ง
บริเวณถนนศรีภูวนารถ	มีจำนวน 4 แห่ง
บริเวณถนนธรรมญูวิถี	มีจำนวน 10 แห่ง
บริเวณถนนเส้นห่านสุรินทร์	มีจำนวน 4 แห่ง
บริเวณถนนเพชรเกษม	มีจำนวน 4 แห่ง

¹⁴ฝ่ายวิชาการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ภาวะการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา (หาดใหญ่) พ.ศ.2528 (กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2530), หน้า

¹⁵จากการสำรวจของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปี 2528

บริเวณศูนย์การค้าซีกิมหยอง มีจำนวน 8 แห่ง

บริเวณถนนสายอื่น ๆ มีจำนวน 24 แห่ง

สำหรับความสามารถในการให้บริการต่อนักท่องเที่ยวที่เข้าพักที่ห้องอาหารภายในโรงแรม มีความสามารถในการให้บริการระหว่าง 90-300 คน ต่อแห่ง ตัวอย่างเช่น ห้องอาหารริנד้า โรงแรมแอมบาสเดอร์มีความจุสูงสุด 300 คน ห้องอาหารมารีน่า โรงแรมสกาล่ามีความจุ 130 คน เป็นต้น สำหรับภัตตาคารและร้านอาหารที่อยู่ภายนอกโรงแรม ส่วนใหญ่มีความจุโดยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 50-300 คนต่อแห่ง ซึ่งเมื่อรวมความจุของทุกแห่งแล้ว มีความสามารถให้บริการต่อนักท่องเที่ยวได้ทั้งสิ้น 9,910 คน ในจำนวนภัตตาคารและร้านอาหารทั้งหมด 96 แห่ง (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 แสดงจำนวนร้านอาหารและภัตตาคารทุกประเภทในเมืองหาดใหญ่ ปี พ.ศ. 2528

ประเภท	จำนวน (แห่ง)	ความจุ (คน)	ร้อยละ
ภายในโรงแรม	34	5,820	26.0
ห้องอาหาร	25	4,110	13.1
คอนเสิร์ต	9	1,710	6.9
ภายนอกโรงแรม	97	9,910	74.0
ร้านอาหารไทย	3	440	2.3
ร้านอาหารต่างชาติ	5	460	3.8
ร้านอาหารทั่วไป	76	6,100	59.0
อาหารบริการเร็ว	3	240	2.3
ขนมและไอศกรีม	10	590	7.6
รวมทั้งหมด	131	15,730	100.0

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

3. ธุรกิจจัดนำเที่ยว

ธุรกิจการนำเที่ยว นับเป็นธุรกิจที่สำคัญประเภทหนึ่ง สำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมนำเที่ยวนั้นมิได้จำกัดกิจกรรมอยู่เฉพาะการจัดนำเที่ยวเท่านั้น บริษัทนำเที่ยวส่วนใหญ่มักจัดให้มีบริการอื่น ๆ รวมอยู่ด้วย เช่น บริการจองตั๋วเดินทาง บริการจองที่พัก การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และบริการด้านการขนส่ง เป็นต้น ทั้งนี้การมีบริการนำเที่ยวที่ได้มาตรฐาน จะทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจ เรียนรู้ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับสิ่งที่ได้พบเห็น ได้รับความสะดวก ได้ชมสิ่งที่แปลกหรือดึงดูดความสนใจในเวลาอันจำกัด มาตรฐานการบริการของบริษัทนำเที่ยวจึงมีอิทธิพลในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นได้อย่างมาก

สำหรับธุรกิจจัดนำเที่ยวที่หาดใหญ่นั้น โดยทั่วไปจะเห็นได้ว่าภายในเมืองหาดใหญ่ มีสถานที่ตั้งของธุรกิจนำเที่ยวมากมาย ซึ่งความจริงแล้วกิจการเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นกิจการประเภทรถโดยสาร ที่วิ่งระหว่างหาดใหญ่-กัวลาลัมเปอร์ และสิงคโปร์ มีอยู่จำนวนไม่กี่แห่ง ที่จัดนำเที่ยวสถานที่ต่าง ๆ ในหาดใหญ่ด้วย หรือบางแห่งอาจจัดนำเที่ยวใน

กรณีที่มีงานเทศกาลต่าง ๆ ดังนั้นจึงสามารถแบ่งธุรกิจการนำเที่ยวในภาคใหญ่ได้ออกเป็น 2 ประเภท^{๑๐} ดังนี้ คือ

1) ประเภทจัดนำเที่ยวกับการจัดโดยสาร คือ นอกจากจะบริการรถโดยสารจากภาคใหญ่ไปยังกัวลาลัมเปอร์ หรือ สิงคโปร์แล้ว ยังมีการจัดทำเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ ในสงขลาด้วยเป็นประจำ ตัวอย่างบริษัทประเภทนี้ เช่น เสกสรร แอนเจิล และ ครีนแทรเวล เป็นต้น

2) ประเภทจัดโดยสารท่องเที่ยว คือ กิจกรรมที่มีจุดประสงค์หลักในการจัดโดยสารระหว่างที่หมายท่องเที่ยว ซึ่งจากการสำรวจของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปี 2529 พบว่ามีกิจการประเภทนี้อยู่ในภาคใหญ่เป็นจำนวน 41 แห่ง กระจายตัวอยู่ตามบริเวณต่าง ๆ ของเมือง ตัวอย่างเช่น พี.เอ.ซี.ทัวร์ บางกอกทัวร์ และภาคใหญ่แทรเวล ซึ่งตั้งอยู่บริเวณถนนนิพัทธ์อุทิศ 2 เป็นต้น

สำหรับการกระจายตัวของบริษัทท่องเที่ยวทั้ง 2 ประเภทดังกล่าว พบว่าส่วนใหญ่จะมีสถานที่ตั้งอยู่ภายในบริเวณใจกลางเมือง โดยเฉพาะบริเวณถนนนิพัทธ์อุทิศ 2 และ 3 จะมีธุรกิจจัดนำเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งมีจำนวนรวมกันเกินกว่าครึ่งหนึ่งของธุรกิจนำเที่ยวทั้งหมด (ร้อยละ 51.2) ที่เหลือนอกจากนั้นจะกระจายตัวอยู่ตามถนนธรรมมัญญวิถี ถนนเสนาหุสธรณ์ และ ถนนสายอื่น ๆ ของเมือง สาเหตุที่มีธุรกิจนำเที่ยวตั้งอยู่ที่บริเวณถนนนิพัทธ์อุทิศสาย 2 และ 3 มาก เป็นเพราะว่าถนนทั้ง 2 สาย ดังกล่าวเป็นถนนสายหลักและเป็นถนนที่อยู่ในย่านธุรกิจที่สำคัญของเมือง ซึ่งนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศจะต้องใช้สัญจรไปมา เมื่อเข้ามาเที่ยวหรือหาซื้อสินค้าภายในตัวเมือง (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 แสดงจำนวนของบริษัทนำเที่ยว จำนวนตามที่ตั้งในเมืองภาคใหญ่ ปี พ.ศ.2528
หน่วย : แห่ง

บริเวณสถานที่ตั้ง	จำนวน
1. ถนนนิพัทธ์อุทิศ 2	12
2. ถนนนิพัทธ์อุทิศ 3	11
3. ถนนเสนาหุสธรณ์	7
4. ถนนธรรมมัญญวิถี	7
5. ถนนนิพัทธ์อุทิศ 1	2
6. ถนนสายอื่น ๆ	6
รวม	45

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

^{๑๐} การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ภาวะการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา (ภาคใหญ่)

และจากสรุปรายงานข้อมูลพื้นฐานในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เกี่ยวกับจำนวนบริษัทนำเที่ยวของประเทศไทยว่า¹⁷ ในปี พ.ศ.2529 หาดใหญ่มีบริษัทนำเที่ยวจำนวนทั้งสิ้น 44 แห่ง จำแนกเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) ประเภท Inbound* จำนวน 10 แห่ง
- 2) ประเภท Outbound จำนวน 10 แห่ง
- 3) ประเภท Domestic จำนวน 24 แห่ง

ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบจำนวนบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก คือ เชียงใหม่ ภูเก็ต พัทยา และหาดใหญ่แล้วพบว่า หาดใหญ่มีจำนวนบริษัทนำเที่ยว มากกว่าจังหวัดภูเก็ตและพัทยา และโดยเฉพาะที่หาดใหญ่ จะมีบริษัทนำเที่ยวประเภท Outbound มากกว่าเมืองท่องเที่ยวหลักอื่น ๆ ในส่วนภูมิภาค ทั้งนี้เพราะหาดใหญ่เป็นเมืองท่องเที่ยวที่อยู่ห่างจากชายแดนของประเทศเพื่อนบ้านเพียง 64 กิโลเมตรเท่านั้น และเป็นเมืองท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมเดินทางไปเที่ยวก่อนเสมอ ก่อนที่จะเลี้ยวออกไปท่องเที่ยวยังประเทศเพื่อนบ้าน (ตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 แสดงจำนวนบริษัทนำเที่ยวของเมืองท่องเที่ยวหลักในส่วนภูมิภาค พ.ศ.2529
หน่วย : แห่ง

ประเภท	เชียงใหม่	หาดใหญ่	พัทยา	ภูเก็ต	รวม
1. Inbound	47	10	7	9	73
2. Outbound	-	10	-	1	11
3. Domestic	47	24	30	-	101
รวม	94	44	37	10	185

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

¹⁷ฝ่ายวิชาการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, สรุปรายงานข้อมูลพื้นฐานในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย ปี 2529 (กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2529), หน้า 32

*ประเภท Inbound คือ บริษัทนำเที่ยวที่ให้บริการนำเที่ยวเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มาจากต่างประเทศ

ประเภท Outbound คือ บริษัทนำเที่ยวที่จัดนำเที่ยวไปต่างประเทศ

ประเภท Domestic คือ บริษัทนำเที่ยวที่จัดนำเที่ยวภายในประเทศ สำหรับ

นักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

4. สถานบันเทิงเรีงรมย์

เป็นธรรมชาติของเมืองใหญ่ที่เป็นเมืองท่องเที่ยวหลักของประเทศ ซึ่งโดยมากมักจะมีสถานประกอบการประเภทธุรกิจบันเทิงเรีงรมย์อยู่ในเมือง เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวเช่นเดียวกับที่หาดใหญ่ ปัจจุบันสถานเรีงรมย์นับเป็นกิจกรรมที่สำคัญ ต่อการเป็นเมืองท่องเที่ยวของหาดใหญ่มาก ในที่นี้สถานบันเทิงเรีงรมย์ หมายถึง ห้างอาหารที่มีดนตรีประกอบ ไนต์คลับ บาร์ โรงภาพยนตร์ ดิสโก้เทค สถานอาบอบนวด และคอกเทลเลาจน์ สถานเรีงรมย์ในเมืองหาดใหญ่ เป็นสถานที่ดึงดูดความสนใจทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้าน ที่นิยมเข้ามาเที่ยวหาดใหญ่ ด้วยเหตุผลที่นอกเหนือจากการมาซื้อสินค้า ซึ่งมีราคาถูกกว่าประเทศของตนแล้ว จุดประสงค์หลักอีกอย่างหนึ่งก็คือ เพื่อเข้ามาเที่ยวตามสถานเรีงรมย์ ซึ่งมีอยู่จำนวนมากในหาดใหญ่ จากการสำรวจของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ.2528 พบว่าเมืองหาดใหญ่มีจำนวนสถานบันเทิงเรีงรมย์ รวม 32 แห่ง จำแนกออกตามประเภทได้ดังนี้

1) ไนต์คลับ	จำนวน 3 แห่ง
2) ดิสโก้เทค	จำนวน 8 แห่ง
3) โรงภาพยนตร์	จำนวน 5 แห่ง
4) คอกเทลเลาจน์	จำนวน 8 แห่ง
5) อาบอบนวด	จำนวน 5 แห่ง
6) นวดแผนโบราณ	จำนวน 3 แห่ง

จากจำนวนสถานบันเทิงเรีงรมย์ 32 แห่ง ดังกล่าว ต่อมาได้มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น จำนวน 91 แห่ง ในปี พ.ศ.2531 ¹⁰ หรือมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2528 เป็นจำนวนเกือบ 3 เท่า จากจำนวนสถานเรีงรมย์ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในปัจจุบัน ส่งผลทำให้หาดใหญ่กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด และปรากฏลักษณะของการท่องเที่ยวเป็นแบบเมือง ซึ่งจากจำนวนสถานบันเทิงเรีงรมย์ดังกล่าว สามารถชี้ให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวในเมืองหาดใหญ่ได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ปัจจุบันสถานเรีงรมย์เป็นปัจจัยดึงดูด (Pull Factor) ที่มีบทบาทสำคัญอย่างมาก ในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว-หาดใหญ่ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย และ สิงคโปร์ โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เหล่านี้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อเข้ามาใช้บริการจากสถานอาบอบนวด และสถานเรีงรมย์ประเภทอื่น ๆ ที่มีการขายบริการทางเพศ ดังนั้นจากลักษณะเฉพาะตัวเช่นนี้

¹⁰ ถ้าไม่นับโรงภาพยนตร์ สถานบันเทิงเรีงรมย์ในเมืองหาดใหญ่จะมีจำนวนเท่ากับ 86 แห่ง : กองวิจัย สำนักผังเมือง, รายงานวิจัยเพื่อการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวมเมืองหาดใหญ่, หน้า 84

จึงทำให้เห็นถึงจุดอ่อนและความไม่มีเสถียรภาพของธุรกิจการท่องเที่ยวในเมืองหาดใหญ่ได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ ถ้าปัจจัยที่เป็นสิ่งดึงดูดของการท่องเที่ยว อันได้แก่ สถานเริงรมย์ดังกล่าว เกิดปัญหาหรือหดรทบพาทที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้แล้ว สถานการณ์ทางการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่ก็จะประสบกับภาวะซบเซา ทั้งนี้เนื่องจากการท่องเที่ยวของหาดใหญ่โดยทั่วไปขึ้นอยู่กับสถานเริงรมย์ การเกิดความซบเซาทางการท่องเที่ยวดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อเนื่องถึง-ธุรกิจการค้าประเภทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และมีผลโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจส่วนรวมของเมืองอีกด้วย

5. ร้านจำหน่ายสินค้าแก่นักท่องเที่ยว

กิจกรรมของนักท่องเที่ยวที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่นอกเหนือไปจากการมาเที่ยวสถานบันเทิงเริงรมย์ในเมืองหาดใหญ่แล้ว ก็คือ การซื้อสินค้า (การ SHOPPING) โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทย ส่วนมากไปหาดใหญ่ก็เพื่อซื้อสินค้านานาชาติ ซึ่งเป็นสินค้าจากต่างประเทศที่เข้ามาทางด้านชายแดน (หรือสินค้าหนีภาษี) ประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้า ของเด็กเล่น รวม และอาหารแห้ง ซึ่งมีสถานที่จำหน่ายอยู่ในพื้นที่ย่านใจกลางเมือง เช่น ศูนย์การค้าสันติสุข และตลาดกิมหยง เป็นต้น สินค้าหนีภาษีดังกล่าวนับเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Tourism Attraction) หรือเป็นปัจจัยดึงดูดที่สำคัญ อีกประเภทหนึ่งของเมืองหาดใหญ่ ในขณะเดียวกัน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะชาวมาเลเซีย ก็นิยมเดินทางเข้ามาซื้อสินค้าไทย ซึ่งมีราคาถูกกว่าในประเทศของตน ประเภทผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง เสื้อผ้า และผลไม้ไทย เป็นต้น ดังนั้นร้านค้าต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในหาดใหญ่ จึงมีสินค้าประเภทดังกล่าวไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และเกือบทั้งหมดจะอยู่ในย่านการค้าที่สำคัญของเมือง ซึ่งร้านค้าในเมืองที่อยู่ในย่านท่องเที่ยว (Shopping Area) ส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์ในการจำหน่ายสินค้าแก่นักท่องเที่ยวเป็นหลัก นอกเหนือไปจากการจำหน่ายให้กับชาวหาดใหญ่และประชาชนในท้องถิ่นใกล้เคียง

ดังนั้นร้านค้าต่าง ๆ ดังกล่าว จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและมีความสัมพันธ์กับพื้นที่พาณิชยกรรมของเมือง และอาจกล่าวได้ว่า ย่านการค้าหรือพื้นที่พาณิชยกรรมหลักในบริเวณย่านใจกลางเมืองหาดใหญ่ ล้วนดำเนินธุรกิจเพื่อรองรับแก่นักท่องเที่ยวเป็นหลัก ซึ่งความหนาแน่นและความเข้มข้นของกิจกรรมทางการค้าบนพื้นที่พาณิชยกรรมของเมืองหาดใหญ่ก็เป็นผลเนื่องมาจากการท่องเที่ยวนั้นเอง

จากการสำรวจประเภทของสถานประกอบการค้าในบริเวณย่านใจกลางเมืองหาดใหญ่ พบว่า¹³ ร้านจำหน่ายสินค้าแก่นักท่องเที่ยวประเภทสำคัญ ๆ เช่น ร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง ร้านจำหน่ายเสื้อผ้า และร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง มีจำนวนรวมกันมากกว่า

¹³สำรวจในเดือนสิงหาคม ปี พ.ศ.2532

100 แห่ง กระจายตัวอยู่ทั่วไปตามบริเวณสองฟากของถนนสายสำคัญ ๆ อาทิ ถนนนิพัทธ์อุทิศ 2, 3 และถนนเสน่หานุสรณ์ เป็นต้น (รายละเอียดของร้านจำหน่ายสินค้าเพื่อนักท่องเที่ยวดังกล่าว จะได้กล่าวถึงต่อไปในหัวข้อ 4.3)

ค. การคมนาคมและความสะดวกในการเข้าถึง

การเดินทางไปเที่ยวหาดใหญ่ สามารถแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้

4 ประเภท คือ

1. เครื่องบิน²⁰ การเดินทางโดยเครื่องบินไปหาดใหญ่มีจำนวน 41 เที่ยวบิน/สัปดาห์ ดังต่อไปนี้

1. กรุงเทพฯ-หาดใหญ่ (บางเที่ยวผ่านภูเก็ต) จำนวน 21 เที่ยวบิน/สัปดาห์

2. ภูเก็ต-หาดใหญ่ จำนวน 7 เที่ยวบิน/สัปดาห์

3. ปัตตานี-หาดใหญ่ จำนวน 2 เที่ยวบิน/สัปดาห์

4. นราธิวาส-หาดใหญ่ จำนวน 4 เที่ยวบิน/สัปดาห์

5. กัวลาลัมเปอร์-หาดใหญ่ จำนวน 3 เที่ยวบิน/สัปดาห์

6. สิงคโปร์-หาดใหญ่ จำนวน 4 เที่ยวบิน/สัปดาห์

2. รถไฟ²¹ การเดินทางด้วยรถไฟจากจังหวัดต่าง ๆ ไปยังหาดใหญ่ โดยการรถไฟแห่งประเทศไทย มีจำนวนเที่ยวต่อสัปดาห์ ดังนี้

1) ต้นทางจากกรุงเทพฯ มีขบวนรถเร็ว และรถด่วนพิเศษ วันละ 2 เที่ยว หรือจำนวน 28 เที่ยวบิน/สัปดาห์

2) ต้นทางจากหาดใหญ่ มีขบวนรถเร็ววันละ 1 เที่ยว หรือ 7 เที่ยวบิน/สัปดาห์

3) ต้นทางจากสุโขทัย มีขบวนรถเร็วและรถด่วนพิเศษ วันละ 1 เที่ยว หรือ จำนวน 14 เที่ยวบิน/สัปดาห์

4) ต้นทางจากปัตเตอร์เวิร์ธ มีขบวนรถด่วนพิเศษวันละ 1 เที่ยวบิน หรือ 7 เที่ยวบิน/สัปดาห์

รวมจำนวนเที่ยวของขบวนรถไฟจากต้นทางทั้ง 4 แห่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 56 เที่ยวบิน/สัปดาห์ และนอกจากนี้ยังมีขบวนรถธรรมดา ซึ่งเดินระหว่างสถานีในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคใต้ โดยมีเส้นทางผ่านชุมทางหาดใหญ่อีก 6 เส้นทาง คือ จากจังหวัดนันทบุรี, ยะลา, ชุมพร, สุราษฎร์ธานี, นครศรีธรรมราช และอำเภอสุโขทัย รวมทั้งหมดวันละ 12 เที่ยวบิน/สัปดาห์

²⁰กำหนดตารางเส้นทางการบินสายใต้ ปี พ.ศ.2531 : บริษัทการบินไทย จำกัด.

²¹กำหนดตารางการเดินทางรถไฟ สายใต้ ปี พ.ศ. 2532 : การรถไฟแห่งประเทศไทย

3. รถยนต์โดยสารประจำทาง²² สำหรับรถยนต์โดยสารประจำทางที่เดินทางเป็นประจำนั้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ รถโดยสารปรับอากาศ และรถโดยสารธรรมดา มีจำนวนทั้งสิ้น 157 เที่ยว/วัน โดยมีจำนวนเที่ยวในแต่ละวันและแต่ละเส้นทางดังต่อไปนี้

1) รถโดยสารประจำทางปรับอากาศ รถประเภทนี้มีความจุผู้โดยสาร 42 ที่นั่ง ซึ่งมีบริษัทต่าง ๆ ที่ร่วมกับบริษัทขนส่ง จำกัด เดินทางจากจังหวัดต่าง ๆ ไปยังหาดใหญ่ 5 สาย คือ จากกรุงเทพฯ ยะลา ภูเก็ต สตูล และสุโขทัย/โลก รวมจำนวนเฉลี่ย 22 เที่ยว/สัปดาห์

2) รถโดยสารประจำทางไม่ปรับอากาศ รถประเภทนี้มีความจุผู้โดยสารประมาณ 60-70 ที่นั่ง ซึ่งมีรถของบริษัทต่าง ๆ ร่วมกับบริษัทขนส่ง จำกัด รับส่งผู้โดยสารจากจังหวัดต่าง ๆ ไปยังหาดใหญ่ จำนวน 18 สาย คือ จากกรุงเทพฯ จำนวน 2 สาย จากยะลา 4 สาย จากนัทลุง ตรัง สตูล ปัตตานี จังหวัดละ 2 สาย และจากสุราษฎร์ธานี ภูเก็ต นครศรีธรรมราช จังหวัดละ 1 สาย รวมจำนวนเที่ยวเฉลี่ย 135 เที่ยว/สัปดาห์

4. รถแท็กซี่ การเดินทางโดยรถแท็กซี่ระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ไปยังหาดใหญ่นั้น มีเป็นจำนวนมาก ซึ่งได้แก่ การเดินทางระหว่างหาดใหญ่กับจังหวัด นครศรีธรรมราช ปัตตานี ตรัง สตูล นัทลุง ยะลา นราธิวาส ภูเก็ต กระบี่ และจังหวัด-สุราษฎร์ธานี

สำหรับจำนวนเที่ยวของการเดินทางในแต่ละวัน ไม่มีเวลากำหนดแน่นอนทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้โดยสารในแต่ละเที่ยว ซึ่งโดยปกติเที่ยวหนึ่งจะรับผู้โดยสารให้ครบ 6 คน

หมายเหตุ : รายละเอียดของเส้นทางคมนาคมในแต่ละเส้นทางนั้น พิจารณาได้จากตารางที่ 21, 22 และ 23 ในภาคผนวก

4.2.3 อุปสงค์ทางการท่องเที่ยว

อุปสงค์ทางการท่องเที่ยว หมายถึง ความประสงค์ หรือความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาเที่ยวที่หาดใหญ่ ซึ่งปรากฏให้เห็นในรูปของจำนวนนักท่องเที่ยว ลักษณะของการเดินทาง ระยะเวลาพำนักโดยเฉลี่ย ลักษณะของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไป ตลอดจน พฤติกรรมในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาในหาดใหญ่ การศึกษาในด้านของอุปสงค์ทางการท่องเที่ยว จะทำให้ทราบถึงศักยภาพและความสำคัญของเมืองหาดใหญ่ ในด้านความเป็นศูนย์กลางทางการท่องเที่ยว อันจะนำไปสู่การพัฒนาอุปทานทางการท่องเที่ยว (Supply) เพื่อให้สามารถรองรับต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอต่อไปในอนาคต

อุปสงค์ทางการท่องเที่ยว สามารถจำแนกพิจารณาออกได้ ดังต่อไปนี้

ก. จำนวนนักท่องเที่ยว

ในปี พ.ศ. 2529 มีนักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เดินทางมาเที่ยวที่หาดใหญ่จำนวน 1,314,695 คน จากจำนวนผู้ที่เดินทางมาเยือนหาดใหญ่/สงขลา ทั้งหมด 1,347,298 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 97.6 จำแนกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่ากับ 864,752 คน (ร้อยละ 65.8) นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวน 449,943 คน (ร้อยละ 32.2) นอกจากจำนวนนักท่องเที่ยวดังกล่าวแล้ว ยังมีนักท่องเที่ยวอีกจำนวน 32,603 คน จำแนกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 21,811 คน และชาวต่างประเทศ 10,792 คน²³ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับภายในภาคแล้ว หาดใหญ่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยือน คิดเป็นร้อยละ 26.7 ของทั้งภาค โดยมีนักท่องเที่ยวชาวไทยคิดเป็นร้อยละ 23.8 ของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้งหมดที่เดินทางไปเที่ยวภาคใต้ และมีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 35.0

สาเหตุที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางเข้ามาเที่ยวที่หาดใหญ่เป็นจำนวนมาก ก็เพราะหาดใหญ่มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมเพียง ที่จะรองรับต่อนักท่องเที่ยว และผู้มาเยือนได้อย่างครบถ้วน อีกทั้งในบรรดาเมืองสำคัญของภาคใต้ หาดใหญ่ยังเป็นเมืองที่เจริญที่สุดในด้านของธุรกิจการค้า และการท่องเที่ยวอีกด้วย ดังนั้นจึงทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมายังหาดใหญ่มาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งมีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของนักท่องเที่ยวทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า หาดใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชาวไทย ให้ความสนใจไม่น้อยไปกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ของประเทศ (ตารางที่ 25)

²³ ฝ่ายวิชาการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 25 แสดงจำนวนผู้เดินทางมาเยือนหาดใหญ่/สงขลา เปรียบเทียบกับภาคใต้ ปี พ.ศ.2529

หน่วย : คน

ประเภท	คนไทย			ชาวต่างประเทศ			รวม		
	หาดใหญ่	ภาคใต้	ร้อยละ	หาดใหญ่	ภาคใต้	ร้อยละ	หาดใหญ่	ภาคใต้	ร้อยละ
จำนวนนักท่องเที่ยว	864,752	3,633,919	23.8	449,943	1,285,698	35.0	1,314,695	4,919,617	26.7
จำนวนนักศึกษา	21,811	959,906	2.3	10,792	24,245	44.5	32,603	5,903,768	22.7
จำนวนผู้มาเยือน	886,563	4,593,825	19.2	460,735	1,309,943	35.2	1,347,298	5,903,768	22.8

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ข. ลักษณะการเดินทาง

ในจำนวนผู้ที่เดินทางมาเยือนหาดใหญ่/สงขลา ในปี 2529 นั้น จำแนกเป็นผู้ที่เดินทางมากับเครื่องบิน จำนวน 135,545 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8 เดินทางมากับรถไฟ จำนวน 234,448 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6 เดินทางมากับรถยนต์โดยสารประจำทาง จำนวน 278,135 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 เดินทางมากับรถนำเที่ยว จำนวน 217,302 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 และเป็นนักท่องเที่ยวที่ขับรถมาเอง หรือมาโดยรถยนต์ส่วนตัว จำนวน 50,781 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 (ตารางที่ 26)

จากลักษณะของการเดินทางดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ในจำนวนผู้ที่เดินทางมาเที่ยวที่หาดใหญ่นั้น ส่วนใหญ่จะเดินทางมากับรถยนต์โดยสารประจำทางมากที่สุด อีกทั้งการเดินทางด้วยวิธีดังกล่าว ยังเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมากที่สุด การมาด้วยรถไฟเป็นวิธีที่นักท่องเที่ยวนิยมใช้บริการรองลงมา และยังเป็นวิธีที่นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมใช้บริการมากในการไปหาดใหญ่ สำหรับรถนำเที่ยว เครื่องบิน และรถยนต์ส่วนตัว เป็นพาหนะที่นักท่องเที่ยวนิยมใช้รองลงมา ซึ่งทั้ง 3 ประเภทนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนิยมใช้มากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย

ตารางที่ 26 แสดงจำนวนผู้เดินทางมาเยือนหาดใหญ่/สงขลา จำแนกตามประเภทของการเดินทาง ปี พ.ศ.2529

หน่วย : คน

ประเภท	ชาวไทย	ชาวต่างประเทศ	รวม	ร้อยละ
เครื่องบิน	52,578	82,967	135,545	14.8
รถไฟ	287,941	26,507	234,338	35.6
รถประจำทาง	181,058	177,077	278,135	30.4
รถนำเที่ยว	95,872	121,430	217,302	23.7
รถส่วนตัว	21,165	29,616	50,781	5.5
รวม	478,614	437,597	916,211	100.00

หมายเหตุ : ตัวเลขที่สำรวจได้มีจำนวนน้อยกว่าจำนวนผู้เดินทางมาเยือนทั้งหมด

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ค. ภูมิภาคที่มาของนักท่องเที่ยว

ในจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนหาดใหญ่ จำแนกเป็นนักท่องเที่ยวที่มาจากจังหวัดต่างๆ ในภาคใต้เองร้อยละ 41.1 รองลงมาคือ นักท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯ จำนวนร้อยละ 31.3 ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากภาคเหนือ ภาคตะวันตก ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนรองลงมา คิดเป็นร้อยละ 8.6 , 7.4 , 5.1 , 4.7 และ 1.8 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า ถ้าไม่นับนักท่องเที่ยวในภาคใต้แล้ว นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร จะมีจำนวนมากกว่าภาคอื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเดินทางไปหาดใหญ่จากกรุงเทพฯ กระทำได้หลายวิธีและมีความสะดวกรวดเร็ว (ตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 แสดงอัตราส่วนของนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเยือนหาดใหญ่/สงขลา จำนวนตามพื้นที่มา ปี พ.ศ. 2529

ภูมิภาค	ร้อยละ
ภาคเหนือ	8.6
ภาคตะวันตก	7.4
ภาคกลาง	5.1
ภาคตะวันออก	4.7
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1.8
ภาคใต้	41.1
กรุงเทพมหานคร	31.3
รวม	100.0

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนั้น จากจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยทางภาคใต้ ณ จังหวัดสงขลา 774,482 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 71.6 ของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมดในภาคใต้ (ปี 2531) สามารถจำแนกเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากภูมิภาคต่างๆ ได้ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก จำนวน 728,016 คน
2. นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคยุโรป จำนวน 31,634 คน
3. นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคอเมริกา จำนวน 8,498 คน
4. นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคเอเชียใต้ จำนวน 5,163 คน
5. นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคตะวันออกกลางและแอฟริกา จำนวน 871 คน

จากจำนวนนักท่องเที่ยวดังกล่าวทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าเป็นนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก เดินทางเข้ามาเที่ยวที่หาดใหญ่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.0 ซึ่งในจำนวนนี้เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากประเทศในกลุ่มอาเซียนเองถึงร้อยละ 97.7 โดยในบรรดานักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศอาเซียนที่เดินทางมาหาดใหญ่นั้น มีนักท่องเที่ยวจากประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ เดินทางเข้ามารวมกันเป็นจำนวนมากที่สุด โดยมีจำนวนรวมมากกว่าครึ่งหนึ่งของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทั้งหมด (ร้อยละ 94.8) ทั้งนี้

เนื่องจากนักท่องเที่ยวทั้ง 2 ประเทศดังกล่าว นิยมเดินทางเข้ามาซื้อสินค้าและใช้บริการตามสถานเริงรมย์ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในเมืองหาดใหญ่

สำหรับนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศในกลุ่มอื่นๆ นั้นมีนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศยุโรป และอเมริกา เดินทางเข้ามาที่หาดใหญ่มาก รองลงไปจากกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก แต่ก็มีอยู่จำนวนไม่มาก (มีเพียงร้อยละ 5.2 เท่านั้น) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าตลาดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่สำคัญของหาดใหญ่ ก็คือ กลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน อันได้แก่ ประเทศมาเลเซีย และประเทศสิงคโปร์ นั่นเอง (ตารางที่ 28)

ตารางที่ 28 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่หาดใหญ่/สงขลา จำนวนตามภูมิภาคของโลก ปี พ.ศ. 2530-2531

หน่วย : คน

ภูมิภาค	สงขลา(หาดใหญ่)			ภาคใต้		
	2530	2531	ปี 2531/2530	2530	2531	ปี 2531/2530
อเมริกา	7,089	8,498	+7.7	14,011	17,664	+26.1
ยุโรป	24,317	31,634	+30.1	58,968	87,922	+49.1
แอฟริกา	134	283	+97.9	245	601	+145.3
ตะวันออกกลาง	562	588	+4.6	903	1,155	+27.9
เอเชียใต้	4,435	5,163	+23.2	6,428	7,924	+23.4
เอเชียตะวันออก-						
และแปซิฟิก	696,189	728,016	+4.6	864,353	966,309	+11.8
อาเซียน	679,651	711,245	+4.7	829,077	922,299	+11.8
มาเลเซีย	572,061	600,788	+5.0	689,608	786,309	+14.0
สิงคโปร์	103,378	105,257	+1.8	130,827	129,172	-0.7
รวม	739,544	774,482	+5.6	944,892	1,081,575	+14.5

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ง. ภาวะการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่ในระยะ 5 ปี ระหว่าง

พ.ศ. 2527-2531 *

เมื่อพิจารณาถึงอัตราการขยายตัว ของจำนวนนักท่องเที่ยว ระหว่างประเทศ ตลอดระยะเวลา 5 ปี คือ ตั้งแต่ปี 2527 จนถึง ปี 2531 พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในหาดใหญ่ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด ยกเว้นในช่วงปี 2528 ซึ่งลดลงจำนวนเล็กน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะตลาดนักท่องเที่ยวหลักของหาดใหญ่ คือ มาเลเซีย มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาลดลง แต่เมื่อพิจารณาอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยทั้งหมดในรอบ 5 ปีแล้ว พบว่าแนวโน้มของจำนวนนักท่องเที่ยวที่หาดใหญ่มีอัตราเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับร้อยละ 10.4 ซึ่งในจำนวนดังกล่าว นักท่องเที่ยวชาวสิงคโปร์มีอัตราเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ

* การพิจารณาภาวะการท่องเที่ยวของหาดใหญ่ จะพิจารณาเฉพาะแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะการเดินทางมาเที่ยวที่หาดใหญ่ของนักท่องเที่ยวชาวไทย มีอัตราที่สูงอยู่แล้วในแต่ละปี

ร้อยละ 16.7 รองลงมาคือนักท่องเที่ยวจากชาติอื่นๆ ร้อยละ 12.9 ส่วนนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย มีอัตราการเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับร้อยละ 8.7

สำหรับการเปลี่ยนแปลงของภาวะการท่องเที่ยวเป็นรายปี ในระหว่าง พ.ศ. 2527-2531 มีดังต่อไปนี้

ปี 2528/2527 การเปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยวในปี 2528 มีอัตราการลดลง -4.7 ทั้งนี้เนื่องมาจากการลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเป็นสำคัญ โดยในปี 2528 นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเดินทางเข้ามาลดน้อยลงกว่าปี 2527 ร้อยละ 11.6 ทั้งนี้เป็นผลมาจากรัฐบาลของประเทศมาเลเซียได้ดำเนินการต่างๆ ที่มีผลทำให้การเดินทางของชาวมาเลเซียออกไปท่องเที่ยวนอกประเทศไม่สะดวก เช่น การตั้งด่านตรวจ การเข้มงวดในการออกบัตรผ่านแดน และการเก็บภาษีสินค้าที่นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียซื้อเข้าไป ในอัตราที่ค่อนข้างสูง นอกจากนั้นยังเป็นผลมาจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศมาเลเซีย ชะลอตัวลง ในปี 2528 แต่อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวชาวสิงคโปร์ และชาติอื่นๆ ก็ยังเดินทางเข้ามาเพิ่มขึ้น ร้อยละ 20.9 และ 7.9 ตามลำดับ

ปี 2529/2528 สำหรับในปี 2529 ภาวะการท่องเที่ยวในขนาดใหญ่มีความคึกคักมากในช่วง 5 ปี โดยมีอัตราการเพิ่มของนักท่องเที่ยวต่างชาติเฉลี่ยสูงถึง ร้อยละ 22.9 แม้ว่าจะมีนักท่องเที่ยวจากชาติอื่นๆ เข้ามาลดลงก็ตาม ทั้งนี้เป็นเพราะในรอบปี 2529 ทางรัฐบาลของประเทศมาเลเซียได้ผ่อนคลายการเข้มงวดต่อนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมายังประเทศไทย ประกอบกับทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีไทยร่วมกับภาคเอกชน ซึ่งได้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจของไทย ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ทั้งในประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ เป็นผลทำให้มีนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียและสิงคโปร์เดินทางเข้ามาหาใหญ่เพิ่มมากขึ้นถึงร้อยละ 28.5 และ 26.6 ตามลำดับ

ปี 2530/2529 สำหรับภาวะการท่องเที่ยวของปี 2530 นั้น มีความแจ่มใสและคึกคักใกล้เคียงกับ ปี 2529 โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 18.0 ซึ่งเพิ่มขึ้นทั้ง 3 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย สิงคโปร์ และชาติอื่นๆ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากชาติอื่นๆ ในรอบปี 2530 มีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยสูงที่สุดในคาบ 5 ปี เท่ากับร้อยละ 29.6 สาเหตุที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวเพิ่มขึ้น เป็นเพราะการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวไทย และการเพิ่มขึ้นของจำนวนเที่ยวบินที่มาลงภาคใต้ ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศมาเลเซียดีขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเดินทางเข้ามาเที่ยวในหาใหญ่เพิ่มขึ้นจำนวนมาก ประกอบกับนักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านดังกล่าว รู้จักและนิยมที่จะมาท่องเที่ยวหาใหญ่กันมากขึ้น เนื่องจากมีระยะทางที่ไม่ไกลมากนัก การคมนาคมระหว่างชายแดนก็สามารถกระทำได้อย่างสะดวก รวมทั้งการท่องเที่ยวที่หาใหญ่ยังเสียค่าใช้จ่ายต่ำกว่า สถานที่ท่องเที่ยวแห่งอื่นๆ อีกด้วย

ปี 2531/2530 ภาวะการท่องเที่ยวของหาดใหญ่ในปี 2531 นั้น โดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ดี ทั้งนี้เนื่องจากมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น แม้ว่าจะเป็นการเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง โดยมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 5.4 จำแนกเป็นอัตราการเพิ่มของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ร้อยละ 0.8 ชาวสิงคโปร์ร้อยละ 1.8 ส่วนนักท่องเที่ยวของประเทศอื่นๆ มีจำนวนเพิ่มขึ้นสูงกว่าใน 2 ประเทศแรก คือ ร้อยละ 10.0 ทั้งนี้อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวของประเทศไปยังกลุ่มประเทศต่างๆ ในปีท่องเที่ยวไทย ส่วนสาเหตุที่จำนวนนักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นที่ลดลงนั้น อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันนักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้านดังกล่าว มีจำนวนสูงพอสมควรแล้ว แนวโน้มหรืออัตราการเพิ่มจึงเป็นไปได้ในอัตราที่ลดลง และอาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้านใกล้ถึงจุดอิ่มตัว จึงทำให้อัตราการเพิ่มไม่สูงมากเท่ากับปีที่ผ่านมา (ตารางที่ 29)

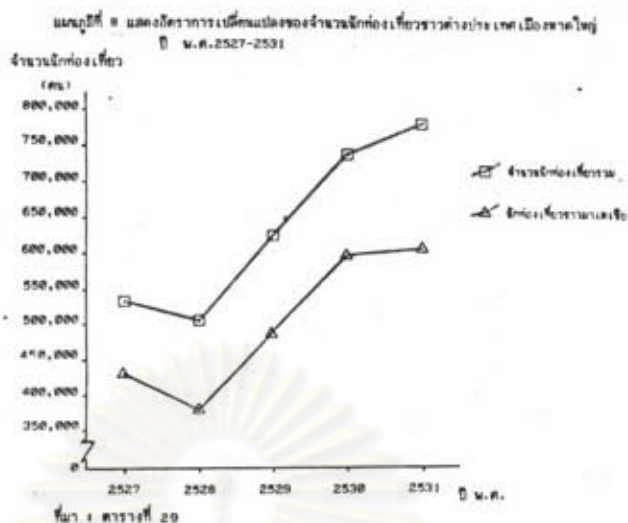
จากอัตราการเปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติดังกล่าว ทำให้ประมาณการได้ว่า ในอนาคตจะยังคงมีนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย และชาวสิงคโปร์ รวมทั้งนักท่องเที่ยวชาติอื่นๆ เดินทางเข้ามาเที่ยวที่หาดใหญ่เพิ่มขึ้น แต่เป็นการเพิ่มในอัตราที่น้อยลงกว่าระยะ 5 ปี ที่ผ่านมา ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจของโลก และเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้านทั้งสอง ว่ามีความเจริญดีขึ้นมากน้อยเพียงใด เพราะถ้าเศรษฐกิจของตลาดนักท่องเที่ยวทั้งสองดีขึ้น และมีความมั่นคง ประชาชนก็จะสามารถนำกำลังซื้อ (Purchasing Power) ที่มีอยู่มาใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งก็จะมีผลทำให้ภาวะเศรษฐกิจที่หาดใหญ่ฟื้นตัวไปด้วย ตัวอย่างเช่น ภาวะการท่องเที่ยวในรอบปี 2529 และ 2530 เป็นต้น

สำหรับอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวที่หาดใหญ่ ในอนาคตนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้กำหนดอัตราการขยายตัวไว้ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย และสิงคโปร์ เท่ากับเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.0 ในช่วงปี 2530-2534 ร้อยละ 4.5 ในช่วงปี 2535-2539 และเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.0 ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 สำหรับนักท่องเที่ยวชาติอื่นๆ นั้น กำหนดไว้เท่ากับร้อยละ 12.0 ในช่วงปี 2530-2534 ส่วนในช่วงปี 2535-2539 และ 2540-2544 มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น เท่ากับร้อยละ 10.0 และ 8.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 29 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาเที่ยวเมืองหาดใหญ่ (สงขลา) ปี พ.ศ. 2527-2531
หน่วย : คน

ประเทศ	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)									
	2527	2528	2529	2530	2531	2528/27	2529/28	2530/29	2531/30	
มาเลเซีย	428,269	378,716	486,576	596,232	601,189	-11.6	+28.5	+17.0	+0.8	
สิงคโปร์	57,723	69,768	88,361	103,395	105,257	+20.9	+26.6	+17.0	+1.8	
ชาติอื่น ๆ	45,618	58,335	48,031	62,233	68,453	+27.9	-27.9	+29.6	+10.0	
รวม	531,610	506,819	622,968	734,860	774,899	-4.7	+22.9	+18.0	+5.4	

ที่มา : หน่วยราชการ ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคใต้

จ. สถานที่พักแรมของนักท่องเที่ยว

ในปี 2529 มีนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ มากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด เข้าพักตามโรงแรมต่างๆ ที่มีอยู่ในเมืองหาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 59.2 รองลงมาก็คือการพักตามบ้านญาติ หรือบ้านเพื่อน ร้อยละ 37.7 ส่วนประเภทบ้านพักรับรอง วัด และอื่นๆ นั้น มีอยู่จำนวนเล็กน้อย คือ ร้อยละ 3.1 การพักค้างคืนของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปหาดใหญ่นั้น ส่วนใหญ่จะพักตามบ้านญาติ หรือบ้านเพื่อนมากที่สุด รองลงมาก็คือโรงแรม ส่วนบ้านพักรับรอง หรือสถานที่พักแรมประเภทอื่นๆ นั้น มีเป็นส่วนน้อยสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เกือบทั้งหมดจะเข้าพักตามโรงแรม มีเป็นเพียงส่วนน้อยที่พักบ้านญาติ หรือบ้านเพื่อน และที่พักรูปแบบอื่นๆ (ตารางที่ 30)

ตารางที่ 30 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวในเมืองหาดใหญ่ จำแนกตามประเภทของที่พัก ปี พ.ศ. 2529
หน่วย : คน

ประเภท	คนไทย	ชาวต่างประเทศ	รวม	ร้อยละ
1. โรงแรม	333,113	445,362	778,475	59.2
2. บ้านญาติ/เพื่อน	492,226	3,912	496,138	37.7
3. บ้านรับรอง	33,899	-	33,899	2.5
4. อิงกาโล, เกสต์เฮาส์	-	-	-	-
5. วัดและอื่น ๆ	6,314	669	6,983	0.6
รวม	864,752	449,943	1,314,695	100.00

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

สำหรับในรอบปี 2530 นักท่องเที่ยวที่เข้าพักโรงแรมในเมืองหาดใหญ่ มีจำนวนเท่ากับ 1,030,274 คน จากจำนวน 778,475 คน ในปี 2529 เป็นผลทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นสูงถึงร้อยละ 24.4 โดยในจำนวนนี้เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยมากที่สุด จำนวน 428,556 คน คิดเป็นร้อยละ 41.6 และมีอัตราการขยายตัวจากปี 2529 เพิ่มขึ้นร้อยละ 28.7 นักท่องเที่ยวที่เข้าพักมากรองมาจากนักท่องเที่ยวชาวไทย คือ นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ส่วนนักท่องเที่ยวชาวสิงคโปร์ และนักท่องเที่ยวชาติอื่นๆ มีจำนวนรองลงมา ซึ่งคิด

เป็นร้อยละ 38.7 , 17.2 และ 2.5 ตามลำดับ (ตารางที่ 31)

ตารางที่ 31 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าพักโรงแรมในเมืองหาดใหญ่ (จังหวัดสงขลา) จำนวนตามกลุ่มและประเภท ปี พ.ศ.2530

กลุ่มโรงแรม	หน่วย : คน					ร้อยละ
	ไทย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	ซาอุดีอาหรับ	รวม	
กลุ่ม 1	172,289	382,228	134,001	21,679	630,117	61.2
กลุ่ม 2	97,464	60,111	34,936	797	175,308	17.0
กลุ่ม 3	176,883	36,888	8,789	3,178	224,849	21.8
รวมทุกกลุ่ม	428,556	398,427	177,645	25,646	1,030,274	100.0

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

จากตารางที่ 31 แสดงให้เห็นถึงสัดส่วนการเข้าพักในโรงแรมกลุ่มต่างๆ ของหาดใหญ่ โดยในปี 2530 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเกินกว่าครึ่งหนึ่ง เข้าพักในโรงแรมกลุ่มที่ 3 จำนวน 630,117 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 61.2 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด รองลงมาคือกลุ่ม 5 และ กลุ่ม 4 ซึ่งมีจำนวนคิดเป็นร้อยละ 21.8 และ 17.0 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวต่างประเทศแล้ว พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่นิยมเข้าพักในโรงแรมกลุ่มที่ 5 มากที่สุด ร้อยละ 41.3 รองลงมาคือ กลุ่ม 3 และกลุ่ม 4 ซึ่งตรงข้ามกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ที่มีักนิยมเข้าพักในโรงแรมกลุ่มที่ 3 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.1 รองลงมา คือ กลุ่ม 4 และ กลุ่ม 5 และเมื่อพิจารณาจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกเป็นรายเดือนแล้ว พบว่าในรอบปี 2530 เดือนที่มีนักท่องเที่ยวเข้าพักมากที่สุด คือ เดือนธันวาคม ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าพักมากเป็นจำนวนถึง 98,334 คน ซึ่งเป็นผลทำให้อัตราการเข้าพักเฉลี่ย มีอัตราสูงที่สุดในรอบปี คือ ร้อยละ 72.3 สำหรับเดือนที่มีนักท่องเที่ยวเข้าพักรองลงมาคือ เดือนเมษายน ส่วนเดือนที่มีนักท่องเที่ยวเข้าพักน้อยที่สุด คือเดือนกันยายน ซึ่งมีจำนวนเพียง 76,131 คน สำหรับในเดือนอื่นๆ นั้น โดยทั่วไปจะมีนักท่องเที่ยวเข้าพักอยู่ในจำนวนระหว่าง 80,000-90,000 คน/เดือนทั้งสิ้น แสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวทางเศรษฐกิจและสภาพทางการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่ ซึ่งมีนักท่องเที่ยวไปเยือนอยู่ในจำนวนที่สูงตลอดทั้งปี ได้เป็นอย่างดี (ตารางที่ 32)

ฉ. ฤดูกาลท่องเที่ยว

จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าพักโรงแรมกลุ่มต่างๆ ของเมืองหาดใหญ่ ในปี 2530 ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ฤดูกาลท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปเที่ยวที่หาดใหญ่เป็นจำนวนมาก (High Season) คือ เดือนธันวาคม ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ในเดือนธันวาคมมีเทศกาลที่สำคัญอยู่ 2 เทศกาล คือ เทศกาลคริสต์มาส และเทศกาลขึ้นปีใหม่ (ต้นเดือนมกราคม) ซึ่งในช่วงดังกล่าวนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนิยมเดินทางเข้ามาเที่ยวเป็นจำนวนมาก สำหรับเดือนเมษายน ซึ่งเป็นเดือนที่มีนักท่องเที่ยวมากรองลงมาจากเดือนธันวาคม นั้น เป็นเพราะว่ามีเทศกาลสงกรานต์ หรือวันขึ้นปีใหม่ของไทยอยู่ ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวไทยนิยม

เดินทางไปหาดใหญ่ในเดือนนี้มากเป็นพิเศษ อีกช่วงหนึ่งซึ่งมีนักท่องเที่ยวมาก คือเดือนสิงหาคม ซึ่งในเดือนนี้ส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมากกว่าชาวไทย สำหรับเดือนที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวหาดใหญ่น้อยที่สุด (Off Season) คือเดือนกันยายน ส่วนเดือนอื่นๆ นั้น จะมีนักท่องเที่ยวตามปกติ เฉลี่ยโดยทั่วไปเท่ากับ 80,000 คน/เดือน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ฤดูกาลทางธรรมชาติไม่ค่อยมีผลต่อการท่องเที่ยวในเมืองหาดใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะของเมืองหาดใหญ่ที่มีลักษณะเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทเมือง ซึ่งต่างจากแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด หรือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ (ตารางที่ 32)

ตารางที่ 32 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าเมืองหาดใหญ่/สงขลา ปี พ.ศ. 2530
หน่วย : คน

เดือน	ไทย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	ชาติอื่นๆ	รวม	อัตราการเข้าเมือง
มกราคม	34,803	29,061	14,339	222	81,327	68.3
กุมภาพันธ์	38,729	31,963	13,757	2,438	86,879	78.8
มีนาคม	37,618	38,881	12,584	1,952	93,035	61.1
เมษายน	48,182	35,287	14,925	2,138	92,372	78.5
พฤษภาคม	37,286	31,858	12,165	1,768	82,999	61.4
มิถุนายน	34,472	38,807	15,678	2,381	82,458	62.8
กรกฎาคม	35,628	34,175	16,748	1,887	88,438	65.8
สิงหาคม	33,598	39,172	15,582	1,963	90,217	66.4
กันยายน	32,389	28,514	13,573	1,635	76,135	58.1
ตุลาคม	34,659	38,875	13,958	2,138	89,614	59.5
พฤศจิกายน	34,821	34,488	16,932	1,927	87,288	66.4
ธันวาคม	35,429	43,006	17,588	2,399	98,334	72.3
รวม	428,556	398,427	177,645	25,646	1,030,274	64.5

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

เมื่อแบ่งฤดูกาลตามกลุ่มของนักท่องเที่ยว ซึ่งแยกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศแล้ว สามารถพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

1) ฤดูกาลท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย เดือนที่มีนักท่องเที่ยวชาวไทยไปเยือนมากที่สุด คือเดือนเมษายน รองลงมาคือเดือนกุมภาพันธ์ ส่วนเดือนที่มีน้อยที่สุดคือ เดือนกันยายน และเดือนสิงหาคม เหตุผลที่นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมไปเที่ยวที่หาดใหญ่ในเดือนเมษายน เพราะมีเทศกาลสงกรานต์ และอาจเนื่องจากเดือนเมษายน เป็นเดือนที่ตรงกับช่วงปิดเทอมของนักเรียน นักศึกษา ดังนั้นจึงทำให้มีนักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมเดินทางไปเที่ยวหาดใหญ่กันมากในเดือนนี้ ส่วนเดือนกุมภาพันธ์นั้น เป็นช่วงเทศกาลตรุษจีน ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวไทยเชื้อสายจีน นิยมเดินทางไปหาดใหญ่จำนวนมาก (ตารางที่ 32)

2) ฤดูกาลท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ นิยมเดินทางเข้ามาเที่ยวที่หาดใหญ่มากที่สุดในเดือนธันวาคม รองลงมาคือเดือนเมษายน และเดือนสิงหาคม ส่วนเดือนที่เข้ามาน้อยที่สุด คือ เดือนกันยายนและเดือนตุลาคม และเมื่อพิจารณาถึงอัตราการเปลี่ยนแปลงในปี 2531 เทียบกับปี 2530 แล้ว พบว่าเดือนที่มีแนวโน้มของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น คือเดือนเมษายน ซึ่งมีอัตราการเปลี่ยนแปลงถึงร้อยละ 13.3

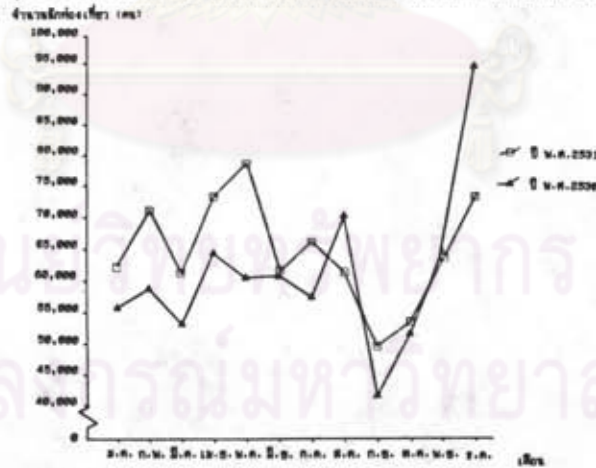
ส่วนเดือนสิงหาคมและเดือนธันวาคมมีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลง โดยเฉพาะในช่วงเดือนธันวาคม มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงมากที่สุดในรอบปี เมื่อเปรียบเทียบกับในช่วงเดียวกันของปี 2530 ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากการเกิดน้ำท่วมในเมืองหาดใหญ่ ในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน ปี 2531 นั้นเอง (ตารางที่ 33)

ตารางที่ 33 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาหาดใหญ่/สงขลา จำนวนเป็นรายเดือน ปี พ.ศ. 2530-2531

เดือน	จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ		อัตราการเปลี่ยนแปลง
	2530	2531	
มกราคม	55,637	62,353	12.8
กุมภาพันธ์	56,649	71,136	21.4
มีนาคม	52,927	61,881	15.4
เมษายน	64,412	72,996	13.3
พฤษภาคม	66,136	78,843	31.8
มิถุนายน	66,568	61,063	8.9
กรกฎาคม	57,484	66,224	15.2
สิงหาคม	71,123	61,847	-14.2
กันยายน	41,478	49,855	19.3
ตุลาคม	51,573	53,482	3.5
พฤศจิกายน	64,628	63,918	-1.1
ธันวาคม	94,854	73,237	-22.7
รวมทั้งปี	732,544	774,482	+5.6

หมายเหตุ : ข้อมูลเป็นจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาหาดใหญ่/สงขลา โดยวัดคนขาเข้า
ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

แผนภูมิที่ 3 แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาหาดใหญ่/สงขลา จำนวนเป็นรายเดือน ปี พ.ศ. 2530-2531

ที่มา : ตารางที่ 33

ซ. ระยะเวลาพำนักโดยเฉลี่ย

ระยะเวลาพำนัก (Length of Stay) หมายถึง ระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวคนหนึ่งๆ ใช้ท่องเที่ยว ณ สถานที่ท่องเที่ยวแห่งหนึ่ง ในการเดินทางแต่ละครั้ง โดยนับเป็นวันที่ค้างคืน สำหรับระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยว ณ หาดใหญ่ ในปี 2528 เฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 2.58 วัน และเพิ่มขึ้นเป็น 2.99 วัน ในปี 2529 ซึ่งในจำนวนนี้นักท่องเที่ยวชาวไทยมีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยเท่ากับ 2.32 วัน ในปี 2528 และเพิ่มขึ้นเป็น 3.08 วัน ในปี 2529 ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีระยะเวลาพำนักโดยเฉลี่ยที่หาดใหญ่

ประมาณ 2.94 วัน ในปี 2528 และ 2.81 วัน ในปี 2529 ซึ่งเมื่อพิจารณาจำแนกประเภทตามสถานที่พักแรมแล้ว จะพบว่าในปี 2528 บ้านพักรับรองมีระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวมากที่สุด คือ 3.75 วัน รองลงมาคือเกสต์เฮาส์ 3.03 วัน สำหรับโรงแรมมีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยเท่ากับ 2.57 วัน ทั้งนี้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะมีระยะเวลาพำนักมากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย (ตารางที่ 34)

ตารางที่ 34 แสดงระยะเวลาพำนักโดยเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวที่หาดใหญ่ จำนวนตามประเภทที่พัก ปี พ.ศ. 2528

หน่วย : วัน			
สถานที่พัก	นักท่องเที่ยวชาวไทย	นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	รวม
โรงแรม	2.22	2.86	2.57
เกสต์เฮาส์	1.89	3.48	3.03
นังกาโต	2.28	4.00	2.26
บ้านพักและเรือน	2.37	5.73	2.49
บ้านรับรอง	3.00	3.56	3.75
อื่น ๆ	2.21	4.55	2.43
รวม	2.32	2.94	2.58

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

เมื่อพิจารณาถึงการเดินทางเข้ามาเที่ยวที่หาดใหญ่ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศแล้ว จะพบว่ามีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยน้อยวันมากเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของประเทศในปีเดียวกัน (ปี 2528 ค่าเฉลี่ยของประเทศเท่ากับ 5.58 วัน) ทั้งนี้เป็นเพราะ ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวแบบเมืองของหาดใหญ่ ซึ่งต่างจากประเภทชายหาด หรือสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่นๆ ซึ่งโดยส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะใช้เวลาพักอยู่นานวันในแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว อีกทั้งประกอบกับนักท่องเที่ยวที่เป็นตลาดหลักของหาดใหญ่ ส่วนมากเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้กับประเทศไทย คือ มาเลเซีย และสิงคโปร์ ซึ่งประเทศทั้งสอง มีระยะทางที่ไม่ไกลจากหาดใหญ่มากนัก นักท่องเที่ยวส่วนมากจึงนิยมเดินทางเข้ามาเที่ยวที่หาดใหญ่ ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ดังนั้นจึงทำให้ระยะเวลาพำนักโดยเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่หาดใหญ่มีค่าน้อยดังกล่าว

ช. อัตราการเข้าพักเฉลี่ย

จากจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่เดินทางเข้ามาเที่ยว ณ หาดใหญ่ ที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากทุกๆ ปี เป็นผลทำให้อัตราเข้าพักเฉลี่ยของโรงแรมทั้ง 3 กลุ่ม ในเมืองหาดใหญ่ มีอัตราที่เพิ่มขึ้นมากโดยตลอด ในระหว่างปี พ.ศ. 2527-2530 โดยมีอัตราเฉลี่ย

▪ อัตราการเข้าพัก (Occupancy Rate) หมายถึง อัตราร้อยละของจำนวนคืนที่พักรต่อผลคูณของห้องพักรกับจำนวนวันในระยะเวลาหนึ่ง โดยมีสูตรคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเข้าพักของ 1 ปี} = \frac{\text{จำนวนคืนพักรตลอดปี} \times 100}{365 \times \text{จำนวนห้องพักรทั้งหมด}}$$

ทั้ง 3 กลุ่ม ในปี 2527 , 2528 และ 2529 เท่ากับร้อยละ 54.8 , 55.8 และ 57.1 ตามลำดับ โดยมีอัตราเพิ่มขึ้นสูงสุดในปี 2530 เท่ากับร้อยละ 64.5 นอกจากนี้ จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น และมีเป็นจำนวนมาก (มากกว่าเมืองท่องเที่ยวหลักอื่นๆ ทั้งหมดในส่วนภูมิภาค) เป็นผลทำให้หาดใหญ่มีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยสูงสุดของประเทศในปี 2529 (เมื่อไม่นับกรุงเทพฯ) ซึ่งหาดใหญ่มีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยสูงกว่าภูเก็ต พัทยาและเชียงใหม่ (ตารางที่ 35)

ตารางที่ 35 แสดงอัตราการเข้าพักเฉลี่ยตามที่พักแรม ๘. แหล่งท่องเที่ยวหลักของประเทศ ปี พ.ศ.252๘-2529

แหล่งนักท่องเที่ยว	2528		2529	
	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	อัตราการเข้าพักเฉลี่ย(ร้อยละ)	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	อัตราการเข้าพักเฉลี่ย(ร้อยละ)
1. หาดใหญ่	698,878	55.76	778,475	57.10
2. ภูเก็ต	345,268	47.21	476,954	56.58
3. พัทยา	796,847	53.07	933,967	55.22
4. เชียงใหม่	561,249	50.63	710,287	53.86
5. กาญจนบุรี	139,428	51.94	141,523	50.59
6. สุโขทัย	227,465	46.19	238,917	47.10
7. กรุงเทพมหานคร	2,879,499	57.83	3,237,668	60.76

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2530 กลุ่มโรงแรมที่มีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยสูงสุดของเมืองหาดใหญ่ คือ โรงแรมในกลุ่มที่ 4 เท่ากับร้อยละ 69.9 รองลงมาคือ กลุ่มที่ 3 ร้อยละ 66.9 ส่วนกลุ่มที่ 5 มีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 55.6 และเมื่อพิจารณาอัตราการเข้าพักเฉลี่ยเป็นรายเดือน พบว่าในปี 2530 เดือนที่มีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยสูงสุด คือ เดือนธันวาคม (ร้อยละ 72.3) รองลงมา คือเดือนกุมภาพันธ์ (ร้อยละ 70.8) และเดือนเมษายน (ร้อยละ 70.5) ส่วนเดือนที่มีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยต่ำสุด คือเดือนกันยายน (ร้อยละ 58.1) สำหรับในเดือนอื่นๆ นั้น ส่วนใหญ่จะมีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยอยู่ระหว่างร้อยละ 60-70 (ตารางที่ 36)

ตารางที่ 36 แสดงอัตราการเข้าพักเฉลี่ยของเมืองหาดใหญ่/สงขลา จำนวนรายเดือน ปี พ.ศ.2530 หน่วย : ร้อยละ

เดือน	กลุ่มโรงแรม			
	กลุ่ม 3	กลุ่ม 4	กลุ่ม 5	รวม
มกราคม	57.8	73.2	56.5	60.3
กุมภาพันธ์	72.4	71.9	66.6	70.0
มีนาคม	62.4	61.3	58.2	61.1
เมษายน	70.9	70.7	63.5	70.5
พฤษภาคม	60.8	72.5	56.6	61.4
มิถุนายน	65.2	66.7	54.6	62.5
กรกฎาคม	60.6	67.7	53.1	60.8
สิงหาคม	70.7	60.3	54.9	64.4
กันยายน	60.3	66.5	47.8	58.1
ตุลาคม	62.9	64.8	48.8	59.5
พฤศจิกายน	71.6	72.7	50.1	64.4
ธันวาคม	70.3	74.0	67.1	72.3
รวม	66.9	69.9	55.6	64.5

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

๗. ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

จากการสำรวจค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเฉลี่ย/คน/วัน ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย²⁴ ในทุกประเภทของที่พัก และทุกเส้นทางการเดินทาง พบว่าในปี 2528 นักท่องเที่ยวชาวไทย มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการมาท่องเที่ยวเมืองหาดใหญ่ คนละ 1,040.87 บาท/วัน ขณะที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยคนละ 2,148.42 บาท/วัน ซึ่งมากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทยประมาณ 1 เท่าตัว สำหรับนักศึกษารชาวไทย มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยคนละ 274.64 บาท/วัน น้อยกว่านักศึกษารชาวต่างประเทศ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยคนละ 313.60 บาท/วัน

เมื่อพิจารณาถึงการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวในแต่ละหมวดของค่าใช้จ่ายแล้ว พบว่าทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จะใช้จ่ายไปในหมวดการซื้อของ (Shopping) มากที่สุด โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วัน ในหมวดดังกล่าวเท่ากับ 568.06 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 54.6 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศใช้จ่ายเท่ากับ 880.20 หรือคิดเป็นร้อยละ 41.0 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

สำหรับในหมวดค่าใช้จ่ายประเภทอื่นๆ นั้น นักท่องเที่ยวชาวไทยจะใช้จ่ายไปในหมวดค่าอาหาร ค่าที่พัก ค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิง ค่าพาหนะในอำเภอ ค่าเช่ารถนำเที่ยว และอื่นๆ ลดลงมาตามลำดับ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนั้น นอกจากค่าใช้จ่ายในการ Shopping แล้ว รองลงมาคือค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิง ค่าที่พัก ค่าพาหนะในอำเภอ และอื่นๆ ซึ่งมีสัดส่วนลดลงมาตามลำดับ จะเห็นได้ว่า หากไม่นับหมวดการซื้อของ และหมวดค่าอาหาร ซึ่งมีสัดส่วนเหมือนกันทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศแล้ว นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะใช้จ่ายไปในหมวดของค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิงมากกว่าค่าที่พัก ซึ่งต่างจากนักท่องเที่ยวชาวไทย แสดงว่าการเดินทางมาเที่ยวที่หาดใหญ่ของนักท่องเที่ยวต่างชาติ นอกจากการมาซื้อสินค้าแล้ว ส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์เพื่อมาเที่ยวสถานบันเทิง เรียงรมย์ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในเมืองหาดใหญ่

สำหรับค่าใช้จ่ายของนักศึกษารชาวไทย ที่มาเที่ยวหาดใหญ่ โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในหมวดการซื้อของ รองลงมาคือค่าอาหาร และค่าพาหนะในอำเภอ ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า จุดประสงค์หลักของผู้ที่เดินทางมาเยือนหาดใหญ่ ก็คือ การมาซื้อสินค้า ทั้งนี้เพราะหาดใหญ่มีแหล่งจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยอยู่นั่นเอง และอาจกล่าวได้ว่า ค่าใช้จ่ายในหมวดซื้อของของชาวไทยที่หาดใหญ่ส่วนหนึ่ง (ส่วนใหญ่) จะอยู่ในกลุ่มสินค้าหัตถกรรม ซึ่งมีอยู่มากมายหลายประเภทในเมืองหาดใหญ่

²⁴ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย , ภาวะการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา (หาดใหญ่) พ.ศ. 2528 , หน้า 89

สำหรับค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนั้น ส่วนใหญ่จะอยู่ในหมวดค่าอาหารมากที่สุด รองลงมาคือ หมวดการซื้อของ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า นักทัศนาจรชาวต่างชาติที่มาหาดใหญ่ ส่วนมากนอกจากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อมาซื้อสินค้าในเมืองหาดใหญ่แล้ว ก็ยังมีจุดประสงค์อีกอย่างหนึ่ง นั่นก็คือ เพื่อมารับประทานอาหารตามภัตตาคาร และร้านอาหารที่มีอยู่จำนวนมากในเมือง ทั้งนี้เพราะเมืองหาดใหญ่นอกจากจะเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวในเรื่องของแหล่งจำหน่ายสินค้า (ย่านการค้า) และสถานบันเทิงเรีงรมย์แล้ว อาหารก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้หาดใหญ่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะในเมืองหาดใหญ่มีภัตตาคาร และร้านอาหาร ที่มีชื่อเสียง และขึ้นชื่อในรสชาติอยู่จำนวนมาก เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ (ตารางที่ 37)

จากการใช้จ่ายเงินตราของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีสัดส่วนอยู่ในหมวดการซื้อของมากที่สุดดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเมืองหาดใหญ่ ในด้านการเป็นเมืองธุรกิจการค้าที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทั้งหมดดังกล่าว ทำให้หาดใหญ่มีรายได้จากการท่องเที่ยวในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ซึ่งในปี 2528 เมืองหาดใหญ่มีรายได้จากนักท่องเที่ยวทั้งหมด (1.25 ล้านคน) เป็นจำนวนถึง 4,000 ล้านบาท โดยประมาณ (รายละเอียดกล่าวไว้ในหัวข้อ 4.2.5.)

ตารางที่ 37 แสดงค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน ของนักท่องเที่ยว และนักทัศนาจรในเมืองหาดใหญ่ จำนวนประเทศค่าใช้จ่าย ปี พ.ศ. 2528

หน่วย : บาท

ประเภทของค่าใช้จ่าย	ชาวไทย		ชาวต่างประเทศ	
	นักท่องเที่ยว	นักทัศนาจร	นักท่องเที่ยว	นักทัศนาจร
1. ค่าซื้อของ	568.06	168.20	808.20	184.81
2. ค่าอาหาร	136.57	61.48	485.84	153.11
3. ค่าที่พัก	124.36	-	316.67	-
4. ค่าใช้จ่ายในการบันเทิง	118.23	18.21	349.68	8.63
5. ค่าพาหนะในอำเภอ	64.88	14.74	42.68	23.83
6. ค่าเช่ารถนำเที่ยว	13.99	8.48	18.46	2.78
7. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	22.86	11.60	63.77	21.24
รวม	1,848.97	274.64	2,148.42	313.60

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ญ. ลักษณะทั่วไปของนักท่องเที่ยว

สำหรับลักษณะหรือรายละเอียดโดยทั่วไปของนักท่องเที่ยวนั้นจะพิจารณาจำแนกออกเป็นกลุ่มอายุ อาชีพ วัตถุประสงค์ในการเดินทาง ลักษณะของการเดินทาง และความถี่ในการไปเที่ยวที่หาดใหญ่ ซึ่งจากการสำรวจรายละเอียดทั่วไป ของนักท่องเที่ยวที่หาดใหญ่ ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2529²⁵ ปรากฏรายละเอียดต่าง ๆ

²⁵ นางนารถ วัฒนรัตน์ , "สถานการณ์ทางการท่องเที่ยวของสงขลา/หาดใหญ่,"

เกี่ยวกับนักท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

1. อายุ

1.1 นักท่องเที่ยวชาวไทย กลุ่มอายุส่วนใหญ่ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเที่ยวหาดใหญ่ จะอยู่ระหว่าง 25-29 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.3 รองลงมาคืออายุ 20-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.9 สำหรับนักท่องเที่ยวในกลุ่มอายุอื่นๆ นั้น มีจำนวนลดหลั่นกันลงมาตามลำดับ จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่นิยมเดินทางไปเที่ยวหาดใหญ่ จะอยู่ในวัยหนุ่มสาว ซึ่งมีอายุระหว่าง 20-29 ปีมากที่สุด (มีจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้งหมด) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหาดใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบเมือง มีสถานที่จับจ่ายซื้อของ (Shopping Places) ที่ทันสมัยและมีสินค้าต่างๆ ที่มีราคาถูก รวมไปถึงสินค้าหนีภาษี ที่เข้ามาทางชายแดน จำนวนอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวในวัยดังกล่าว ให้เดินทางมาเที่ยวที่เมืองหาดใหญ่

1.2 นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ระหว่าง 30-34 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.0 รองลงมาคือ 25-29 ปี และ 35-39 ปี มีจำนวนร้อยละ 20.0 เท่ากัน ส่วนในวัยอื่นๆ มีจำนวนลดน้อยลงไปตามลำดับ จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาเที่ยวที่หาดใหญ่ ส่วนมากจะมีอายุอยู่ในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นผู้มีรายได้เป็นของตนเอง และมีฐานะทางเศรษฐกิจพอที่จะนำมาใช้จ่ายในส่วนของการเดินทางท่องเที่ยวได้ (ตารางที่ 38)

ตารางที่ 38 แสดงอายุของนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวเมืองหาดใหญ่ พ.ศ.2529 (ร้อยละ)

กลุ่มอายุ	นักท่องเที่ยวชาวไทย	นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ
ต่ำกว่า 20 ปี	4.8	4.8
20-24	22.9	8.8
25-29	25.3	20.8
30-34	12.1	32.8
35-39	19.3	20.8
40-49	9.6	8.8
50 ปีขึ้นไป	6.8	8.8
รวม	100.0	100.0

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

2. อาชีพ

2.1 นักท่องเที่ยวชาวไทย คนไทยที่เดินทางไปเที่ยวหาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะเป็นลูกจ้างในภาคเอกชนมากที่สุด ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 25.3 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด รองลงมาคือ นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ และนักเรียน นักศึกษา ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 20.5 เท่ากัน ส่วนอาชีพอื่นๆ คือ พ่อค้า ผู้ที่เป็นแม่บ้าน เกษตรกร และผู้บริหาร มีอยู่จำนวนร้อยละ 9.6 , 4.8 และ 1.2 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่า นอกจากจะมีข้าราชการ และ

นักเรียนไปเที่ยวมาก รวมกันมีจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของนักท่องเที่ยวทั้งหมดแล้ว ผู้ที่ทำงานในภาคเอกชน และพ่อค้า ก็นิยมไปเที่ยวที่หาดใหญ่กันมาก ทั้งนี้เพราะอาจมีวัตถุประสงค์ทางด้านธุรกิจ นอกเหนือไปจากการท่องเที่ยวอยู่ด้วยนั่นเอง

2.2 นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการของรัฐ ซึ่งมีอยู่จำนวนร้อยละ 40.0 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด รองลงมาคือ ผู้บริหารและลูกจ้างเอกชน มีจำนวนร้อยละ 24.0 เท่ากัน ส่วนแม่บ้านและพ่อค้า มีจำนวนร้อยละ 8 และร้อยละ 4 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางมาหาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีอาชีพ ซึ่งมีรายได้ที่สามารถนำมาใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวได้ (ตารางที่ 39)

ตารางที่ 39 แสดงอาชีพของนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปหาดใหญ่ น.ศ.2529 (ร้อยละ)

อาชีพ	นักท่องเที่ยวไทย	นักท่องเที่ยวต่างประเทศ
ผู้บริหาร	1.2	24.0
ลูกจ้างเอกชน	25.3	24.0
เกษตรกร	4.0	-
ข้าราชการ	29.5	40.0
แม่บ้าน	9.6	8.0
พ่อค้า	13.3	4.0
นักเรียน	20.5	-
ไม่ระบุ	4.0	-
รวม	100.0	100.0

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

3. วัตถุประสงค์ในการเดินทาง

สำหรับวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวที่หาดใหญ่นั้น ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ต่างก็มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน คือ เพื่อไปท่องเที่ยว ซึ่งมีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของนักท่องเที่ยวทั้งหมด โดยมีจำนวนร้อยละ 67.4 สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และร้อยละ 68.0 สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ส่วนวัตถุประสงค์อื่นๆ คือ ไปเยี่ยมญาติ หรือเพื่อน ปฏิบัติราชการ ประชุม ติดต่อธุรกิจ และอื่นๆ มีจำนวนลดลงตามลำดับ จะเห็นได้ว่า จุดประสงค์ของนักท่องเที่ยวที่ไปหาดใหญ่ ก็คือการไปเที่ยว ซึ่งอาจจะมีการเดินทางเพื่อไปจับจ่ายซื้อของ รับประทานอาหาร หรือไปเที่ยวตามสถานบันเทิง เรียงรมย์ต่างๆ เป็นต้น (ตารางที่ 40)

ตารางที่ 40 แสดงวัตถุประสงค์ในการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เมืองหาดใหญ่ น.ศ.2529 (ร้อยละ)

วัตถุประสงค์หลัก	นักท่องเที่ยวไทย	นักท่องเที่ยวต่างประเทศ
ท่องเที่ยว	67.5	68.0
เยี่ยมญาติ/เพื่อน	8.4	20.0
ปฏิบัติราชการ	4.0	8.0
ประชุม	4.0	-
ติดต่อธุรกิจ	3.6	4.0
อื่น ๆ	10.9	-
รวม	100.0	100.0

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

4. ลักษณะการเดินทาง

ลักษณะการเดินทางในที่นี้ หมายถึง การเดินทางไปเที่ยวเองคนเดียว ไปเที่ยวกับเพื่อน หรือไปกับครอบครัว ซึ่งลักษณะดังกล่าวของนักท่องเที่ยว ที่ไปเที่ยวหาดใหญ่ จะไม่แตกต่างกันระหว่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ คือ ส่วนใหญ่จะเดินทางไปเที่ยวกับเพื่อน เป็นจำนวนมากที่สุด มีจำนวนร้อยละ 62.6 สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และร้อยละ 68.0 สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมเดินทางไปกับครอบครัว รองลงมาจากการไปกับเพื่อน ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 27.7 ส่วนการไปเที่ยวคนเดียวนั้น มีจำนวนน้อยที่สุด เท่ากับร้อยละ 9.6 สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนั้น มีสัดส่วนที่เท่ากันระหว่างการเดินทางกับครอบครัว และเดินทางมาคนเดียว คือ ร้อยละ 16.0 จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวหาดใหญ่ จะนิยมเดินทางไปกันเป็นหมู่คณะมากกว่าไปเองคนเดียว (ตารางที่ 41)

ตารางที่ 41 แสดงลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวหาดใหญ่ น.ศ. 2529 (ร้อยละ)

ลักษณะการเดินทาง	นักท่องเที่ยวชาวไทย	นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ
ไปคนเดียว	9.6	16.0
ไปกับครอบครัว	27.7	16.0
ไปกับเพื่อน	62.7	68.0
รวม	100.0	100.0

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

5. ความถี่ของการเดินทางไปหาดใหญ่

นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่เดินทางไปเที่ยวที่หาดใหญ่มากกว่า 1 ครั้ง มีอยู่จำนวนน้อยที่เพิ่งจะเดินทางไปครั้งแรก โดยคิดเป็นสัดส่วนของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในการเดินทางไปมากกว่า 1 ครั้ง ต่อการเดินทางไปครั้งแรก ได้เท่ากับ 75.9 : 24.1 และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เท่ากับ 56.0 : 44.0 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หาดใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางเข้าไปเที่ยวอยู่เสมอ แม้ว่านักท่องเที่ยวอาจเคยไปแล้วก็ตาม ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวก็ยังมีความคิดที่จะไปหาดใหญ่อีก เกือบทั้งสิ้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเมืองหาดใหญ่ในการเป็นเมืองท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี (ตารางที่ 42)

ตารางที่ 42 แสดงความถี่ในการเดินทางไปเที่ยวหาดใหญ่ของนักท่องเที่ยว ปี น.ศ. 2529 (ร้อยละ)

ความถี่ในการเดินทางไปหาดใหญ่	นักท่องเที่ยวชาวไทย	นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ
ครั้งแรก	24.1	44.0
มากกว่า 1 ครั้ง	75.9	56.0
รวม	100.0	100.0
ความคิดที่จะไปหาดใหญ่อีก		
คิดจะไปอีก	96.6	100.0
ไม่คิดจะไปอีก	3.4	-
รวม	100.0	100.0

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ฎ. ตลาดนักท่องเที่ยวหลักของหาดใหญ่ *

นักท่องเที่ยวที่เป็นตลาดหลักของหาดใหญ่ในที่นี้ นอกจากนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของนักท่องเที่ยวทั้งหมดแล้ว นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในประเทศที่หาดใหญ่ ก็มีอยู่เป็นจำนวนไม่ใช่น้อย ทั้งนี้จะเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางมาเที่ยวหาดใหญ่ โดยผ่านเข้ามาทางด่านตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสงขลา ในปี 2531 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 774,482 คน โดยมีอัตราเพิ่มขึ้นจากปี 2530 คิดเป็นร้อยละ 5.6 และในจำนวนนี้มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียอยู่ถึง 600,788 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 77.6 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด รองลงมาคือ นักท่องเที่ยวชาวสิงคโปร์ จำนวน 105,257 คน หรือร้อยละ 13.6 ทั้งนี้มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจากชาติอื่นๆ อยู่เพียง 72,437 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 9.3 ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อรวมจำนวนนักท่องเที่ยวจากทั้ง 2 ประเทศดังกล่าวเข้าด้วยกันแล้ว จะมีอัตราส่วนต่อนักท่องเที่ยวชาติอื่นๆ อยู่ในสัดส่วนถึง 9 : 1 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นตลาดนักท่องเที่ยวที่สำคัญของหาดใหญ่ ดังนั้นผู้ประกอบการในวงการธุรกิจท่องเที่ยวของหาดใหญ่ จึงตระหนักดีว่า นักท่องเที่ยวทั้ง 2 ประเทศดังกล่าว มีบทบาทต่อการท่องเที่ยวโดยตรงของหาดใหญ่โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ซึ่งมีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทั้งหมด ดังนั้นการกล่าวถึงตลาดนักท่องเที่ยวหลักของหาดใหญ่ในที่นี้ จึงกล่าวถึงเฉพาะนักท่องเที่ยวหลักจากประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 2 ประเทศดังกล่าวข้างต้นเป็นสำคัญ

1. นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย

ในปี พ.ศ. 2531 มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเดินทางเข้ามาเที่ยวที่หาดใหญ่ 600,788 คน คิดเป็นร้อยละ 78.5 ของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียทั้งหมดที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งในจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทั้งหมดของไทย นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียมีจำนวนรวมกันมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วน (Share) ในตลาดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ถึงร้อยละ 22.0 รองลงมาคือ ประเทศญี่ปุ่น ร้อยละ 9.8 ส่วนนักท่องเที่ยวชาวสิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นตลาดที่สำคัญของไทยรองลงมานั้น มีสัดส่วนในตลาดนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเพียงร้อยละ 6.9 และร้อยละ 6.8 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาถึงอัตราการเปลี่ยนแปลงในคาบ 5 ปี ระหว่างปีพ.ศ. 2527-2531 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ที่เดินทางผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดสงขลา เข้ามาเที่ยวที่หาดใหญ่ มีจำนวนเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 8.7 โดยมีอัตราเพิ่มสูงสุดใน

* ตลาดนักท่องเที่ยวหลักในที่นี้ หมายถึง นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางไปเที่ยวที่หาดใหญ่เป็นสำคัญ

ปี 2529 และปี 2530 เท่ากับร้อยละ 28.5 และร้อยละ 17.0 ตามลำดับ ซึ่งเป็นผลมาจากภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศมาเลเซียเจริญขึ้น (จากตารางที่ 29)

นักท่องเที่ยวมาเลเซีย ส่วนมากนิยมเดินทางเข้ามาหาหาดใหญ่ โดยทางรถยนต์ รองลงมาคือ เครื่องบิน นักท่องเที่ยวเหล่านี้ ส่วนใหญ่มาจากรัฐปีนัง เซลังงอร์ เคดาห์ และรัฐเปรัก ซึ่งโดยส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมาเลเซีย จะมีเชื้อสายจีน รองลงมาเป็นมุสลิม ในช่วงเทศกาลต่างๆ เช่น เทศกาลตรุษจีน เทศกาลคริสต์มาส เป็นต้น จะมีนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก ส่งผลทำให้จำนวนและอัตราการเข้าพักเฉลี่ยของโรงแรมในช่วงดังกล่าวมีเพิ่มขึ้นมาก แต่สำหรับในเดือนอื่นๆ ทั่วไป จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 40,000-55,000 คน

ในปี 2531 นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย มีระยะเวลาพำนักโดยเฉลี่ย เท่ากับ 3.88 วัน เพิ่มขึ้นจากปี 2530 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 3.04 วัน เดือนที่นักท่องเที่ยวพำนักอยู่นานวันมากที่สุด คือเดือนเมษายน (เฉลี่ย 4.71 วัน) แต่โดยส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาพำนักอยู่ในระยะ 2 วัน มากที่สุด

นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่เดินทางมาหาหาดใหญ่เกือบทั้งหมด จะเข้าพักโรงแรม กลุ่มโรงแรมที่นักท่องเที่ยวนิยมเข้าพักมากที่สุด คือกลุ่มที่ 3 ซึ่งในปี 2530 มีจำนวนถึง 302,228 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 75.9 ของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียทั้งหมด สำหรับเดือนที่มีนักท่องเที่ยวเข้าพักมากที่สุด คือเดือนธันวาคมในช่วงเทศกาลคริสต์มาส รองลงมาคือเดือนเมษายน ในช่วงเทศกาลสงกรานต์

ในปี 2531 นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในประเทศไทย มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วัน เท่ากับ 2,103.7 บาท ซึ่งน้อยกว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมด (2,532.5 บาท/คน/วัน) แต่ทั้งนี้ก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปี 2528 ซึ่งมีจำนวนเท่ากับ 1,940.5 บาท/คน/วัน และเมื่อพิจารณาจำแนกตามหมวดค่าใช้จ่ายแล้ว พบว่านักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียส่วนใหญ่ จะใช้จ่ายไปในหมวดการซื้อของมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.1 รองลงมาคือหมวดค่าใช้จ่ายในการบันเทิง ร้อยละ 23.5 นอกจากนั้นเป็นค่าที่พัก ค่าอาหาร และค่าพาหนะเพื่อการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 18.8 , 14.0 และ 5.6 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่เดินทางเข้ามาเที่ยวหาหาดใหญ่ ส่วนมากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อเข้ามาซื้อสินค้า ซึ่งมีราคาถูกกว่าในประเทศของตน และเข้ามาเที่ยวตามสถานบันเทิงเริงรมย์ เป็นส่วนใหญ่

จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียดังกล่าว ทำให้ประเทศไทยมีรายได้จากนักท่องเที่ยวมาเลเซียเป็นจำนวนถึง 6,900.32 ล้านบาท ในปี 2531 โดยในจำนวนนี้เป็นรายได้ที่เมืองหาดใหญ่เท่ากับ 4,916.51 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 71.3 ของรายได้จากนักท่องเที่ยวมาเลเซียทั้งหมด

2. นักท่องเที่ยวสิงคโปร์

ในรอบปี 2531 มีนักท่องเที่ยวชาวสิงคโปร์เดินทางมาเยือน หาดใหญ่ จำนวนทั้งสิ้น 105,257 คน คิดเป็นร้อยละ 43.9 ของนักท่องเที่ยวสิงคโปร์ทั้งหมดที่ เดินทางเข้ามาเที่ยวในประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2530 นักท่องเที่ยวชาวสิงคโปร์มี อัตราการเพิ่มเท่ากับ ร้อยละ 1.8

สำหรับสัดส่วน (Share) ที่มีอยู่ในตลาดนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ของไทย นักท่องเที่ยวสิงคโปร์อยู่ในอันดับที่ 3 รองลงมาจากประเทศมาเลเซีย และประเทศ ญี่ปุ่น เมื่อพิจารณาอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวสิงคโปร์ ที่เดินทางมาเที่ยวที่ หาดใหญ่ ในคาบ 5 ปี (พ.ศ. 2527-2531) มีค่าเท่ากับร้อยละ 16.7 ซึ่งมีอัตราสูงกว่านัก ท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย และนักท่องเที่ยวชาติอื่นๆ ทั้งนี้โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมาก กว่า 1 เท่า ในคาบ 5 ปี ปีที่มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ ปี 2529 (จากตารางที่ 29)

สำหรับที่หาดใหญ่ นักท่องเที่ยวชาวสิงคโปร์ นับเป็นตลาดนักท่องเที่ยว ประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีความสำคัญรองลงมาจากประเทศมาเลเซีย นักท่องเที่ยวเกือบทั้งหมด จะมีเชื้อสายจีน

ในปี 2531 นักท่องเที่ยวชาวสิงคโปร์ มีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยอยู่ ในประเทศไทย เท่ากับ 5.6 วัน มากกว่านักท่องเที่ยวมาเลเซีย และเมื่อพิจารณาเป็นราย เดือนแล้ว เดือนที่นักท่องเที่ยวสิงคโปร์พักอยู่นานวันมากที่สุด คือเดือนเมษายน (เฉลี่ย 6.4 วัน) ส่วนเดือนที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาที่หาดใหญ่มาก คือเดือนมิถุนายน เดือน ธันวาคม และเดือนพฤศจิกายน นักท่องเที่ยวชาวสิงคโปร์ที่เดินทางเข้ามาเที่ยวหาดใหญ่ เกือบ ทั้งหมด จะเข้าพักในโรงแรม โดยเฉพาะกลุ่มที่ 3 ซึ่งมีอยู่จำนวนถึง ร้อยละ 75.4

ในด้านค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวสิงคโปร์นั้น ในช่วงปี 2531 นักท่องเที่ยวสิงคโปร์ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน เท่ากับ 2,638.8 บาท/วัน ซึ่งสูงกว่าค่าใช้จ่าย เฉลี่ยของนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมด และมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปี 2528 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 2,294.9 บาท/วัน สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยตนเอง จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 2,766 บาท/วัน ซึ่งสูงกว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว (2,271.8 บาท/วัน) และเมื่อพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายในแต่ละประเภทแล้ว พบว่าในปี 2531 นักท่องเที่ยวชาวสิงคโปร์ นิยมใช้จ่ายเงินตราไปในหมวดการซื้อของมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.0 รองลงมาคือ ค่าที่พัก ร้อยละ 34.9 ส่วนหมวดค่าอาหารและค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิง อยู่ในอันดับที่รองลงมาคือ ร้อยละ 21.4 และ ร้อยละ 14.8 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวชาวสิงคโปร์นิยมเดินทางเข้ามาเที่ยวในประเทศไทย เพื่อจับจ่ายซื้อของ และรับประทานอาหาร เสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายที่ต่างไปจากนักท่องเที่ยวมาเลเซีย

จากสัดส่วนของการใช้จ่ายดังกล่าว ทำให้ประเทศไทยมีรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวสิงคโปร์ ถึง 3,899.61 ล้านบาทในรอบปี 2531 ซึ่งในจำนวนนี้ เป็นรายได้ที่เกิดขึ้นในเมืองหาดใหญ่จำนวนเท่ากับ 1,485.98 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 38.1 ของรายได้ทั้งหมดจากนักท่องเที่ยวชาวสิงคโปร์ จะเห็นได้ว่า เมื่อรวมรายได้ของนักท่องเที่ยวทั้ง 2 ประเทศ ดังกล่าวเข้าด้วยกันแล้ว ในรอบปี 2531 หาดใหญ่มีรายได้จากนักท่องเที่ยวทั้ง 2 ประเทศ เป็นจำนวนถึง 6,402.5 ล้านบาทโดยประมาณ

หมายเหตุ : หัวข้อ ฎ ดังกล่าว วิเคราะห์จากตารางที่ 24,25 และ 26 ในภาคผนวก.

4.2.4 แรงงานในภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว นอกจากจะทำรายได้ให้กับเมืองท่องเที่ยวสำคัญๆ ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศแล้วยังก่อให้เกิดการลงทุนและการจ้างงานในธุรกิจประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวอีกเป็นจำนวนมาก เช่น ธุรกิจสถานที่พักแรม กิจกรรมร้านอาหารและภัตตาคาร ธุรกิจจัดนำเที่ยว ร้านค้า และร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น ซึ่งสามารถช่วยยกระดับฐานะการครองชีพของประชาชนในท้องถิ่น ให้สูงขึ้นได้เป็นอย่างดี

จากการสำรวจแรงงานในธุรกิจประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่ โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2528²⁶ และจากการสำรวจแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของ นริวรรณ จินตกานนท์²⁷ เพื่อเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปี 2530 พบว่า แรงงานในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของหาดใหญ่/สงขลา ในรอบปี 2530 มีจำนวนทั้งสิ้น 8,943 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2528 ซึ่งมีจำนวน 7,127 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 (ตารางที่ 43) โดยสามารถจำแนกแรงงาน ในแต่ละประเภทได้ ดังนี้

ก. สถานที่พักแรม

ในบรรดาธุรกิจที่สนับสนุนการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม ธุรกิจที่พักแรม นับเป็นธุรกิจที่มีการจ้างแรงงานมากที่สุด และมีการขยายตัวค่อนข้างรวดเร็ว โดยเฉพาะในเมืองหาดใหญ่ ปี 2530 มีจำนวนแรงงานในธุรกิจที่พักแรม เท่ากับ 5,919 คน คิดเป็นร้อยละ 66.2 ของจำนวนแรงงานทั้งหมด โดยมีอัตราเพิ่มขึ้นจากปี 2528 เท่ากับร้อยละ 54.9

จำนวนแรงงานเฉลี่ยในธุรกิจที่พักแรม ที่หาดใหญ่ในปี 2530 มีจำนวนเท่ากับ 62.3 คน/แห่ง ซึ่งอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับจังหวัดภูเก็ต เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของ

²⁶ ฝ่ายวิชาการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย , ภาวะการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา (หาดใหญ่) พ.ศ. 2528 , หน้า 95

²⁷ นริวรรณ จินตกานนท์ , การสำรวจแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ปี 2530. (กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย , 2531).

พนักงานในธุรกิจที่พักแรมแล้ว พบว่าพนักงานส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการทำงาน 1-5 ปี ส่วนมากเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และในจำนวนพนักงานทั้งหมดจะมีอายุอยู่ระหว่าง 20-29 ปีมากที่สุด

ข. ภัตตาคารและร้านอาหาร

อาหาร เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ที่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยวโดยตรง สำหรับในเมืองหาดใหญ่มีจำนวนร้านอาหารอยู่มากมายหลายประเภท เช่น ภัตตาคาร และห้องอาหาร ที่อยู่ภายในโรงแรม (ซึ่งให้บริการต่อนักท่องเที่ยวโดยตรง) ประเภทที่ตั้งอยู่นอกโรงแรม (มีรูปแบบหลากหลายตั้งอยู่ทั่วไป) และประเภทที่เป็นแผงลอยขายอาหารประจำ ซึ่งมีอยู่หลายบริเวณในเมืองหาดใหญ่ ในปี 2530 หาดใหญ่มีภัตตาคารและร้านอาหาร จำนวนทั้งสิ้น 171 แห่ง เพิ่มขึ้นจากปี 2528 40 แห่ง มีจำนวนแรงงานทั้งหมดเท่ากับ 2,288 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6 ของแรงงานทั้งหมด โดยส่วนใหญ่ของจำนวนแรงงาน จะอยู่ตามภัตตาคารและร้านอาหารทั่วไป ภายนอกโรงแรม คิดเป็นร้อยละ 78.8 มีเพียงร้อยละ 21.2 เท่านั้น ที่อยู่ภายในโรงแรม

จำนวนพนักงานเฉลี่ยต่อแห่งของแรงงานในธุรกิจประเภทนี้ มีจำนวนเท่ากับ 13.3 คน แบ่งเป็น ภายในโรงแรม 15.5 คน/แห่ง และภายนอกโรงแรม 12.8 คนต่อแห่ง โดยแรงงานส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานที่อยู่ภายในท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 53.8 เป็นแรงงานที่มาจากต่างจังหวัด ร้อยละ 46.1

ค. ธุรกิจจักรนำเที่ยว

ธุรกิจการจักรนำเที่ยวทุกรูปแบบในหาดใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการนำเที่ยวทั่วไป หรือเป็นลักษณะของรถโดยสาร มีจำนวนทั้งสิ้น 44 แห่ง ในปี 2530 มีจำนวนแรงงานเท่ากับ 229 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2528 ร้อยละ 27.2 โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงอยู่ในอันดับที่ 3 รองลงมาจากกิจการจำหน่ายสินค้าแก่นักท่องเที่ยว และธุรกิจที่พักแรม จำนวนแรงงานเฉลี่ยของธุรกิจนำเที่ยวในเมืองหาดใหญ่โดยทั่วไป มีจำนวนเท่ากับ 5.2 คน/แห่ง

ง. สถานบันเทิงเรีงรมย์

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับสถานบันเทิงเรีงรมย์ นับเป็นกิจกรรมที่สำคัญ และมีผลต่อการท่องเที่ยวที่หาดใหญ่มาก ในปี 2530 มีแรงงานอยู่ในธุรกิจประเภทนี้จำนวนเท่ากับ 363 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 ของจำนวนแรงงานทั้งหมด โดยมีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 14.5 คน/แห่ง จำแนกเป็น แรงงานในสถานอาบอบนวด ประมาณ 30 คน/แห่ง คอกเทลเลาจน์ 12 คน/แห่ง และแรงงานที่อยู่ในสถานบันเทิงอื่นๆ เท่ากับ 11.3 คน/แห่ง

จ. ร้านจำหน่ายสินค้าแก่นักท่องเที่ยว

การจำหน่ายสินค้าแก่นักท่องเที่ยว นับเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของเมืองหาดใหญ่ จะเห็นได้จากจำนวนรายได้ของการท่องเที่ยวทั้งหมดในปี 2528 ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในหมวดการซื้อของ (Shopping) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.9 ด้วยเหตุนี้ภายในเมือง

หาดใหญ่ จึงมีร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าเพื่อนักท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในบริเวณย่านใจกลางเมือง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของเมือง ร้านค้าในหาดใหญ่มีทั้งประเภทที่เป็นร้านค้าถาวร หาบเร่ และแผงลอย ซึ่งมีสินค้าให้บริการต่อนักท่องเที่ยว จำหน่ายอยู่ในบริเวณต่างๆ ของเมือง สำหรับการสำรวจแรงงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนั้น ไม่ได้พิจารณาแรงงานที่เร่ขาย แต่ถือแรงงานที่มีอยู่ตามร้านค้าเป็นหลัก ซึ่งตามข้อเท็จจริงแล้ว ยังมีแรงงานและการจ้างงานนอกระบบอยู่อีกเป็นจำนวนมากในเมืองหาดใหญ่

สำหรับร้านจำหน่ายสินค้าเพื่อนักท่องเที่ยวในหาดใหญ่อาจจำแนกได้เป็นหลายประเภทเช่น ร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง ร้านจำหน่ายเครื่องประดับ เครื่องหนัง เสื้อผ้า ร้านจำหน่ายอุปกรณ์เครื่องไฟฟ้า (สินค้าหนีภาษีซึ่งเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทย) และร้านจำหน่ายสินค้าทั่วๆ ไป ซึ่งจากการสำรวจในปี 2530 ปรากฏแรงงานอยู่ในธุรกิจประเภทนี้เพียง 144 คน ซึ่งน้อยมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การสำรวจมุ่งพิจารณาถึงแรงงานในร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง และร้านจำหน่ายเครื่องประดับ เป็นสำคัญ ซึ่งมีอยู่จำนวนน้อย แต่โดยข้อเท็จจริงแล้ว ร้านค้าที่อยู่ในย่านการค้าบริเวณแหล่งท่องเที่ยวใจกลางเมือง (บริเวณถนนนิพัทธ์อุทิศ) จะมีสินค้าไว้ให้บริการต่อนักท่องเที่ยวเกือบทั้งสิ้น สำหรับจำนวนพนักงานเฉลี่ยของร้านค้าในหาดใหญ่จะอยู่ระหว่าง 2-3 คน/แห่ง จำแนกเป็นร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง 2.3 คน รัยขายเครื่องประดับ 3 คน ส่วนประเภทที่จำหน่ายสินค้าทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวมีจำนวนเฉลี่ยเท่ากับ 2 คน

ตารางที่ 43 แสดงจำนวนแรงงานในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของหาดใหญ่/สงขลา ปี พ.ศ. 2528 และ 2530

ประเภท	2528		2530	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. สถานพักผ่อน	3,820	53.6	5,919	66.2
2. ภัตตาคารและร้านอาหาร	2,569	36.1	2,208	25.6
3. ธุรกิจจัดจำเที่ยว	180	2.5	229	2.6
4. สถานบันเทิงเรีงรมย์	521	7.3	363	4.0
5. ร้านจำหน่ายสินค้าเพื่อนักท่องเที่ยว	37	0.5	144	1.6
รวม	7,127	100.0	8,943	100.0

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ฉ. การขยายตัวของแรงงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในเมืองหาดใหญ่

ปี 2535

ในอนาคต ธุรกิจประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ของหาดใหญ่/สงขลา จะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอีก ส่งผลทำให้ความต้องการของแรงงานมีมากขึ้น ซึ่งจากการสำรวจของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่าในปี พ.ศ. 2535 จำนวนสถานประกอบการในธุรกิจประเภทต่างๆ จะมีความต้องการจำนวนแรงงานเพิ่มขึ้น ดังนี้ คือ

1. ธุรกิจที่พักแรม ในปี 2535 ธุรกิจที่พักแรมในเมืองหาดใหญ่ จำนวนร้อยละ 15.0 มีความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้น คิดเป็นจำนวนแรงงานที่ต้องการเพิ่มขึ้น เท่ากับ ร้อยละ 45.7
2. ธุรกิจนำเที่ยว จำนวนร้อยละ 57.1 ของธุรกิจนำเที่ยวในเมืองหาดใหญ่ มีความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้นอีกประมาณร้อยละ 11.5 ในปี 2535 จากจำนวนแรงงานที่มีอยู่ในปัจจุบัน
3. ภัตตาคารและร้านอาหาร ภัตตาคารและร้านอาหารจำนวนร้อยละ 36.4 ในเมืองหาดใหญ่มีความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้นอีก ในปี 2535 ประมาณ 172 คน หรือจำนวนร้อยละ 41.1
4. สถานบันเทิงเรีงรมย์ สถานบันเทิงเรีงรมย์ของหาดใหญ่ จำนวนร้อยละ 16.7 ต้องการแรงงานเพิ่มขึ้นอีกในปี 2535 ซึ่งมีสัดส่วนความต้องการใกล้เคียงกับธุรกิจสถานที่พักแรม
5. ร้านจำหน่ายสินค้าเพื่อนักท่องเที่ยว ในปี 2535 ร้านจำหน่ายสินค้าเพื่อนักท่องเที่ยว มีความต้องการจำนวนแรงงานเพิ่มขึ้นอีก ประมาณร้อยละ 20.0 (ตารางที่ 44)

ตารางที่ 44 แสดงร้อยละของสถานประกอบการ และจำนวนพนักงานในธุรกิจประเภทต่าง ๆ ที่ต้องการเพิ่มขึ้น ในปี พ.ศ. 2535

ประเภทธุรกิจ	(ร้อยละ)	
	จำนวนสถานประกอบการ	จำนวนพนักงาน
1. ธุรกิจสถานที่พักแรม	15.0	45.7
2. ธุรกิจภัตตาคารและร้านอาหาร	36.4	41.1
3. ธุรกิจนำเที่ยว	57.1	11.5
4. สถานบันเทิงเรีงรมย์	16.7	-
5. ร้านจำหน่ายสินค้าเพื่อนักท่องเที่ยว	20.0	-

ที่มา : การสำรวจแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ปี 2530
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

4.2.5 รายได้จากการท่องเที่ยวในเมืองหาดใหญ่

โดยเหตุที่หาดใหญ่ เป็นทำเลศูนย์กลางการค้า และการคมนาคม มีความสำคัญทางด้านธุรกิจการพาณิชย์ และการท่องเที่ยว จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวภายในประเทศ เดินทางไปเที่ยวที่หาดใหญ่เป็นจำนวนมาก เพื่อจับจ่ายซื้อสินค้าที่ผลิตจากต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทเครื่องไฟฟ้า เนื่องจากมีราคาถูก ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้าน คือ มาเลเซีย และสิงคโปร์ ก็นิยมใช้เวลาว่างในวันหยุดเข้ามาเที่ยวที่หาดใหญ่จำนวนมาก ทั้งนี้เพราะการคมนาคมระหว่างชายแดนสามารถกระทำได้อย่างสะดวก ด้วยเหตุนี้ จึงก่อให้เกิดสถานบริการต่างๆ ขึ้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวอย่างมากมาย เช่น โรงแรมขึ้นดีในกลุ่มต่างๆ จำนวนมากกว่า 70 แห่ง สถานบันเทิงเรีงรมย์

ประเภทต่างๆ มากกว่า 40 แห่ง และร้านจำหน่ายสินค้าเพื่อนักท่องเที่ยว ซึ่งมีอยู่จำนวนมาก ในพื้นที่ย่านการค้าใจกลางเมือง เป็นต้น ทำรายได้ให้กับเมืองหาดใหญ่และประเทศ ปีหนึ่งๆ เป็นจำนวนไม่น้อย และมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของอำเภอหาดใหญ่ โดยเฉพาะเป็นแหล่งที่มาของรายได้ที่สำคัญของกิจการโรงแรม กิจการรับส่งผู้โดยสาร ร้านจำหน่ายสินค้าเพื่อนักท่องเที่ยว และธุรกิจบริการประเภทอื่นๆ เป็นจำนวนมาก

ในการพิจารณารายได้จากการท่องเที่ยวนั้น* มีองค์ประกอบที่ใช้ในการพิจารณาดังนี้ คือ จำนวนนักท่องเที่ยว ระยะเวลาพำนักเฉลี่ย และค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วัน ของนักท่องเที่ยว ซึ่งหากจะประมาณรายได้ที่เกิดจากนักท่องเที่ยว ในระหว่างที่อยู่ในเมืองหาดใหญ่แล้ว ก็สามารถจะประมาณได้ว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ที่เดินทางเข้ามาเที่ยวเมืองหาดใหญ่ ในปี 2528 ซึ่งมีจำนวนเท่ากับ 430,549 คน มีระยะเวลาพำนักโดยเฉลี่ย 2.94 วัน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วัน เท่ากับ 2,148.4 บาท ดังนั้น จะก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นรายได้ของเมืองหาดใหญ่จำนวนเท่ากับ 2,582.5 ล้านบาท และเมื่อรวมกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ซึ่งสร้างรายได้ให้กับหาดใหญ่ ในปี 2528 เท่ากับ 6.8 ล้านบาทแล้ว จะประมาณจำนวนรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทั้งหมดได้เท่ากับ 2,589.3 ล้านบาท

ส่วนค่าใช้จ่ายที่เกิดจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปยังหาดใหญ่ ในปี 2528 ประมาณได้ว่า จากจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้งหมด 822,755 คน มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 1,040.9 บาท/คน/วัน และมีระยะเวลาพำนักโดยเฉลี่ย 2.32 วัน จะก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวกับเมืองหาดใหญ่ เป็นจำนวนเท่ากับ 1,336.5 ล้านบาท ซึ่งเมื่อรวมกับรายได้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยอีก 74.0 ล้านบาทแล้ว จะได้จำนวนรายได้ทั้งหมดที่เกิดจากนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่ากับ 1,410.5 ล้านบาท ซึ่งก็หมายความว่าในปี 2528 หาดใหญ่มีรายได้ที่เกิดจากนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ทั้งหมดเท่ากับ 4,000 ล้านบาทโดยประมาณ การคำนวณหารายได้จากการท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง อาจใช้วิธีการรวบรวมจากค่าใช้จ่ายประเภทต่างๆ ของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะให้ค่าประมาณได้เหมือนกับวิธีแรก คือ 4,000 ล้านบาท (ตารางที่ 45) เมื่อพิจารณารายได้จำแนกประเภทตามหมวดค่าใช้จ่ายต่างๆ แล้ว พบว่ารายได้ของการท่องเที่ยวที่เมืองหาดใหญ่ ส่วนมากจะอยู่ในหมวดของการซื้อของ (Shopping) มากที่สุด จำนวน 1,835.0 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 45.9 ของรายได้ทั้งหมด รองลงมาคือหมวดค่าอาหาร จำนวน 778.2 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 19.5 ส่วนรายได้ในหมวดค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิง อยู่ในอันดับ 3 รองจากหมวดค่าอาหาร คิดเป็นร้อยละ 14.1 สำหรับรายได้ในหมวดค่าที่พัก ค่าพาหนะในเมืองและระหว่างอำเภอ รวม—

* รายได้จากการท่องเที่ยว คำนวณจากผลคูณของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด คูณกับระยะเวลาพำนักโดยเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว คูณกับค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วัน ของนักท่องเที่ยว

ถึงค่าใช้จ่ายประเภทอื่นๆ มี จำนวนร้อยละ 13.5 , 3.5 , 0.8 และ 2.7 ตามลำดับ

ในจำนวนรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมด เป็นรายได้ที่เกิดจากนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 1,410.4 ล้านบาทหรือร้อยละ 35.3 ของรายได้ทั้งหมด โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในหมวดการซื้อของมากที่สุด จำนวน 774.7 ล้านบาท หรือร้อยละ 54.9 รองลงมาคือ ค่าอาหาร (ร้อยละ 13.6) สำหรับรายได้จากนักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนั้น มีจำนวน 2,589.5 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 64.7 ของรายได้ทั้งหมด โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในหมวดซื้อของมากที่สุด เช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 1,060.3 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 41.0 ของรายได้ทุกหมวด รองลงมาคือค่าอาหาร ร้อยละ 22.7

จากจำนวนรายได้ ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ในเมืองหาดใหญ่ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ นิยมเดินทางเข้ามาจับจ่ายซื้อสินค้าที่หาดใหญ่มาก นอกเหนือไปจากการมารับประทานอาหาร หรือเที่ยวตามสถานเริงรมย์ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงบทบาท และความสำคัญของย่านการค้า และพื้นที่พาณิชย์กรรมในเมืองหาดใหญ่ได้อย่างชัดเจน และแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจการพาณิชย์กับการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่ ได้เป็นอย่างดี

สำหรับในปี 2529 หาดใหญ่มีรายได้จากการท่องเที่ยวเท่ากับ 5,498.1 ล้านบาท มีอัตราเพิ่มขึ้นจากปี 2528 ถึงร้อยละ 37.5 ในจำนวนนี้จำแนกเป็นรายได้ที่เกิดจากนักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวชาวไทย เท่ากับ 2,778.4 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 50.5 และเกิดจากนักท่องเที่ยว รวมทั้งนักท่องเที่ยวต่างประเทศ เท่ากับ 2,719.7 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 49.5 ของรายได้ทั้งหมดในปี 2529

ตารางที่ 45 แสดงรายได้จากการท่องเที่ยวในเมืองหาดใหญ่ ปี พ.ศ. 2528 และประเภทค่าใช้จ่าย และประเภทของนักท่องเที่ยว หน่วย : ล้านบาท

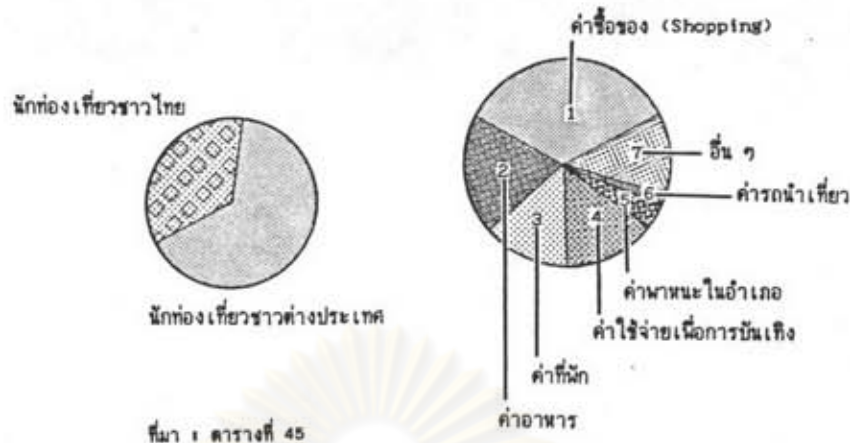
ประเภท	นักท่องเที่ยว			ชาวไทย			ชาวต่างประเทศ			รวม		
	นักท่องเที่ยว	ไทย	รวม	ร้อยละ	นักท่องเที่ยว	ไทย	รวม	ร้อยละ	นักท่องเที่ยว	ไทย	รวม	ร้อยละ
1. ค่าซื้อของ	729.4	45.3	774.7	54.9	1,058.0	2.9	1,060.3	41.0	1,787.4	47.5	1,835.0	45.9
2. ค่าอาหาร	175.4	10.5	191.9	13.6	583.0	3.3	586.4	22.7	758.4	19.8	778.2	19.5
3. ค่าที่พัก	159.7	-	159.7	11.3	380.7	-	380.7	14.7	540.3	-	540.3	13.5
4. ค่าใช้จ่ายอื่น-												
การเดินทาง	141.5	2.7	144.3	10.2	420.2	0.2	420.4	16.2	561.7	2.9	564.7	14.1
5. ค่าเช่ารถไม่ว่าแบบ	83.2	0.3	87.1	6.2	51.3	0.5	51.8	2.0	134.5	4.4	138.9	3.6
6. ค่าเช่ารถนำเที่ยว	17.9	2.3	20.2	1.4	12.6	0.00	12.6	0.5	30.5	2.4	32.8	0.8
7. อื่น ๆ	29.4	3.1	32.5	2.3	76.7	0.5	77.2	2.8	106.	3.6	109.7	2.7
รวม	1,398.4	73.9	1,410.4	100.0	2,682.4	0.8	2,689.2	100.0	3,918.9	80.0	3,999.7	100.0

หมายเหตุ : 1. ไม่รวมค่ารถโดยสารส่วนที่รับคนไม่ลง หรือค่าเช่ารถไม่ว่าแบบ ที่ไม่คิดค่าคนในรถที่ประกอบการสำรวจ

2. ไม่รวมค่าเช่ารถระหว่างจังหวัด หรือระหว่างประเทศ

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

แผนภูมิที่ 10 แสดงรายได้จากการท่องเที่ยวในเมืองหาดใหญ่ ปี พ.ศ.2528

ที่มา : ตารางที่ 45

4.2.6 สรุปสภาพทั่วไปด้านการท่องเที่ยว

จากข้อมูลต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดข้างต้น ทั้งในด้านของอุปสงค์ และอุปทานการท่องเที่ยว ตลอดจนจนถึงรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยว ล้วนเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าหาดใหญ่เป็นเมืองที่มีความสำคัญในด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด และของภาคอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยพื้นฐานหลักทางเศรษฐกิจ ที่ทำรายได้ให้กับท้องถิ่นเป็นอย่างดี ปัจจุบัน หาดใหญ่มีบทบาทด้านการท่องเที่ยว เป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยว (Tourist Spot) และเป็นศูนย์กลางการให้บริการด้านการท่องเที่ยว (Tourist Service Center) ด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่า การท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่จะปรากฏลักษณะของอุปสงค์ทางการท่องเที่ยวอยู่ในเกณฑ์ดีก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาให้ชัดเจนแล้ว จะเห็นได้ว่าสภาพทางการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่ ยังไม่มีความมั่นคงเท่าใดนัก ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะเฉพาะตัวของ การท่องเที่ยว ที่อาศัยปัจจัยหลักทางการท่องเที่ยว เพียง 2 ด้านเป็นปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยว (Pull Factor) ได้แก่ สถานเริงรมย์ และสินค้าหนีภาษี ซึ่งปัจจัยหลักทั้ง 2 ประการดังกล่าว เป็นอุปทานที่มีลักษณะอ่อนไหว กระทบกระทั่งได้ง่าย (Sensitivity) ดังนั้น จึงมีผลต่อความต้องการเดินทางของนักท่องเที่ยวได้ง่ายเมื่อปัจจัยทั้ง 2 เกิดปัญหา หรือลดบทบาทจากที่เคยมี ซึ่งก็จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาวะการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่ และส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจส่วนรวมของเมืองอย่างมากด้วยเช่นกัน ตัวอย่างของความไม่มีเสถียรภาพทางการท่องเที่ยวดังกล่าว เช่น กรณีการเกิดข่าวลือเกี่ยวกับกามโรค ในปี 2526 ซึ่งเป็นผลทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย หวาดกลัวไม่กล้าเดินทางเข้ามาเที่ยวในเมืองหาดใหญ่ มีผลทำให้ธุรกิจการค้าและเศรษฐกิจของเมืองหาดใหญ่ซบเซาหรือเกี่ยวกับนโยบายการปราบปรามสินค้าหนีภาษีที่เข้มงวดในบางครั้งของเจ้าหน้าที่ ก็มีผลทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งนิยมเดินทางไปหาดใหญ่เพื่อซื้อสินค้าดังกล่าวลดน้อยลง ในช่วงดังกล่าว ซึ่งมีผลทำให้การท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่ประสบกับภาวะซบเซา เป็นต้น

จากลักษณะสภาพทางการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่ดังกล่าว ทำให้สามารถมองเห็นถึงจุดอ่อน หรือความเปราะบางทางการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่ได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพราะถ้าหากเมื่อใดมีปัญหาเกิดขึ้นกับปัจจัยหลักทั้ง 2 ประการดังกล่าว สภาวะ

การท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่ ก็จะประสบกับภาวะชบเซาในทันที เนื่องจากการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่โดยทั่วไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลักทั้ง 2 ประการดังกล่าว ซึ่งมีบทบาทต่อการท่องเที่ยวในเมืองหาดใหญ่อย่างมาก การเกิดภาวะชบเซาทางการท่องเที่ยวดังกล่าว จะทำให้เกิดผลกระทบต่อสถานประกอบการ และธุรกิจการค้าอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อสภาพทางเศรษฐกิจส่วนรวมของเมืองหาดใหญ่อีกด้วย ดังนั้นจึงเป็นการไม่เหมาะสม ถ้าหากว่าจะปล่อยให้สภาพทางการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่อยู่ในสภาพเช่นนี้ รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการหามาตรการแก้ไขและปรับปรุงสภาพทางการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่ให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพื่อรักษาไว้ซึ่งเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความเจริญของเมืองหาดใหญ่ ให้คงอยู่ตลอดไป อีกทั้งเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาทางด้านสังคม และเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีงามให้กับประเทศ

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่พาณิชย์กรรมกับการท่องเที่ยว

ในเมืองหาดใหญ่ มีพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ในด้านธุรกิจการค้าอยู่ทั่วไป แต่พื้นที่พาณิชย์กรรมที่สำคัญที่สุดของเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวย่างมาก ตั้งอยู่ในบริเวณย่านใจกลางเมือง คือบริเวณถนนนิพัทธ์อุทิศ 2, 3 และถนนเสน่หานุสรณ์ ติดกับถนนศูนย์กลางรังสรรค์ ถนนประชาธิปไตย และถนนธรรมานุวัติ ซึ่งบริเวณดังกล่าว เป็นย่านธุรกิจที่สำคัญที่สุดของเมืองในปัจจุบัน หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นศูนย์กลางธุรกิจการค้าของเมือง (CBD) ที่เห็นได้เด่นชัด ทั้งนี้เนื่องจาก บริเวณดังกล่าว มีการใช้ที่ดินที่เข้มข้น สถานประกอบการประเภทต่างๆ จำนวนมาก จับกลุ่มรวมตัวกันอยู่หนาแน่น มีราคาที่ดินสูงกว่าบริเวณอื่นๆ ทั่วไปของเมือง รวมทั้งมีการจราจรที่คับคั่งโดยตลอด ทั้งในวันธรรมดา และวันหยุด ปริมาณการจราจรเฉลี่ย (Traffic Volume) มีมากถึง 32,000 คัน/วัน ซึ่งนับเป็นปริมาณที่สูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในวันหยุด บริเวณถนนนิพัทธ์อุทิศ สาย 3 จะมีปริมาณการจราจรสูงมากกว่าถนนทุกสายในเมือง*

จากบทบาทและความสำคัญของพื้นที่ข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกพื้นที่ดังกล่าวเพื่อศึกษาในรายละเอียด ถึงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่พาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว โดยได้สำรวจประเภทของกิจการค้าและบริการ ลักษณะของอาคาร และสภาพปัจจุบันของพื้นที่เป็นหลัก การสำรวจพื้นที่ย่านใจกลางเมืองดังกล่าว ครอบคลุมพื้นที่ระหว่างถนนศูนย์กลางรังสรรค์ จนถึงถนนธรรมานุวัติ โดยเน้นศึกษาพื้นที่บริเวณสองฟากถนนของถนนนิพัทธ์อุทิศ 2,3 และถนนเสน่หานุสรณ์ ซึ่งเป็นถนนสายสำคัญของเมืองเป็นหลัก มีพื้นที่รวมทั้งหมดประมาณ 81,000 ตารางเมตร** (แผนที่ 12) โดยสามารถแบ่งออกเป็นพื้นที่ย่อยได้ 3 Zone คือ

* ไม่นับรวมช่วงสะพานลอยข้ามทางรถไฟ

** ไม่นับรวมพื้นที่ถนน

- Zone A ได้แก่ พื้นที่บริเวณสองฟากถนนนิพัทธ์อุทิศ 2
 Zone B ได้แก่ พื้นที่บริเวณสองฟากถนนนิพัทธ์อุทิศ 3
 Zone C ได้แก่ พื้นที่บริเวณสองฟากถนนเสน่หานุสรณ์
 โดยในแต่ละ Zone ได้แบ่งออกเป็นพื้นที่ย่อยๆ ดังนี้
- พื้นที่ A1 ได้แก่พื้นที่ตามแนวถนนนิพัทธ์อุทิศ 2 ระหว่างถนนศุภสารรังสรรค์ และถนนดวงจันทร์ ถึงถนนประชาธิปไตย มีพื้นที่ประมาณ 8,500 ตารางเมตร
 พื้นที่ A2 ได้แก่พื้นที่ตามแนวถนนนิพัทธ์อุทิศ 2 ระหว่างถนนประชาธิปไตย ถึงถนนธรรมญูวิถิ มีพื้นที่ประมาณ 7,800 ตารางเมตร
 พื้นที่ A3 ได้แก่พื้นที่ตามแนวถนนนิพัทธ์อุทิศ 2 ระหว่างถนนธรรมญูวิถิ ถึงถนนมนัสฤติ มีพื้นที่ประมาณ 7,300 ตารางเมตร
 พื้นที่ B1 ได้แก่พื้นที่ตามแนวถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 ระหว่างถนนศุภสารรังสรรค์ ถึงถนนประชาธิปไตย มีพื้นที่ประมาณ 12,100 ตารางเมตร
 พื้นที่ B2 ได้แก่พื้นที่ตามแนวถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 ระหว่างถนนประชาธิปไตย ถึงถนนธรรมญูวิถิ มีพื้นที่ประมาณ 8,000 ตารางเมตร
 พื้นที่ B3 ได้แก่พื้นที่ตามแนวถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 ระหว่างถนนธรรมญูวิถิ ถึงถนนมนัสฤติ มีพื้นที่ประมาณ 7,600 ตารางเมตร
 พื้นที่ C1 ได้แก่พื้นที่ตามแนวถนนเสน่หานุสรณ์ ระหว่างถนนประชาธิปไตย ถึงซอยพระเสน่หา 4 มีพื้นที่ประมาณ 10,800 ตารางเมตร
 พื้นที่ C2 ได้แก่พื้นที่ตามแนวถนนเสน่หานุสรณ์ ระหว่างซอยพระเสน่หา 4 ถึงถนนชิอุทิศ มีพื้นที่ประมาณ 15,700 ตารางเมตร (แผนที่ 13)

บริเวณพื้นที่ย่านธุรกิจใจกลางเมืองดังกล่าว ตลอดแนวสองฟากของถนนนิพัทธ์อุทิศ 2,3 และถนนเสน่หานุสรณ์ โดยทั่วไปจะเป็นอาคารพาณิชย์กรรม ที่สร้างด้วยคอนกรีต มีบางบริเวณเท่านั้นที่ยังคงเป็นอาคารไม้เก่าๆ อยู่ เช่น บริเวณถนนดวงจันทร์ ถนนประชาธิปไตย (ตัดกับถนนนิพัทธ์อุทิศ 2) และบริเวณถนนธรรมญูวิถิบางส่วน สำหรับอาคารพาณิชย์ โดยทั่วไปในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว จะมีความสูงประมาณ 3-4 ชั้น ยกเว้นบริเวณถนนนิพัทธ์อุทิศ 2 (ช่วงระหว่างถนนประชาธิปไตยกับถนนธรรมญูวิถิ) ซึ่งมีการก่อสร้างอาคารพาณิชย์ใหม่ จะมีความสูงมากกว่า 5 ชั้นขึ้นไป สำหรับสถานประกอบการที่มีความสูงมากกว่าอาคารพาณิชย์โดยทั่วไปนั้น ส่วนใหญ่ได้แก่ โรงแรม และห้างสรรพสินค้า ซึ่งมีอยู่หลายแห่งในบริเวณพื้นที่ย่านใจกลางเมืองดังกล่าว

สำหรับการกระจายตัวของสถานประกอบการแต่ละประเภท บริเวณย่านใจกลางเมืองหาดใหญ่ ในพื้นที่ย่อยทั้ง 8 พื้นที่ดังกล่าว ได้แสดงไว้แล้วในแผนที่ 14 ถึงแผนที่ 21 โดยจำแนกประเภทของกิจการค้าและบริการ ตามรหัส (Code) แบ่งออกเป็น 3 หมวด ดังนี้

ผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่อพื้นที่พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว เมืองหาดใหญ่

แสดง การแบ่งพื้นที่บริเวณศึกษา

สัญลักษณ์

เส้นแบ่งเขตพื้นที่

บริเวณที่อาคาร

นาย อีพงศ์ ครอบคิลกานันท์
 สาขาวิชาการวางผังเมือง
 ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 พ.ศ. 2532

มาตราส่วน

ที่มา จากการสำรวจ

แผ่นที่ 13

หมวดที่ 1 หมายถึงประเภทของกิจการค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง

หมายเลขรหัส	ประเภทของกิจการค้าและบริการ
101	ธุรกิจโรงแรม
102	ภัตตาคารและร้านอาหาร
103	บริษัทนำเที่ยว
104	สถานบันเทิงเรีงรมย์
105	ห้างสรรพสินค้า
106	ร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง
107	ร้านจำหน่ายเสื้อผ้าสำเร็จรูป
108	ร้านขายผ้า
109	ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง
110	ร้านขายรองเท้า
111	ร้านขายปลีกเครื่องไฟฟ้า
112	ร้านจำหน่ายสุราต่างประเทศ
113	ร้านจำหน่ายเครื่องสำอาง
114	ร้านขายทอง-อัญมณี

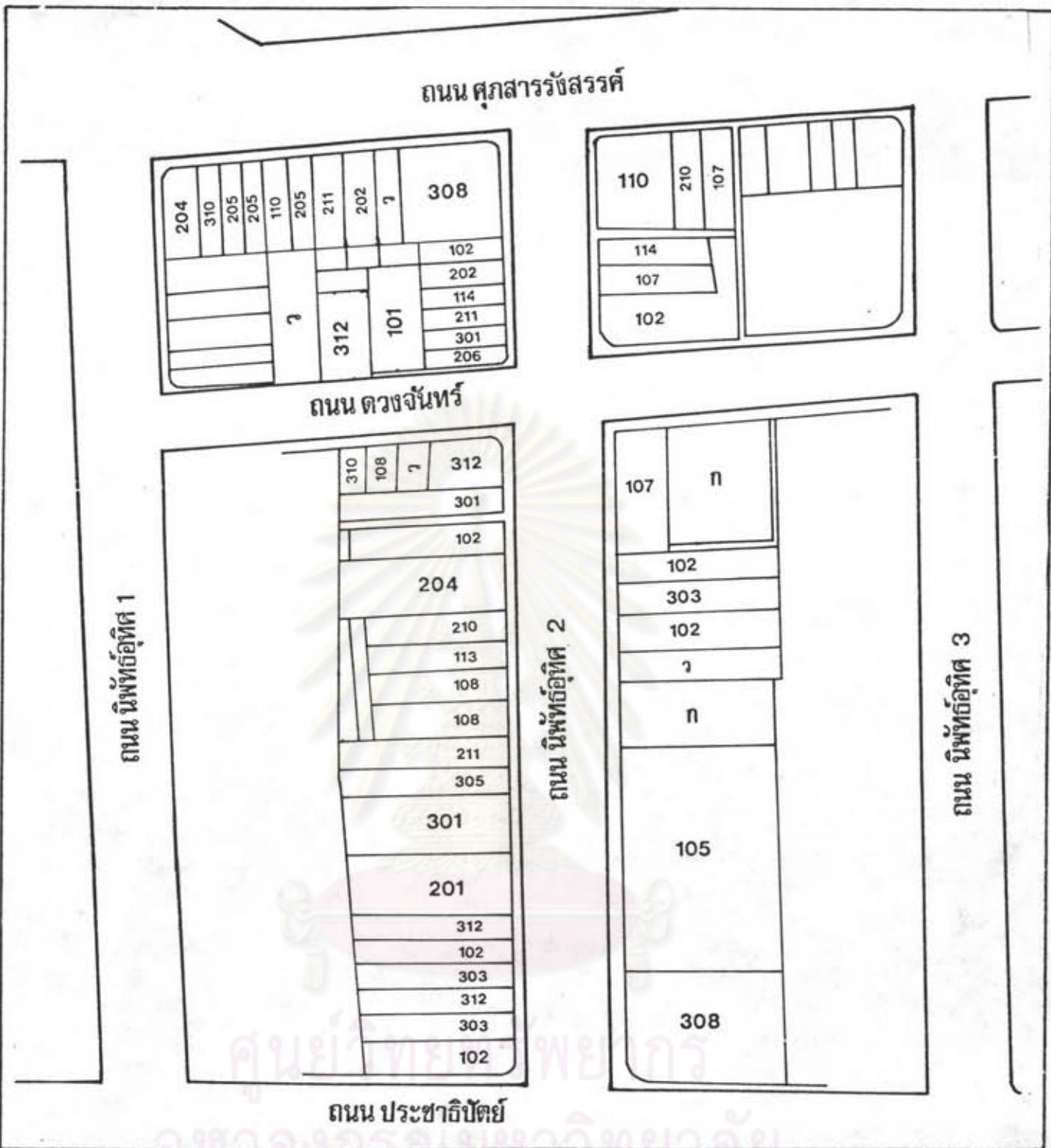
หมวดที่ 2 หมายถึงประเภทของกิจการค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทางอ้อม

หมายเลขรหัส	ประเภทของกิจการค้าและบริการ
201	ธนาคาร
202	ร้านถ่ายรูป
203	ร้านจำหน่ายหนังสือ
204	ร้านขายยา
205	ร้านจำหน่ายนาฬิกา-แว่นตา
206	ร้านตัดผม หรือร้านเสริมสวย
207	ร้านซักรีด
208	ร้านจำหน่ายเทปเพลง
209	ร้านจำหน่ายของเด็กเล่น
210	ร้านจำหน่ายเครื่องกีฬา
211	คลินิก

หมวดที่ 3 หมายถึงประเภทของกิจการค้าและบริการที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

หมายเลขรหัส	ประเภทของกิจการค้าและบริการ
301	สำนักงานและบริษัท
302	ร้านขายของชำ สินค้าเบ็ดเตล็ด
303	ร้านขายเฟอร์นิเจอร์
304	ร้านจำหน่ายเครื่องเขียน
305	ร้านจำหน่ายวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้าง
306	ร้านขายเครื่องโลหะ
307	ร้านตัดเสื้อ-กางเกง
308	ร้านจำหน่ายและรับซ่อม- รถจักรยานยนต์
309	ร้านจำหน่ายอะไหล่รถยนต์
310	ร้านจำหน่ายเครื่องไฟฟ้าทั่วไป
311	ร้านถ่ายเอกสารและกิจการโรงพิมพ์
312	ร้านจำหน่ายสินค้าประเภทอื่นๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

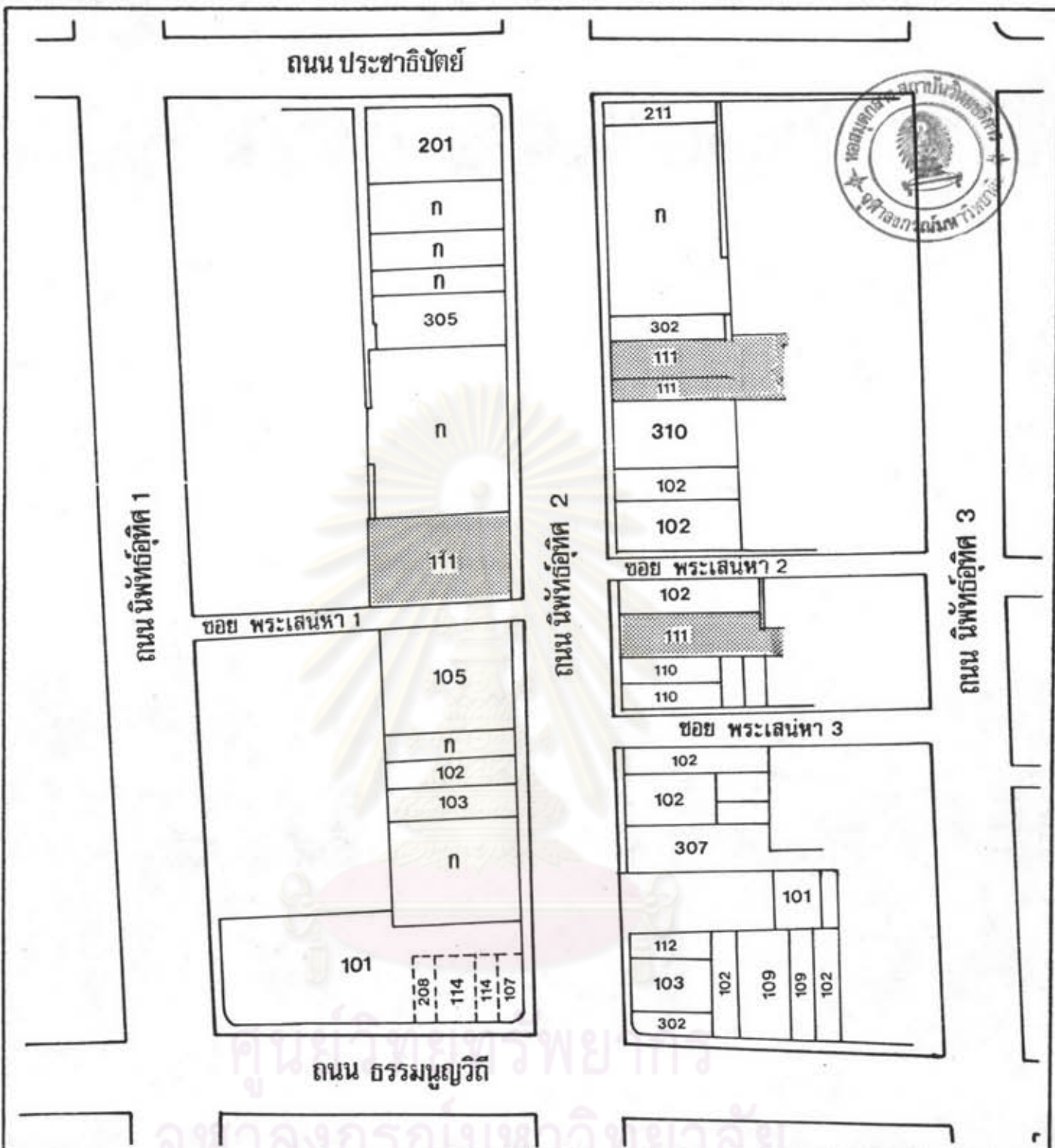

ผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่อพื้นที่พาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว เมืองหาดใหญ่

<p>แสดง ประเภทของสถานประกอบการค้า ในบริเวณย่านใจกลางเมืองหาดใหญ่</p>		<p>นาย อีรพงศ์ ครอบดีกานันท์ สาขาวิชาการวางผังเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2532</p>
<p>สัญลักษณ์</p>		
<p>105</p>	<p>หมายเลขที่แสดงประเภทของสถานประกอบการค้า</p>	<p>มาตราส่วน 1:1,000</p> <p>10 5 0 10 20 ม.</p> <p>แผนที่ 14</p>
<p>ว</p>	<p>ว่าง</p>	
<p>ก</p>	<p>พื้นที่กำลังก่อสร้าง</p>	
<p>บ</p>	<p>บ้าน</p>	
<p>ที่มา จากการสำรวจ</p>		

พื้นที่ A1

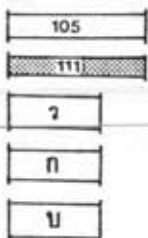

ผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่อพื้นที่พาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว เมืองหาดใหญ่

แสดง ประเภทของสถานประกอบการค้า ในบริเวณย่านใจกลางเมืองหาดใหญ่

สัญลักษณ์

พื้นที่ A2

หมายเลขรหัสแสดงประเภทของสถานประกอบการค้า
 ย่านจำหน่ายสินค้าหนีภาษี
 วาซ
 พื้นที่กำลังก่อสร้าง
 บ้าน

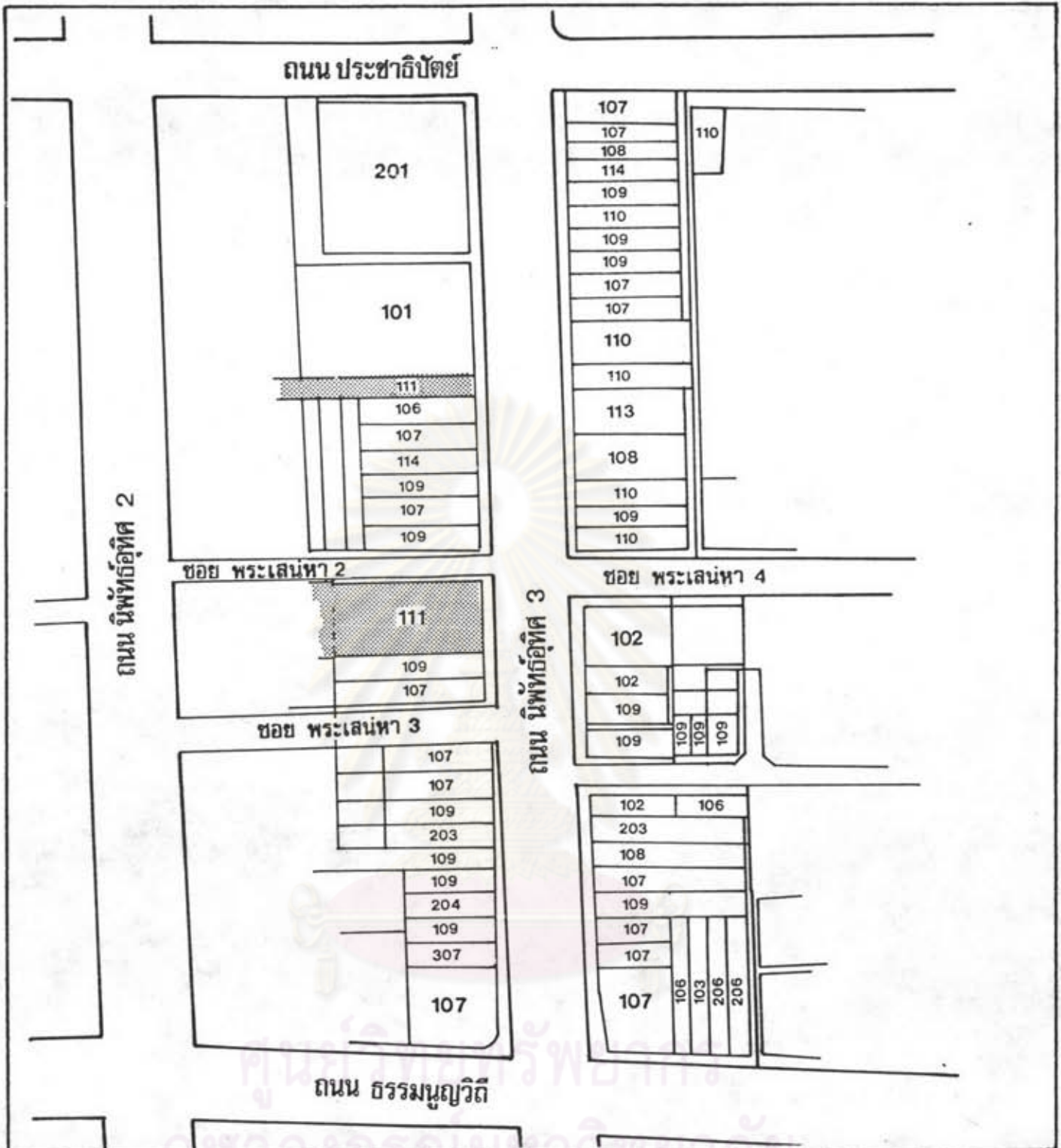
นาย อีพงศ์ คุรุศลิกานันท์
 สาขาวิชาการวางผังเมือง
 ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 พ.ศ. 2532

มาตราส่วน 1:1,000

แผนที่ 15

ที่มา จากการสำรวจ

ผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่อพื้นที่พาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว เมืองหาดใหญ่

แสดง ประเภทของสถานประกอบการค้า ในบริเวณย่านใจกลางเมืองหาดใหญ่

สัญลักษณ์

	หมายเลขหลังแสดงประเภทของสถานประกอบการค้า
	ย่านจำหน่ายสินค้าหนีภาษี
	ว่าง
	พื้นที่กำลังก่อสร้าง
	บ้าน

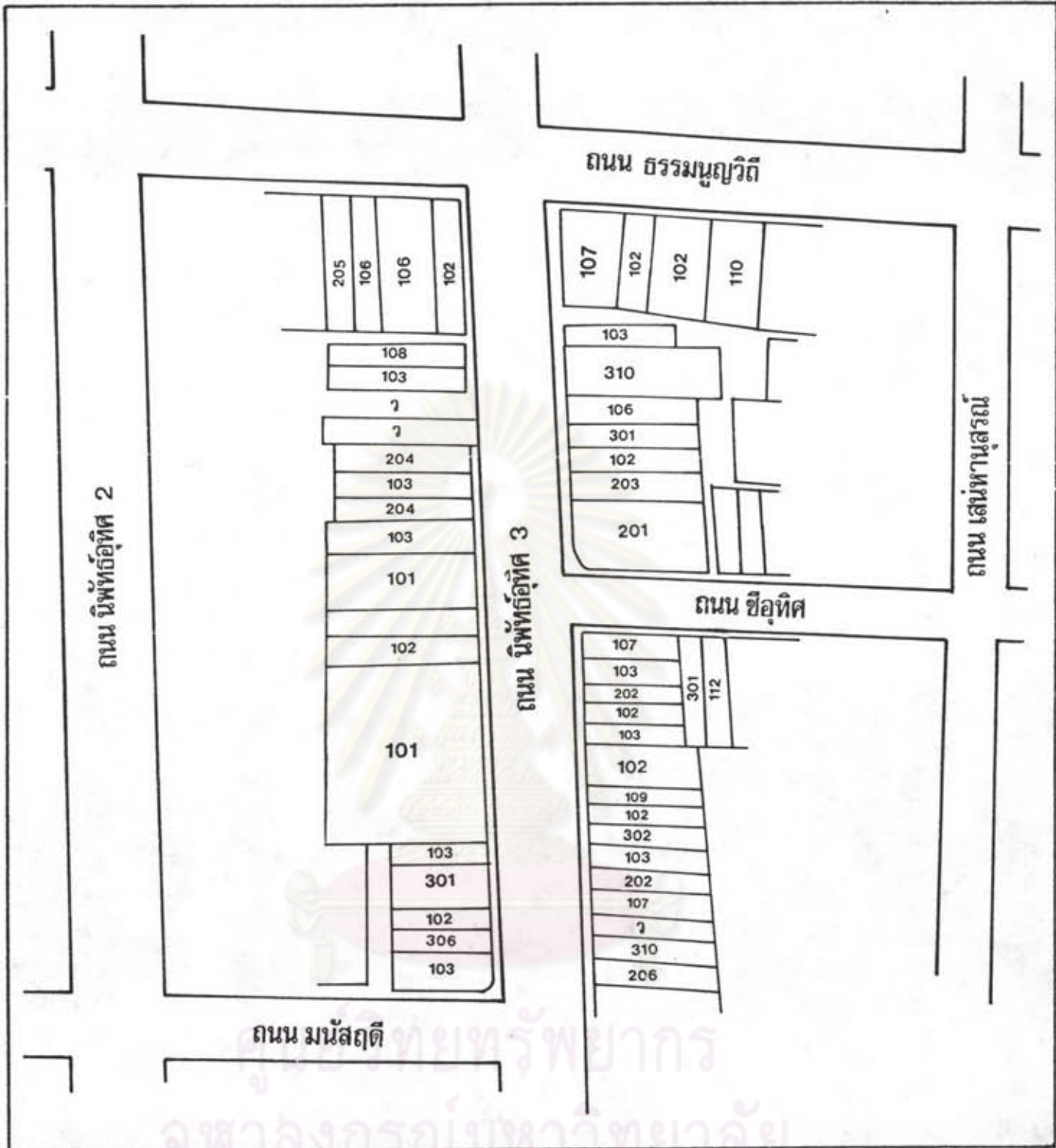
พื้นที่ B2

นายธีรพงศ์ ครอบคิลกานันท์
 สาขาวิชาการวางผังเมือง
 ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 พ.ศ. 2532

มาตราส่วน 1:1,000

แผนที่ 18

ที่มา จากการสำรวจ

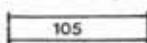

ผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่อพื้นที่พาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว เมืองหาดใหญ่

แสดง ประเภทของสถานประกอบการค้า ในบริเวณย่านใจกลางเมืองหาดใหญ่

สัญลักษณ์

พื้นที่ B3

หมายเลขรหัสแสดงประเภทของสถานประกอบการค้า

ว่าง

พื้นที่กำลังก่อสร้าง

บ้าน

นาย อธิพงศ์ คุรุศิริกันท์
 สาขาวิชาการวางผังเมือง
 ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 พ.ศ. 2532

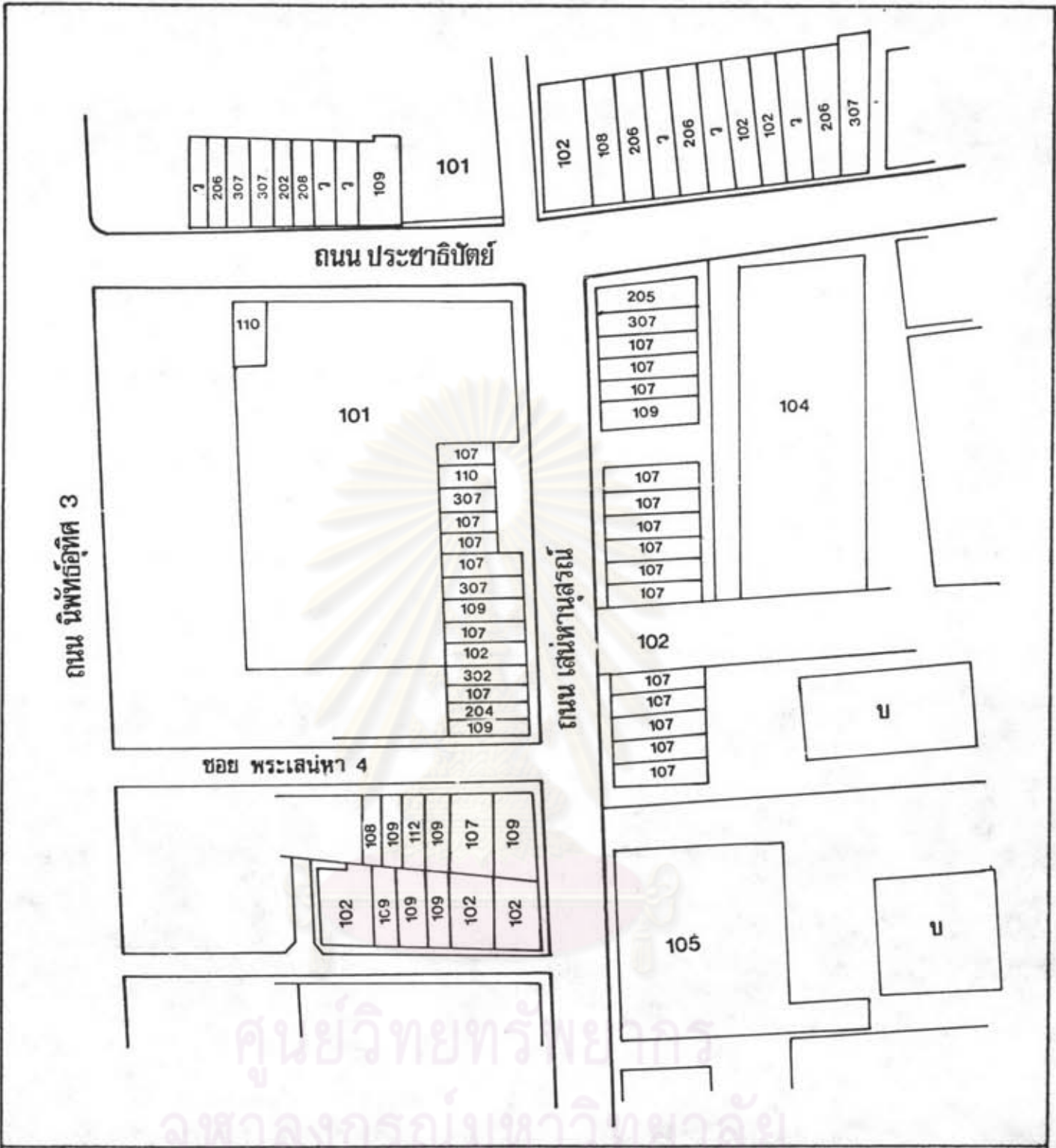
มาตราส่วน 1:1,000

10 5 0 10 20 ม.

แผนที่ 19

ที่มา จากการสำรวจ

ผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่อพื้นที่พาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว เมืองหาดใหญ่

แสดง ประเภทของสถานประกอบการค้า ในบริเวณย่านใจกลางเมืองหาดใหญ่

สัญลักษณ์

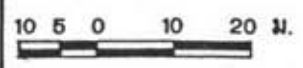
- 105
- ว
- ก
- บ

- หมายเลขรหัสแสดงประเภทของสถานประกอบการค้า
- ว่าง
- พื้นที่กำลังก่อสร้าง
- บ้าน

พื้นที่ C1

นาย อธิพงศ์ ครอบติลกันท์
 สาขาวิชาการวางแผนผังเมือง
 ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 พ.ศ. 2532

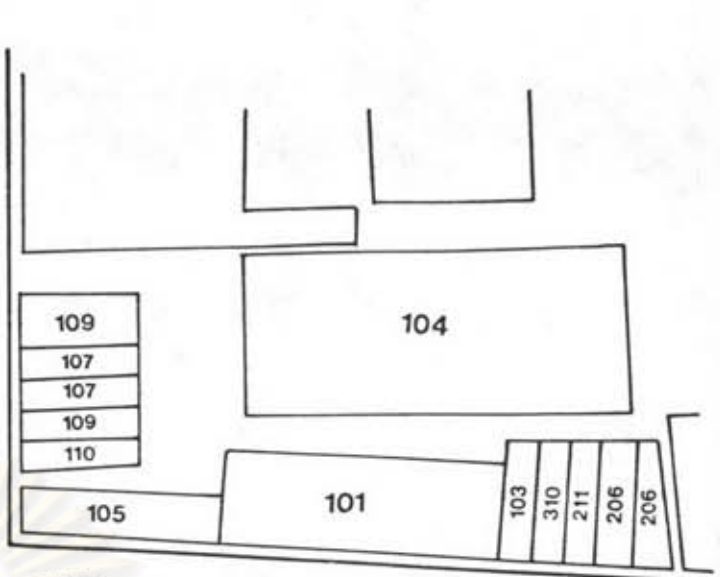
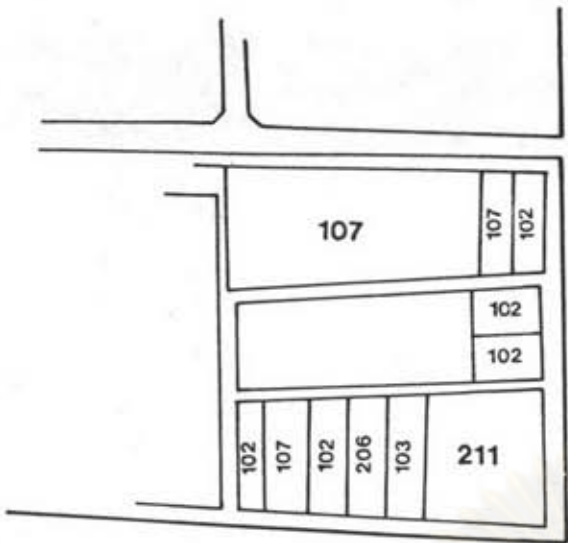
มาตราส่วน 1:1,000

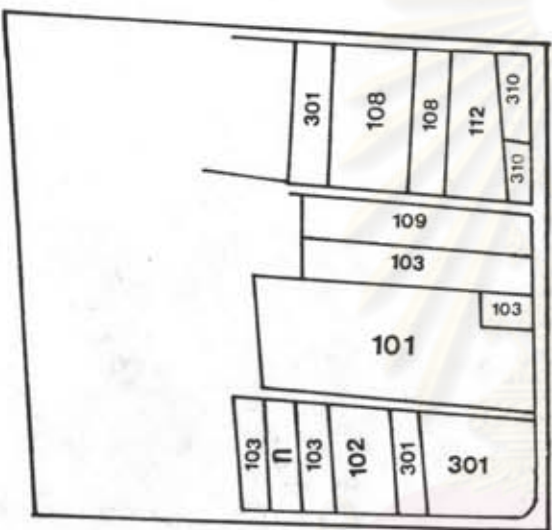
แผนที่ 20

ที่มา จากการสำรวจ

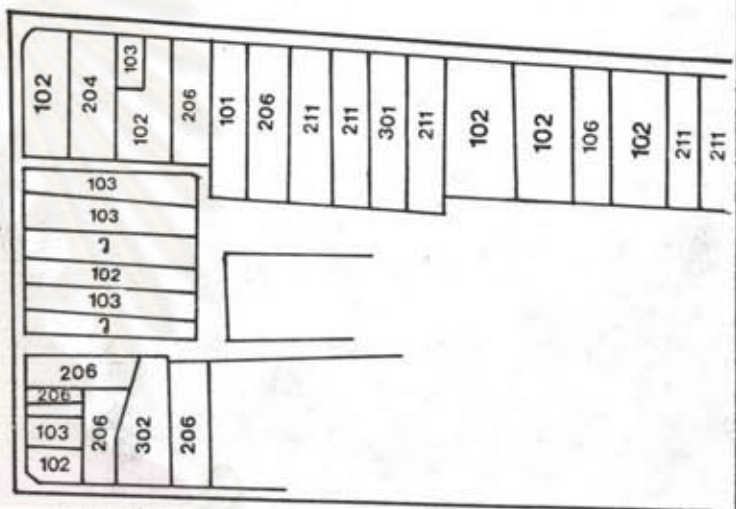
ถนน นันทอุทยาน 3

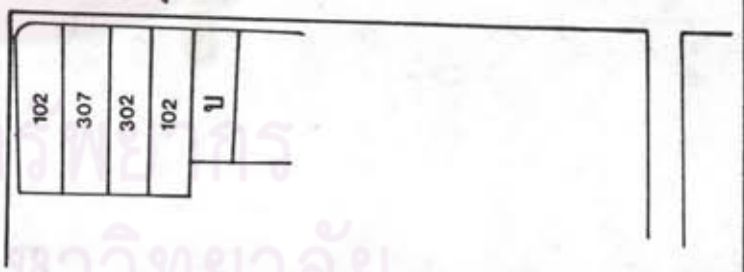
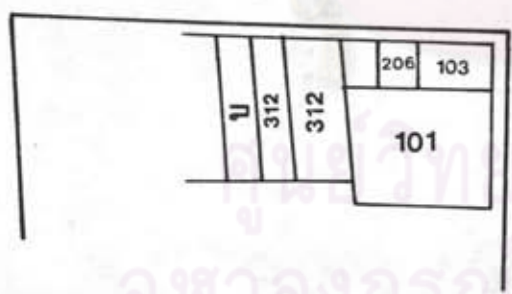
ถนน ธรรมญูวิท

ถนน เสน่ห์สารณ

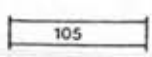
ถนน ชูทิศ

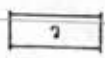
ผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่อพื้นที่พาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว เมืองหาดใหญ่

แสดง ประเภทของสถานประกอบการค้า ในบริเวณย่านใจกลางเมืองหาดใหญ่

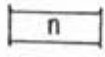
สัญลักษณ์

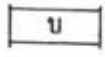
หมายเลขรหัสแสดงประเภทของสถานประกอบการค้า

ว่าง

พื้นที่กำลังก่อสร้าง

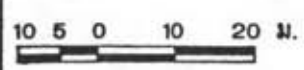

บ้าน

พื้นที่ C2

นาย อีรพงศ์ ครอบคิลกานันท์
 สาขาวิชาการวางผังเมือง
 ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 พ.ศ. 2532

มาตราส่วน 1:1,000

แผนที่ 21

ที่มา จากการสำรวจ

จากแผนที่ 14 ถึงแผนที่ 21 ดังกล่าว สามารถจัดประเภทของกิจการค้าและบริการ แบ่งออกได้ตามหมวดทั้ง 3 ดังตารางที่ 46 ถึงตารางที่ 48 ดังนี้

ตารางที่ 46 แสดงประเภทของสถานประกอบการค้า หมวดที่ 1 บริเวณย่านใจกลางเมืองขนาดใหญ่
ปี พ.ศ.2532

รหัส	ประเภทของกิจกรรม	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละของหมวด	ร้อยละของทั้งหมด
101	ธุรกิจโรงแรม	13	4.9	3.2
102	ภัตตาคารและร้านอาหาร	58	22.0	14.3
103	บริษัทนำเที่ยว	31	11.8	7.6
104	สถานบันเทิงเรีงรมย์	2	0.8	0.5
105	ห้างสรรพสินค้า	7	2.7	1.7
106	ร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง	7	2.7	1.7
107	ร้านจำหน่ายเสื้อผ้าสำเร็จรูป	50	19.0	12.3
108	ร้านขายผ้า	20	7.6	4.9
109	ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง	36	13.7	8.9
110	ร้านขายรองเท้า	20	7.6	4.9
111	ร้านขายปลีกเครื่องไฟฟ้า ¹	4	1.5	1.0
112	ร้านจำหน่ายสุราต่างประเทศ	5	1.9	1.2
113	ร้านจำหน่ายเครื่องสำอาง	2	0.8	0.5
114	ร้านขายทอง-อัญมณี	8	3.0	2.0
	รวม	263	100.0	64.8

หมายเหตุ : ¹ร้านขายปลีกเครื่องไฟฟ้าในหมวดนี้ หมายถึง ร้านค้าที่อยู่ในย่านจำหน่ายสินค้าหนีภาษี ซึ่งมีอยู่ 4 แห่ง ในพื้นที่สำรวจ มีแผงจำหน่ายสินค้านรวมกันประมาณ 160-170 แผง

ที่มา : จากการสำรวจ (เดือนสิงหาคม 2532)

ตารางที่ 47 แสดงประเภทของสถานประกอบการค้า หมวดที่ 2 บริเวณย่านใจกลางเมืองหาดใหญ่
ปี พ.ศ.2532

รหัส	ประเภทกิจกรรม	จำนวน(แห่ง)	ร้อยละของหมวด	ร้อยละของทั้งหมด
201	ธนาคาร	4	5.1	1.0
202	ร้านถ่ายรูป	10	12.7	2.5
203	ร้านจำหน่ายหนังสือ	3	3.8	0.7
204	ร้านขายยา	10	12.7	2.5
205	ร้านจำหน่ายนาฬิกา-แว่นตา	10	12.7	2.5
206	ร้านตัดผมหรือร้านเสริมสวย	21	26.6	5.2
207	ร้านซักรีด	1	1.3	0.2
208	ร้านจำหน่ายเทปเพลง	2	2.5	0.5
209	ร้านจำหน่ายของเด็กเล่น	1	1.3	0.2
210	ร้านจำหน่ายเครื่องกีฬา	3	3.8	0.7
211	คลินิก	14	17.7	3.4
รวม		79	100.0	19.4

ที่มา : จากการสำรวจ (เดือนสิงหาคม 2532)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 48 แสดงประเภทของสถานประกอบการค้า หมวดที่ 3 บริเวณย่านใจกลางเมืองหาดใหญ่
ปี พ.ศ.2532

รหัส	ประเภทกิจกรรม	จำนวน(แห่ง)	ร้อยละของหมวด	ร้อยละของทั้งหมด
301	สำนักงานและบริษัท	12	18.8	2.9
302	ร้านขายของชำ,สินค้าเบ็ดเตล็ด	6	9.4	1.5
303	ร้านขายเฟอร์นิเจอร์	4	6.2	1.0
304	ร้านจำหน่ายเครื่องเขียน	2	3.1	0.5
305	ร้านจำหน่ายวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้าง	3	4.7	0.7
306	ร้านขายเครื่องโลหะ	2	3.1	0.5
307	ร้านตัดเสื้อ-กางเกง	11	17.2	2.7
308	ร้านจำหน่ายและรับซ่อมจักรยานยนต์	2	3.1	0.5
309	ร้านจำหน่ายอะไหล่รถยนต์	1	1.6	0.2
310	ร้านจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้าทั่วไป	10	15.6	2.5
311	ร้านถ่ายเอกสารและกิจการโรงพิมพ์	1	1.6	0.2
312	ร้านจำหน่ายสินค้าประเภทอื่น ๆ	10	15.6	2.5
	รวม	64	100.0	15.8

ที่มา : จากการสำรวจ (เดือนสิงหาคม 2532)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางจำแนกประเภทของสถานประกอบการดังกล่าว จะพบว่าในบริเวณพื้นที่ที่สำรวจ มีจำนวนสถานประกอบการทั้งหมดประมาณ 406 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 8.9 ของจำนวนสถานประกอบการค้าทั้งหมดในภาคใหญ่* จำแนกออกเป็นสถานประกอบการค้าในหมวดที่ 1 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง จำนวน 263 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 64.8 ของสถานประกอบการทั้งหมด รองลงมาคือสถานประกอบการในหมวดที่ 2 มีจำนวน 79 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 19.4 สำหรับสถานประกอบการในหมวดที่ 3 นั้น มีอยู่จำนวนเพียง 64 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 15.8 ของจำนวนสถานประกอบการทั้งหมดในบริเวณพื้นที่ที่สำรวจ ซึ่งถ้าหากนับรวมสถานประกอบการในหมวดที่ 1 และหมวดที่ 2 เข้าด้วยกันแล้ว ในบริเวณพื้นที่ที่สำรวจ จะมีจำนวนสถานประกอบการที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนถึงร้อยละ 84.2 ของจำนวนสถานประกอบการทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบธุรกิจการค้าภายในย่านใจกลางเมืองภาคใหญ่ โดยส่วนใหญ่จะมุ่งประกอบกิจการค้าและบริการอยู่ในประเภทของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะสถานประกอบการที่ดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง จะมีอยู่มากเกินกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนสถานประกอบการทั้งหมดในพื้นที่ที่สำรวจ มีเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ดำเนินธุรกิจประเภทอื่นๆ ทัวไป ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ รวมทั้งบทบาท และความสำคัญของพื้นที่พาณิชย์กรรมที่มีต่อธุรกิจการท่องเที่ยวของเมืองภาคใหญ่ ได้เป็นอย่างดี

เมื่อพิจารณาประเภทของสถานประกอบการ จำแนกตามหมวดแล้ว จากตารางที่ 46 พบว่าในจำนวนของสถานประกอบการหมวดที่ 1 ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงนั้น สถานประกอบการค้าประเภทภัตตาคารและร้านอาหาร จะมีอยู่เป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.0 ของจำนวนสถานประกอบการทั้งหมดในหมวดที่ 1 รองลงมาได้แก่ ร้านจำหน่ายเสื้อผ้าสำเร็จรูป ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง บริษัทนำเที่ยว และร้านขายรองเท้า ซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 19.0 , 13.7 , 11.8 และร้อยละ 7.6 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบธุรกิจการค้าในพื้นที่ใจกลางเมืองภาคใหญ่ นิยมดำเนินธุรกิจประเภทขายอาหารมากที่สุด รองลงมาคือ บริษัทนำเที่ยว และร้านจำหน่ายสินค้าเพื่อนักท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง และรองเท้า เป็นต้น ทั้งนี้เพราะเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากมีคุณภาพดี และมีราคาถูก ธุรกิจประเภทต่างๆ ดังกล่าวจึงปรากฏอยู่ในเมืองภาคใหญ่มากกว่าสถานประกอบการประเภทอื่นๆ

สำหรับร้านขายปลีกเครื่องไฟฟ้า บริเวณตลาดสันติสุข ซึ่งมีอยู่จำนวน 4 แห่งนั้น มี

* ทั้งนี้ไม่นับรวมถึงสถานที่กำลังก่อสร้างหรือปล่อยว่างอีกจำนวน 34 แห่ง โดยพื้นที่ดังกล่าวว่างลง เพราะเป็นผลเนื่องมาจากการเกิดอัคคีภัยในปี พ.ศ. 2530 เป็นส่วนใหญ่

ผู้ประกอบการค้าในจำนวน 4 แห่งดังกล่าว ประมาณ 170 ราย* ทั้งนี้ถ้าหากพิจารณาเฉพาะจำนวนผู้ประกอบการค้าแล้ว ในบริเวณพื้นที่ที่สำรวจจะมีจำนวนผู้ประกอบการค้าสินค้าหนีภาษีมากที่สุด คือมีอยู่จำนวนถึงร้อยละ 30.0 ของจำนวนผู้ประกอบการค้าทั้งหมดในบริเวณพื้นที่ที่สำรวจ**

ในส่วนของสถานประกอบการค้าหมวดที่ 2 นั้น ส่วนใหญ่ร้อยละ 26.6 เป็นร้านตัดผม หรือร้านเสริมสวย รองลงมาได้แก่ คลินิก ซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 17.7 ร้านขายยา ร้านถ่ายรูป และร้านจำหน่ายนาฬิกา-แว่นตา ซึ่งมีจำนวน 10 แห่งเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 12.7 ของจำนวนสถานประกอบการในหมวด จะเห็นได้ว่า สำหรับประเภทของสถานประกอบการในหมวดที่ 2 นั้น บริเวณพื้นที่ใจกลางเมืองหาดใหญ่ จะมีร้านตัดผม หรือร้านเสริมสวยมากที่สุด รองลงมาคือ คลินิก ร้านขายยา ร้านถ่ายรูป และร้านจำหน่ายนาฬิกา-แว่นตา จำนวนที่เหลือนอกจากนั้น เป็นร้านประเภทอื่นๆ ทั่วไป โดยมีจำนวนลดหลั่นกันลงมาตามลำดับดังตารางที่ 47

สำหรับสถานประกอบการในหมวดที่ 3 ซึ่งเป็นธุรกิจที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเลยนั้น ในบริเวณพื้นที่ใจกลางเมือง จะมีสถานประกอบการประเภทสำนักงาน และบริษัทจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.8 รองลงมาได้แก่ ร้านตัดเสื้อ-กางเกง และร้านจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้าทั่วไป ซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 17.2 และร้อยละ 15.6 ตามลำดับ (ตารางที่ 48)

จากการสำรวจพื้นที่บริเวณย่านใจกลางเมืองดังกล่าว แม้ว่า จะปรากฏจำนวน และสัดส่วนของสถานบันเทิง เรียงรมย์อยู่เป็นจำนวนน้อยก็ตาม แต่องค์ประกอบด้านสถานบันเทิงดังกล่าว ก็เป็นปัจจัยหลักที่มีบทบาทต่อสภาวะการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่ เช่นเดียวกับสินค้าหนีภาษี ซึ่งเป็นปัจจัยดึงดูด (Pull Factor) อีกประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวของหาดใหญ่ ปัจจุบันนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย และสิงคโปร์ นิยมเดินทางเข้ามาเที่ยวที่หาดใหญ่ เพราะมีจุดประสงค์หลักเพื่อเข้ามาเที่ยวตามสถานบันเทิง เช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่นิยมเดินทางไปหาดใหญ่เพื่อจับจ่ายซื้อสินค้าหนีภาษีโดยเฉพาะ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เนื่องจากปัจจัยหลักทางการท่องเที่ยวของหาดใหญ่ ทั้ง 2 ประการดังกล่าว จึงเป็นผลทำให้ในแต่ละปี มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวที่หาดใหญ่เป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลต่อเนื่องถึงสถานประกอบการค้าและธุรกิจประเภทอื่นๆ รวมทั้งสภาพ

* แหล่งจำหน่ายสินค้าหนีภาษีทั้ง 4 แห่งดังกล่าว คือ ยงติการคำ สันติสุข เอเซีย และเอเซีย 83 (นิวเอเซีย)

** จำนวนผู้ประกอบการค้าที่อยู่ในอาคารพาณิชย์มีอยู่ทั้งหมด 570 รายโดยประมาณ ทั้งนี้ไม่นับรวมหาบเร่ และแผงลอย ซึ่งมีจำนวนไม่แน่นอนในแต่ละวัน บริเวณริมทางเท้าและในซอย (ในที่นี้ร้านค้า 1 แห่ง ถือเป็นผู้ประกอบการค้า 1 ราย)

ทางเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของเมืองอีกด้วย และจากอัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นเป็นประจำทุกปี จึงเป็นผลทำให้ สถานประกอบการโดยส่วนใหญ่ในบริเวณย่านใจกลางเมืองของเมืองหาดใหญ่ ดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเป็นส่วนมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาประเภทของสถานประกอบการ ทั้ง 3 หมวด ในบริเวณพื้นที่ที่สำรวจแล้ว สามารถเรียงลำดับ ตามจำนวนประเภทของสถานประกอบการ ที่มีอยู่มาก 10 ประเภทแรก ได้ดังนี้

1. ภัตตาคารและร้านอาหาร	จำนวน 58 แห่ง (ร้อยละ 14.3)
2. ร้านจำหน่ายเสื้อผ้าสำเร็จรูป	จำนวน 50 แห่ง (ร้อยละ 12.3)
3. ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง	จำนวน 36 แห่ง (ร้อยละ 8.9)
4. บริษัทนำเที่ยว	จำนวน 31 แห่ง (ร้อยละ 7.6)
5. ร้านตัดผมหรือร้านเสริมสวย	จำนวน 21 แห่ง (ร้อยละ 5.2)
6. ร้านขายรองเท้า	จำนวน 20 แห่ง (ร้อยละ 4.9)
7. ร้านขายผ้า	จำนวน 20 แห่ง (ร้อยละ 4.9)
8. คลินิก	จำนวน 14 แห่ง (ร้อยละ 3.4)
9. โรงแรม	จำนวน 13 แห่ง (ร้อยละ 3.2)
10. สำนักงานและบริษัท	จำนวน 12 แห่ง (ร้อยละ 2.9)

จากจำนวนสถานประกอบการค้าทั้ง 10 ประเภทดังกล่าว จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่จะเป็นสถานประกอบการที่ดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะพิเศษเฉพาะของพื้นที่พาณิชย์กรรมในเมืองหาดใหญ่ได้เป็นอย่างดีว่า มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวของเมืองอย่างมาก จนอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยหรือองค์ประกอบหลักทางเศรษฐกิจของเมืองทั้ง 2 ประเภทดังกล่าว เป็นสิ่งที่ส่งเสริม หรือ สนับสนุนซึ่งกันและกัน กล่าวคือ เพราะหาดใหญ่มีลักษณะเป็นเมืองท่องเที่ยว ธุรกิจการค้าประเภทต่าง ๆ ภายในเมืองส่วนใหญ่ จึงดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อรองรับและให้บริการต่อนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวเป็นจำนวนมากในแต่ละปี หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นเพราะเมืองหาดใหญ่มีความพร้อมในด้านของพื้นที่พาณิชย์กรรม และการบริการ ในอันที่จะรองรับการท่องเที่ยว จึงส่งผลทำให้มีนักท่องเที่ยว เดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก นั่นเอง

จากความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างมากระหว่างพื้นที่พาณิชย์กรรม และการท่องเที่ยวดังกล่าว ดังนั้น เมื่อปรากฏลักษณะของภัยทางธรรมชาติ อาทิเช่น อุทกภัย หรือการเกิดน้ำท่วม ซึ่งเป็นตัวแปรหนึ่งที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อการณ์พาณิชย์กรรมของเมืองหาดใหญ่ ผลกระทบจากน้ำท่วมที่มีต่อธุรกิจพาณิชย์กรรมดังกล่าวก็จะกระทบต่อการท่องเที่ยวด้วย ทั้งนี้เพราะพื้นที่พาณิชย์กรรมของเมืองหาดใหญ่เป็นพื้นที่ให้บริการและอำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว

(Tourist Service Center) และนอกจากนี้ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยว (Tourist Spot)

อีกด้วย ขณะเดียวกันการเกิดน้ำท่วมดังกล่าว ย่อมจะมีผลต่อเส้นทางคมนาคม ซึ่งทำให้เป็นอุปสรรคในการเดินทางเข้ามาเที่ยวของนักท่องเที่ยว ดังนั้นเมื่อนักท่องเที่ยวลดจำนวนลง (ภาวะ

การท่องเที่ยวชบเซา) ก็ย่อมส่งผลทำให้ธุรกิจการค้าในเมืองหาดใหญ่มีภาวะที่ชบเซาลงตามไปด้วย ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งหมดดังกล่าว จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจส่วนรวมของเมืองโดยตรง ทั้งนี้เนื่องจาก หาดใหญ่เป็นเมืองที่มีสภาพทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับการท่องเที่ยว และธุรกิจพาณิชย์กรรมที่บริการต่อนักท่องเที่ยวเป็นหลัก

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย